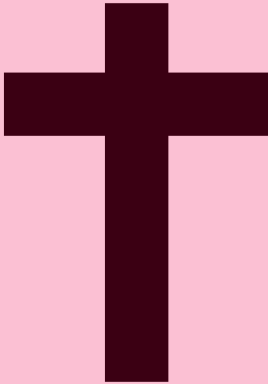

Alla la Kitabu Seniman

Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka
language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Sankaran
Maninka de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030

Contents

Luka	1
Kalatikailu	61
Yakuba	71

Kitabu men sebēni Nabi Luka bolo

*Kitabu men sebēni Nabi
Luka bolo*

¹ Ko ba doilu dafanin an tema yan. Wo bolo ma, mɔɔ siyaman da wuli ka wo kibaro mafene ka a sebe damira. ² Menilu ka wo bee keni yen ie ja la ka sereya kebi a damira waati la, a ni menilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bee lase an ma. Alu ka a lase ja men ma, a sebebailu ye a sebela wo ja le ma. ³ N terice juma Teyofili, n fanan da ko wo bee fesefese kebi a damira waati. Wo le rɔ, n da a yen ko n ka kan ka a bee sebe koruma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lon ko i karanni ko men na, wo ye tun ja jere jere le ri.

Meleka ka Yaya sarɔn ko fɔ

⁵ Waati wo rɔ, Herodi tere ye Jude maratiiyala. Wo tuma,

sarakalase la do tere ye, men tɔ ko Sakariya. A tere ye Abiya la sarakalase la dekuru le rɔ. A muso, Elisabeti, fanan tere sarakalase la kuntuiba Haruna bɔnsɔn de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tere ye mɔɔ telenin de ri Alla jakɔrɔ. Alu tere ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bee bonyala. ⁷ Kɔni den tun te ie bolo, baa Elisabeti tere ye densɔnbali le ri. Alu fila tun da kɔɔya.

⁸ Lon do rɔ, dakun sera Sakariya la sarakalase la dekuru ma ko alu ye wa

sarakalase diya Allabato-bonba la. ⁹ Ka ben ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yɔrɔ seniman kɔndɔ. ¹⁰ Wusulan wa ke janinna waati men na, jama ba ye Alla matarala kene ma Allabatobonba kɔma.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la meleka nara i lakenemaya Sakariya jakɔrɔ. Meleka wo ka i lɔ wusulan saraka bɔ diya bolokinin fe. ¹² Sakariya ka meleka yen tuma men na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Kɔni meleka ka a fɔ a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra men jinin matarali rɔ, Alla ra wo men. I muso Elisabeti ri dence sarɔn i ye. I ye den tɔ la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kosebe. A wa sarɔn, mɔɔ siyaman di sewa baka wo, ¹⁵ baa den wo ketɔ mɔɔ ba le ri Maari jakɔrɔ. A te resenji wala dɔlɔ su su min habadan. Kebi a na kɔndɔ ma ye a la Alla la Nin Seniman ye a fe. ¹⁶ A ri ke sababu juma ri, men di Isirayeli mɔɔilu siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari jefe, ka Alla la baara ke. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tere ye ja men ma. Wo rɔ, a ri deni ni ie failu te raben, ka mɔɔ muruntini yelɛman ka ke mɔɔ sebe ri, ka Alla la mɔɔilu raben ka ie bila sila bere kan.»

¹⁸ Sakariya ka meleka mapininka ko: «N di la wo la ja juman de ma? I ma a lon ko n da kɔɔya wa? N muso fanan da kɔɔya.» ¹⁹ Meleka

ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lola Alla dafɛ. Ale jɛɛ ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro numa jin lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya mɛn fɔ i yɛ, i ma la wo la. Wo rɔ, i ketɔ bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon mɛn na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, mɔɔilu tɛɛ ye Sakariya makɔnɔ la kɛnɛ ma. Alu kɔndafilira ka a masɔrɔn a tun da mɛn yɔrɔ seniman kɔndɔ. ²² Sakariya bɔ mɛn kɛni kɛnɛ ma, a ma se kumala ie yɛ. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yɔrɔ seniman kɔndɔ, baa a tɛɛ ye kuma tɔmasereyala a bolo le la jama nana, kɔni a mɛnda boboya rɔ.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma mɛn na, a ka kɔseyi a wara. ²⁴ A ma mɛn bakɛ wo kɔ, a muso ka kɔnɔ ta. Wo kɔ, Elisabeti ka karo loolu kɛ a ma bɔ a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbɛ! Maari ka ko mɛn kɛ n ye waati mɛnna, a ka miriya ta ka maloya bɔ n na mɔɔilu nana.»

Meleka ka Isa sɔrɔn ko fɔ

²⁶ Elisabeti la kɔnɔmaya karo wɔɔrɔna, Alla ka meleka Jibirila kelaya Nasarɛti so la, Kalile mara rɔ. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, mɛn tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma ɛɛ lɔn fɔlɔ. A mamirani tɛɛ ye ɛɛ do bolo la, mɛn tɔɔ ko Yusufu. Yusufu tɛɛ ye Mansa Dawuda bɔnsɔn de ri.

²⁸ Meleka donda Mariyamu kan ka a fɔ a ye ko: «N na tuwali ye i yɛ, ile, barakaden. Alla ye ile fɛ.» ²⁹ Tuwali kan

wo ka Mariyamu kɔndafilira kɔsɛbɛ. A ma a kɔrɔ lɔn. ³⁰ Meleka ka a fɔ a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla yɛ. ³¹ Awa i ri kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn, I ye a tɔɔ la ko Isa. ³² A ri kɛ mɔɔba ri. Mɔɔilu ri a fɔ ale ma ko Alla Kɔrɔtaninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba bɔnsɔn kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka meleka marininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa ɛɛ si ma se n ma fɔlɔ?» ³⁵ Meleka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla Kɔrɔtaninba sɛɛbɛ ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence mɛn sɔrɔnna a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokɔrɔbaya waati rɔ. Ale tun da jate densɔrɔnbali le ri, kɔni a kɔnɔ karo wɔɔrɔna le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili kɛ ko: «N ye Maari la jɔn de ri. I ra a fɔ na mɛn ma, Alla ye a kɛ wo na.» Meleka bɔra Mariyamu wo nana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma mɛn bakɛ wo kɔ, Mariyamu ka a rabɛn ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinkɛ yɔrɔ rɔ. ⁴⁰ A se mɛn kɛni ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan mɛn tuma mɛn na, a den ka a lamaa bakɛ a kɔnɔ rɔ. Wo tuma, Alla la Nin Seniman

jiira Elisabeti rɔ. ⁴² Elisabeti ka a kan nabɔ wo baraka rɔ ka a fɔ Mariyamu yɛ ko: «Alla ra jumaya kɛ i yɛ ka tamin muso bɛɛ la. I harijeene den mɛn na, Alla ra jumaya kɛ wo fanan yɛ!» ⁴³ Elisabeti ka a fɔ ikɔ tuun ko: «Nde ye mɔɔ su juman de ri fo n Maari na jɛrɛ ra nabɔ n fɛ yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan mɛn tuma mɛn na, n den sewara ka a lamaa bakɛ n kɔnɔ rɔ. ⁴⁵ Maari Alla ka mɛn fɔ i yɛ wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko:

«N ye Maari bonyala n solɔmɛ rɔ.

⁴⁷ N nin da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko rɔ.

⁴⁸ A sɔnda ka a janto n dɔ, a la jɔnmuso fanmajjini.

Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mɔɔ ri a fɔ n ma ko barakaden,

⁴⁹ baa Alla Sebɛɛtii ra ko ba kɛ n yɛ.

A tɔɔ sɛniman dɛ!

⁵⁰ Alla ri kininkinin mɔɔilu ma mɛnilu ka a bonya, a ni ie denilu ni ie mamarenilu.

⁵¹ A ra ko ba siyaman kɛ a la fanka rɔ.

A ra doilu gbɛn a rɔ, mɛnilu ye jɛrɛdaba ri.

⁵² A ra mansaya bɔ mansailu bolo,

kɔni a ka mɔɔ fanmajjininilu kɔrɔta.

⁵³ A ra kɔnkɔtoilu sɔ damunun juma rɔ foo ka iwasa,

kɔni a ka nanfulutiilu gbɛn ka ie lawa bolokolonya rɔ.

⁵⁴ A ma jina a la kininkinin mɔɔilu kɔ.

Wo rɔ, a ra a la jɔnilu demɛn, Isirayeli mɔɔilu kɔnin.

⁵⁵ A tun ka wo lahidi ta an benba Iburahima ni a bɔnsɔn yɛ foo ka wa kadawu.»

⁵⁶ Nba, Mariyamu mɛnda Elisabeti tɔrɔfɛ ye. A ka karo sawa jɔɔn kɛ, ka ban ka wa a wara.

Yaya sɔrɔn ja

⁵⁷ Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. ⁵⁸ A siijɔɔnilu ni a badenmailu ka a mɛn ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba kɛ a yɛ. Alu bɛɛ sewara. ⁵⁹ A sɔrɔn tele seyin, alu bɛɛ nara ka den kojiiya kɛ. Alu tɛrɛ ye a fɛ ka a tɔɔ la a fa Sakariya la.

⁶⁰ Kɔni a na ka ie jabi: «Wo tɛ bɛn. A tɔɔ le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a sɔsɔ ko: «Ai badenmailu rɔ mɔɔ si tɔɔ tɛ Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya yɛ ie bolo la, ka a majininka den tɔɔ ma.

⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sɛbɛli kɛ a kan ko: «Den tɔɔ le Yaya.» Alu bɛɛ ka wo yen ka kabannakoya. ⁶⁴ I kɔrɔ ye, Sakariya da lakara. A sera kumala ikɔ tuun. A ka Alla tando bakɛ.

⁶⁵ Wo ka ye mɔɔilu bɛɛ masi-lan. Mɔɔilu bɛɛ tɛrɛ ye a barola ko jɔnilu kan Jude koyinke yɔrɔ wo fan bɛɛ rɔ.

⁶⁶ Mɛnilu ka kibaro wo lamɛn, woilu tɛrɛ ye i mirila ko: «Den wo ri kɛ mɔɔ su juman di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

67 Alla la Nin Seniman jiira
Sakariya rɔ, ka kelaya ko:

68 «Tandoli ye Isirayelikailu
Maari Alla ye,
baa a ra na ka a la mɔɔilu
hɔɔya.

69 A ra Kisiba di an ma
ka bɔ a la jɔn Mansa Dawuda
bɔnsɔn dɔ.

70 A ra wo ke iko a la
nabijuma senimanilu
ka a fɔ ja men ma kebi waati
jan.

71 Kisiba wo ri an kisi an ju-
uilu ma,
ka an bɔ an kɔniyabailu bɛɛ
bolo.

72 A ra hina an failu la,
baa a ra a janto a la teriya
seniman dɔ,

73 a ka mɛn sidi an benba Ibu-
rahima ye kɔnin.

74 A ko, ko a ri an kisi an juuilu
fanka ma.

Kosa an kana silan mɔɔilu
kɔrɔ, fo ka Alla bato

75 seniya rɔ, a ni telenbaya rɔ.
An di baara ke a jana wo ja
ma,

haan ka an si tele bɛɛ ban.»

76 «N den, mɔɔilu ri i kili ko:
«Alla Kɔrɔtaninba la
nabijuma.»

Ka a masɔɔn i ri wa Maari je,
ka a la sila rabɛn a ye.

77 A ri kisi ko lɔnniya di a la
mɔɔilu ma,
tuma mɛn na alu julumun ye
a makotola,

78 baa an na Maari Alla ye
kininkinin tii le ri.

Wo bolo ma, a ri kenɛ labɔ an
ye ikomin tele bɔtɔla.

79 Sa mɛnilu ye Alla lɔnbaliya
dibi rɔ, a ni mɛnilu
silanni saya dibi ye,

woilu ri bɔ dibi wo bɛɛ rɔ.
Sa an di se ka jusu suma sila
taama.»

80 Nba, den wo bonyara ka
ke mɔɔ ri, ka sɛɛɛ sɔɔn a nin
dɔ. A wara to wula kɔndɔ
foo a ka a jɛɛ yiraka Isirayeli
mɔɔilu la lon mɛn.

2*Isa sɔɔn ja*

1 Nba, lon do rɔ, Rɔmu
mansa ba Djusiti ka a fɔ ko a la
mansaya yɔrɔ bɛɛ mɔɔilu bɛɛ
ye wa tɔɔ sɛbeli diya. ²Kirinisi
le tɛɛ ye jamanatiya la Siri
waati wo la, wo tɔɔ sɛbeli
fɔɔ. ³Ka ben tɔɔ sɛbe ko ma,
mɔɔ bɛɛ wara a fa so kɔndɔ.
⁴Wo rɔ, Yusufu bɔra Nasareti,
mɛn ye Kalile mara rɔ, ka
wa Jude mara rɔ. A wara
Betilehemu, Mansa Dawuda
la so kɔnin, ka a masɔɔn
ale ye Mansa Dawuda bɔnsɔn
de ri. ⁵Mariyamu wara a
kɔfɛ, mɛn mampirani a bolo
la. Alu fila wara ie tɔɔ sɛbeli
diya Betilehemu. Wo tuma,
Mariyamu kɔnɔma le tɛɛ.

⁶Ka ie to Betilehemu,
Mariyamu moyi lon sera.
⁷A moyira a dence fɔɔ la.
A ka faanin miniminin den
jɛrɛnni ma ka a la kolofen
na damunun ke fen kɔndɔ,
baa alu tun ma jiya diya sɔɔn
lɔndan jiya bon na.

*Mɛleka ka Isa sɔɔn ko fɔ
saagbɛngbɛnna doilu ye*

⁸Wo tuma, saagbɛngbɛnna
doilu tɛɛ ye Betilehemu so da
la. Alu tɛɛ ye sila ie jana
waa rɔ ye, ka ie janto ie la saa
kuruilu rɔ. ⁹Su wo rɔ, Maari
Alla la mɛleka do ka a jɛɛ
yiraka woilu la. Maari Alla

nɔɔɔ melenda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya. ¹⁰ Kɔni meleka ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro juma fɔla ai ye, men di ai la jamana mɔɔilu bɛɛ lasewa kosebe. ¹¹ Kisiba ra sɔɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kɔndɔ. Ale le Maari ri, Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin kɔnin. ¹² N ye tɔmasere men yirakala ai la: Ai ye wa den jɛrenni sɔɔn, a mamini faanin dɔ, a lani soboilu la damunun ke fen kɔndɔ.» ¹³ I kɔrɔkɔrɔ wo rɔ, wo yɔrɔ kelen dɔ, meleka siyaman ba bɔra ka na la meleka fɔlɔman wo kan. Alu bɛɛ ladenni ka Alla tando ko: ¹⁴ «Gbiliya ye ke Alla ye men ye sankolo rɔ. Jusu suma ye ke mɔɔilu ye duukolo kan, mɔɔ menilu duman a ye kɔnin.»

Saagbɛngbɛnnailu wara den jɛrenni mafɛnɛ diya

¹⁵ Melekailu koseyi men keni sankolo rɔ, saagbɛngbɛnnailu ka a fɔ iɔɔn ye ko: «An ye wa Bɛtilɛhemu. Alla ra ko men lase an ma, an ye wa wo lakɔrɔsi.» ¹⁶ Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu tɛren. Alu ka den jɛrenni lani tɛren kolofenilu la damunun ke fen kɔndɔ. ¹⁷ Alu ka den wo yen ja men ma, alu ka wo bɛɛ dantɛli ke mɔɔilu ye. ¹⁸ Mɛnilu ka ie la dantɛli kan namɛn, woilu bɛɛ kabannakoyara. ¹⁹ Kɔni Mariyamu ka wo bɛɛ to a jusu rɔ ka imiri wo ma kosebe. ²⁰ Saagbɛngbɛnnailu wo ka ie koseyi waati men na, alu bɛɛ ka Alla gbiliya ka a tando,

alu ka men bɛɛ lamɛn a ni alu ka men bɛɛ yen, a bɛɛ kɛra ikɔ meleka ka a fɔ ie ye ja men ma.

Den sɔɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndɔ

²¹ Den sɔɔn ka tele seyin bɔ tuma men, alu ka a la kojji ke. A tɔɔ lara ko Isa, meleka ka tɔɔ men fɔ Mariyamu ye, ka a tɛren a tun ma kɔnɔ ta burun. ²² Alu seniya waati dafara tuma men, seniya waati men sebeni Nabi Musa la sariya rɔ kɔnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a sebeni Maari Alla la sariya rɔ ko: «Ni i den fɔlɔ kɛra cɛman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka saraka men fɔ, ko kanba fila wala so kɔndɔ kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɔ.

Simeyɔn ni Ana ka den jɛrenni yen

²⁵ Wo tuma, cɛ do tɛre ye Jerusalemu ye, men tɔɔ ko Simeyɔn. Mɔɔ juma le tɛre; a silanni Alla ye a ja jɛre jɛre ma. Alla tun ka kisiba lahidi men ta Isirayɛli mɔɔilu ye, Simeyɔn tɛre ye wo dafa makɔnɔla. Alla la Nin Seniman tɛre ye Simeyɔn kan. ²⁶ Alla la Nin Seniman tun da a yiraka a la ko a tɛ sa fewu foo a ja wa ban lala Maari la Nenematɔmɔnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Seniman ka Simeyɔn nana Allabatobonba kɔndɔ. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko janabɔ. Alu don men keni

Allabatobonba la, alu benda Simeyɔn na. ²⁸ Simeyɔn ka den jɛrɛnni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla, i ri i la jɔn boloka ka wa jususuma rɔ

ka bɛn i la kumakan ma.

³⁰ N jɛrɛ na ra la i la kisiba kan bi,

³¹ i ka mɛn dabɛn adamadenilu bɛɛ jana.

³² A ketɔ kɛnɛbolan di, mɛn di i la sila yiraka siya gberɛilu la.

A ri bonya di i la mɔɔilu Isirayɛli ma.»

³³ Mɛn fɔni Isa ma Simeyɔn bolo, wo ka a fa ni a na kabanakoya. ³⁴ Simeyɔn duwara ie yɛ, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu yɛ ko: «I tolo malɔ! Den jɛn di Isirayɛli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri kɛ Alla la tɔomasere ri, mɔɔ siyaman di iban mɛn dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya mɛnilu ye mɔɔ siyaman kɔndɔ, woilu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔrɔn i jusu rɔ. A ri kɛ iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso do fanan tɛrɛn Allabatobonba kɔndɔ, mɛn tɔɔ ko Ana. A fa, mɛn bɔni Asɛri bɔnsɔn dɔ, a tɔɔ tɛrɛ ye ko Fanuyɛli. Ana ra kɔrɔya bakɛ. A sunkurunya waati, a furura a cɛ bolo ka san wɔrɔnwula kɛ. ³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a cɛ sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔrɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni

Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfɛ. A ka baraka bila Alla yɛ kɔsɛbɛ, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu yɛ, mɛnilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔrɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasarɛti so kɔndɔ

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɛɛ kɛ, ka ban ka ikɔseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jɛrɛ la so la, Nasarɛti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔrɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali kɛ Jerusalemu. ⁴² Ka bɛn Isirayɛli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san mɛn na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban mɛn kɛni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tɛrɛ ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tema ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muumɛ kɛ taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jɛnin ie wara mɔɔilu tema, a ni ie taama jɔɔnilu. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jɛnin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lon, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini tɛrɛn dina karanmɔɔilu tema. A tɛrɛ ye a tolo malɔla ie la ka jɛninkali kɛ ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a

la jabili ka woilu bεε kaban-nakoya. ⁴⁸ A sɔrɔnbailu ka a yen tuma mɛn, alu fanan kabannakoyara. A na ka a maɲininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su ɲin kɛ an na? An haminni tɛrɛ kojuuya. An tun da i ɲinin fan bεε ka kaɲa.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tɛrɛ ye n ɲininna ten? Ai ma a lɔn ko n ye n fa la bon na wa?» ⁵⁰ Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lɔn.

⁵¹ Isa wara ie kɔfɛ Nasareti, ka to ie bolo ye. A tɛrɛ ye ie kan mirala tuma bεε ka bonya di ie ma. Ko menilu bεε taminni, a na kɔnin ka woilu bεε to a jusu rɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiyara. A diyara Alla yɛ, a ni mɔɔilu fanan yɛ.

3

Yaya ka kawandili kɛ

¹ Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tɛrɛ ye Jude mara kun na, ni Herodi tɛrɛ ye Kalile mara kun na, ni a kɔrɔcɛ Filipe tɛrɛ ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tɛrɛ ye Abilɛni mara kun na. ² Anasi ni Kayifasi tɛrɛ ye sarakalasila kuntiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndɔ. ³ Yaya wulira wo rɔ, ka wa kawandili kɛ Juridɛn ba fan dɔ. A ka a fɔ mɔɔilu yɛ ko alu ye sun ji rɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dɔ. ⁴ Wo kɛra iko Nabi Esayi ka a seɓe ɲa mɛn ma ko:

«Mɔɔ do ri na a kan nabɔ wula kɔndɔ ka a fɔ mɔɔilu yɛ ko alu ye sila ba rabɛn Maari yɛ, ka ban ka sila denni bεε late-len a yɛ.

⁵ Dinban kɔndɔla bεε ye lafa. Koyinke ni tindi bεε ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latelen. Sila juu ye rabɛn ka nunku.

⁶ Wo wa kɛ, adamadenilu bεε ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tɛrɛ ye nala Yaya ma sun ji rɔ kanma. A ka a fɔ doilu yɛ ko: «Aileilu fɔnfɔnni, yon ka Alla la kititɛɛ ɲafɔ ai yɛ? ⁸ Ai ye kewali kɛ ikomin jiri den mɛn da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jɛrɛ yɛ ko «Ibrahimia ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai yɛ ko Alla ri se kaba ɲin kela Ibrahimia denilu di. ⁹ Sisen, tɛɛran da wuli jiri lulu tɛɛ kanma. Jiri menilu tɛ den ɲuma kela, woilu ri tɛɛ ka lafilɛ ta rɔ.»

¹⁰ Mɔɔilu ka Yaya maɲininka ko: «An ye nfen de kɛ wo rɔ?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye mɛn bolo, wo ye fɛriyatɔ sɔ duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ sɔ wo ɲa ma.» ¹² Nisɔnkɔmirala doilu fanan nani sun ji rɔ kanma. Alu ka Yaya maɲininka ko: «Karanmɔɔ, an ye nfen de kɛ wo rɔ?» ¹³ A ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai ka kan ka jate mɛn mira mansa yɛ, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a maɲininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de kɛ wo rɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ bolofen si mira a la

fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara ro.»

¹⁵ Alu bee tere ye imirila ie jusu ro ko: «Alla la Mbo Nenematomnin men ko foni, Yaya le wo ri wo ro wa?» Baa, mooilu tere ye wo kisiba makonla. ¹⁶ Ka ben ie miriya wo ma, Yaya ka a fo ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji ro, koni dogbere nato n ko, men fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julu fulu a ye, wo ka bon nde ma. Ale nato ai sunna Alla la Nin Seniman do, a ni ta! ¹⁷ A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fofu ni a kise bo a joon do fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ni a bu bo joon do. A ri suman kise ke bondon kondoo, ka ban ka bu bee janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, men te ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fo ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro juma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masaron a tun da a koroe muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman do. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo ro, ka wo fanan la a la kojuu tilu bee kan.

Isa sun ji ro ko

²¹ Mooilu ye nala sun ji ro kanma tuma men na, Isa fanan nara a sun diya ji ro*. Ka Isa to Alla matarala sun ji ro diya ye, sankolo lakara.

²² Alla la Nin Seniman ka kanba fari joon ta ka jii Isa kan. Kuma kan do bora sankolo ro ka a fo ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kosebe!»

Isa buruju

²³ Isa bora sun ji ro diya ka a la baara damira. Wo ka a teren a ra san bisawa joon saron. Mooilu tere a jatela Yusufu dence le ri.

Yusufu tere Heli den de ri.
²⁴ Heli tere Matati den de ri.
Matati tere Lebi den de ri.
Lebi tere Meleki den de ri.
Meleki tere Janayi den de ri.
Janayi tere Yusufu den de ri.

²⁵ Yusufu tere Matatiyasi den de ri.
Matatiyasi tere Amosi den de ri.

Amosi tere Nahomu den de ri.
Nahomu tere Esili den de ri.
Esili tere Nakayi den de ri.

²⁶ Nakayi tere Maati den de ri.
Maati tere Matatiyasi den de ri.

Matatiyasi tere Semi den de ri.

Semi tere Joseki den de ri.
Joseki tere Joda den de ri.

²⁷ Joda tere Jowanen den de ri.
Jowanen tere Resa den de ri.
Resa tere Sorobabeli den de ri.
Sorobabeli tere Salatiyeli den de ri.

Salatiyeli tere Neri den de ri.
²⁸ Neri tere Meleki den de ri.
Meleki tere Adi den de ri.

Adi tere Kosamu den de ri.
Kosamu tere Elimada den de ri.

Elimada tere Eri den de ri.

²⁹ Eri tere Yosuwe den de ri.
Yosuwe tere Eliyeleri den de ri.

Eliyeleri tere Jorimu den de ri.
Jorimu tere Matati den de ri.

* 3:21 Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

Matati tere Lebi den de ri.
³⁰ Lebi tere Simeyɔn den de ri.
 Simeyɔn tere Juda den de ri.
 Juda tere Yusufu den de ri.
 Yusufu tere Jonamu den de ri.
 Jonamu tere Eliyakimu den de ri.
³¹ Eliyakimu tere Meliya den de ri.
 Meliya tere Mena den de ri.
 Mena tere Matata den de ri.
 Matata tere Natan den de ri.
 Natan tere Mansa Dawuda den de ri.
³² Mansa Dawuda tere Jese den de ri.
 Jese tere Obedi den de ri.
 Obedi tere Bowosi den de ri.
 Bowosi tere Salimɔn den de ri.
 Salimɔn tere Nasun den de ri.
³³ Nasun tere Aminadabu den de ri.
 Aminadabu tere Adimen den de ri.
 Adimen tere Arini den de ri.
 Arini tere Hesirɔn den de ri.
 Hesirɔn tere Peresi den de ri.
 Peresi tere Juda den de ri.
³⁴ Juda tere Yakuba den de ri.
 Yakuba tere Isiyaka den de ri.
 Isiyaka tere Iburahima den de ri.
 Iburahima tere Tera den de ri.
 Tera tere Nakori den de ri.
³⁵ Nakori tere Seruki den de ri.
 Seruki tere Rakawu den de ri.
 Rakawu tere Falaki den de ri.
 Falaki tere Eberi den de ri.
 Eberi tere Sala den de ri.
³⁶ Sala tere Kanaan den de ri.
 Kanaan tere Arifasadi den de ri.
 Arifasadi tere Semu den de ri.
 Semu tere Nuhan den de ri.
 Nuhan tere Lameki den de ri.
³⁷ Lameki tere Metusalemu den de ri.
 Metusalemu tere Enɔki den de ri.
 Enɔki tere Yarɛdi den de ri.
 Yarɛdi tere Malalɛli den de ri.
 Malalɛli tere Kenan den de ri.

³⁸ Kenan tere Enosi den de ri.
 Enosi tere Seti den de ri.
 Seti tere Adama den de ri.
 Adama tere Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manɛ

¹ Nin Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere ye bɔla Juriden ba da la tuma men na Alla la Nin Seniman lɔra a nɔrɔ ka wa a ri wula kɔndɔ. ² A ka tele binaanin ke wula kɔndɔ ye, Ibulusa ye a magberɛn kɛla. A ma foyi si damun waati wo kɔrɔ. Tele binaanin dafanin, kɔnkɔ gbara a la a na ma. ³ Wo rɔ Ibulusa nara ka a fɔ a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fɔ kaba wo ye ko wo ye yeleman ka ke buru ri.» ⁴ Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Mɔɔ ti se balola buru gbansan na.»»

⁵ Isa banni wo fɔla Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dunuɲa mansaya bee yiraka a la waati kelen na.

⁶ Ibulusa ka a fɔ a ye ko: «Jamaana woilu bee dini nde ma. N wa sɔn mɔɔ men dɔ, n di a bee di wo ma. N di i lasii jamana woilu bee kun na sa i ri bonya ba sɔrɔn. ⁷ Ni i ka nde bato, i ri woilu bee sɔrɔn.» ⁸ Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»»

⁹ Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu wo rɔ. A wara Isa lalɔ Allabatobonba kun na, ka a fɔ a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bɔ yan. ¹⁰ Ka a masɔrɔn a sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Alla ri a fɔ a la melekailu ye ko alu ye i lakanda, ¹¹ ka i kɔrɔta ie bolo la, sa i sen

kana se kaba ma.»¹² Kōni Isa ka Ibulusa jabi: «A fōra Alla la kitabu kōndō fanan ko: «I kana i Maari Alla kōrōbō.»¹³ Ibulusa banda Isa manεεla, a kapara a ma tuma mēn na, a bōra a kōfε ka lon gbεrε makōnō.

Isa ka a la baara damira Kalile mara rō

¹⁴ Isa bōra ye ka wa Kalile mara rō Nin Sēniman na sēbaya rō. A la ko fōra mara wo fan bεε rō. ¹⁵ A tεrε ye wala mōoilu karanna salibonilu la ye. Bεε tεrε ye a tōō juma fōla.

Nasaretikailu ka iban Isa rō

¹⁶ Isa wara se Nasarēti, a makōlōra yōrō mēn dō. Nōrōn lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kēla jna mēn ma. A se mēn kēni karan diya ye, a wulira ka ilo kitabu karan kanma. ¹⁷ Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yōrō do jinin kitabu rō, yōrō mēn karan loo tεrε ye a la. A sēbeni yōrō wo rō ko:

¹⁸ «Maari Alla la Nin Sēniman ye n kan,

ka a masōrōn a ra nde jēnematōmōn ko n ye wa kibaro juma fō fantanilu ye.

A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanhōrōya,

ko n ye a fō jna fuyen ye ko ie jna ri laka.

A ka n kelaya ko n ye mōō tōrōnilu kanhōrōya,

¹⁹ ko n ye a fō mōoilu ye ko Maari la san ba ra se, a la kininkinin di yiraka ie la san mēn na kōnin.»

²⁰ A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a

lamara bolo ka isii. Mōoilu bεε jna lōni tεrε a rō. ²¹ A ka a fō ie ye ko: «N da ban kitabu yōrō mēn karanna, wo kuma ra dafa ai jana bi.»

²² Alu bεε tεrε ye a tōō juma fōla, baa alu kabannakoyani a la kuma jumailu rō. Wo rō, alu ka jnōōn majininka ko: «Yusufu dence tε jin di wa?»

²³ Isa ka a fō ie ye ko: «Sika tε a rō, ai ri sanda jin la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jεrε lakendεya fōlō.» Ai ri a fō n ye fanan ko: «I ka ko mēnilu kε Kapērinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu jnōōn kε i jεrε fanan wara rō yan.» ²⁴ A ka a fō ie ye ko: «Tupa le! Nabi juma si tε jatela a wara mōoilu bolo.

²⁵ N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele rō, san sawa ni karo wōōrō dafara sancu ma se nala Isirayeli jamana duu kan. Wo le ka a kε, kōnkō ba donda jamana kōndō. Wo tuma, cεsamuso ka siya Isirayeli jamana rō yan. ²⁶ Kōni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa cεsamuso do wara Sarēpita so kōndō, mēn ye Sidōn mara rō. ²⁷ Ka la wo bεε kan, Nabi Elise la tele rō, kunatō tun ka siya Isirayeli jamana rō yan. Kōni wo si ma kēndεya Nabi Elise bolo fo Naaman kelen Sirijeka.»

²⁸ Nba, wo ka mēnilu siini tēren ye salibon na, woilu ka kuma wo mēn ka mōnε kojuyaya. ²⁹ Alu bεε wulira ka Isa gbēn ka labō so kōndō. Iko so wo lōni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun dō ko ka a lafilu, kosa a ri

be ka faa. ³⁰ Kɔni a taminda ie tɛma ka wa.

Isa ka jina gbɛn

³¹ Nba, Isa wara Kapɛrinahumu, so mɛn ye Kalile mara rɔ. Nɔɔn lon sera, a wara mɔɔilu karan salibon na. ³² Alu kabannakoyara a la mɔɔ karan ɲa ma, ka a masɔɔn a tɛɛ ye mɔɔilu karanna kuma mɛn na sebaaya ba tɛɛ ye wo rɔ. ³³ Wo ka kɛ jinatɔ do tɛɛ ye jama tɛma ye. Ka Isa to karanna, jinatɔ wo kulera fanka la ka a fɔ ko: ³⁴ «Ɛɛ, Isa Nasarɛtika! I ye nfen kɛla andeilu tɛma yan? I nani an halaki kanma wa? I ye mɔɔ su mɛn di, n ka wo lɔn. Alla la Mɔɔ sɛniman de i ri.» ³⁵ Isa jamanda jina ma ka a fɔ a ye ko: «I makun! Bɔ cɛ wo fɛ!» Jina ka cɛ wo labe duu ma jama bɛɛ ɲana, ka ban ka bɔ a fɛ. Foyi si ma kɛ cɛ la. ³⁶ Mɔɔilu kabannakoyara a ɲa jɛɛ jɛɛ ma wo rɔ. Alu ka a fɔ ɲɔɔn ye ko: «Kuma su ɲuman ye ɲin di? A ragbɛ! A ye jinailu jamarila fanka ni sebaaya la. A wa a fɔ ie ye ko alu ye bɔ, alu ri bɔ.» ³⁷ Wo rɔ, Isa tɛɛ ye mɛn kɛla, wo kibaro fɔra fan bɛɛ yɔrɔ wo laminin dɔ.

Isa ka Simɔn biran muso lakɛndɛya

³⁸ Isa bɔra salibon na ka wa Simɔn wara. A sera ye ka a tɛɛn Simɔn biran muso tɔrɔni kɔsɛɛ, a muso na kɔnin. A fari kalayani kojuuya. Simɔn wara mɔɔilu ka Isa madiya ko a ye muso dɛmɛn. ³⁹ Isa wara se a fɛ, ka ilɔ a kun na. A ka fari

makaliya makuma, ko a ye bɔ muso rɔ. A bɔra. Muso wulira ikɔrɔ ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankarɔto siyaman nakɛndɛya

⁴⁰ Fitiri waati se mɛn kɛni, mɔɔilu nara jankarɔ tɔilu ri Isa ma. Jankarɔ su siyaman tɛɛ ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kelenna bɛɛ kanma ka ie lakɛndɛya. ⁴¹ Jinailu bɔra mɔɔ siyaman fɛ fanan. Alu bɔ waati, alu kulera ka a fɔ Isa ma ko: «Alla Dɛncɛ le ile ri.» Kɔni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma sɔn ie ye kuma, ka a masɔɔn alu ka a lɔn ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di.

Isa wara kawandili kɛ Jude mara rɔ

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔndɔ ka wa wula kɔndɔ. Mɔɔilu ka a ɲinin haan ka a sɔɔn wula kɔndɔ ye. A loo tɛɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu tɛ a fɛ a ye bɔ ye. ⁴³ Kɔni Isa ka a fɔ ie ye ko: «A fɛɛ tɛ fo n ye wa Alla la mansaya kibaro ɲuma lase mɔɔilu ma so ba gbɛɛilu la. N kelayani wo le la.» ⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo rɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

5

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka rɔ

¹ Nba, lon do rɔ, Isa lɔni tɛɛ Kenesarɛti Dala tɔrɔfɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ rɔ ka ie tolo malɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu

tere ye ie la jooilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kondo, men tere ye Simon ta ri konin. A ka a fo Simon ye ko a ye a kulun mabo gbelemala la dooni. Isa ka isii kulun kondo ka mooilu karan, menilu loni gbelema.

⁴ A banni mooilu karanna, a ka a fo Simon ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bere ke ka ai la jooilu bila ji ro, sa ai ri jee mira.» ⁵ Simon ka a jabi: «Karanmoo, an da su muume ke jee nininna ka kaja. An ma foyi saron. Koni n di jooilu ke ji ro ikoo tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo ro, Simon wara jooilu ke ji ro. Nba, alu ka jee siyaman ba mira. Jee warara foo ka jooilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jooilu kili, menilu tere ye ji kan kulun gberere kondo, ko woilu ye na ie demen. Alu nara ie la kulun do. Kulun fila woilu bee fara jee la kojuuya, foo kulunilu jiito tere ji koro. ⁸ Simon Piyeri ka wo yen tuma men, a ka imajii Isa sen koro ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon n na, baa kojuukela le ye nde ri.» ⁹ A ka wo fo ka a masaron jee jate wo tun da Simon ni a la mooilu bee kabannakoya foo ka silan. ¹⁰ A baara joon menilu tere ye Sebede dencilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Koni Isa ka a fo Simon ye ko: «I kana silan. I kusan jee nininna. Koni ka damira bi haan ka wa, i ri mooilu ninin ka ie ke Alla ta ri.» ¹¹ Alu bora ji kan tuma men na, alu ka kulunilu ni jee mira fen bee to

ye ka bila Isa ko.

Isa ka kunato do lakendeya

¹² Nba, lon do ro, Isa tere ye Kalile mara ro. Ka a to so da la, a benda kunato do ma. Kuna juu ba le tere ye a ma. A ka Isa yen ka a jakoro ben duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sonda, a se ye i ye ka n fari seniya foo ka n nakendeya.» ¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fo a ye ko: «N sonni. I ye seniya.» Kuna ka a bila ikoro ye. ¹⁴ Isa ka a fo a ye ko: «I kana a fo moo si ye. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka men fo Nabi Musa la sariya ro, i ye wo bo i la seniyali koson, ka ban ka i la sereya yiraka.» ¹⁵ Koni hali wo, Isa too tere ye fola ka jensen fan bee ro. Wo le ka a ke, jama tere ye nala ka ie tolo mabo a la. Jankarotoilu tere ye nala kendeya nininna fanan. ¹⁶ Koni Isa kelen tere ye wala Alla matara diya wula ro ko siyaman.

Isa ka korongbonin do lakendeya

¹⁷ Lon do ro, Isa tere ye mooilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmooilu siini tere ye. Woilu nani ka bo Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kondo. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mooilu lakendeya.

¹⁸ Ka Isa to mooilu karanna, moo doilu nara ce korongbonin do ri. A lani tere lafen kan. Alu tere ye don ko ro bon na, ko ka jankaroto la

Isa jākərɔ. Alu ka fεε bεε kε ka a don ja jinin. ¹⁹ Kɔni jama warani tεε kojuuya. Wo rɔ alu ma don ja sərɔn. Wo le kosɔn, alu yelera bon kan ka yɔrɔ do waranka. Alu ka kərɔngbɔbatɔ ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jākərɔ jama tɛma. ²⁰ Isa ka wo bεε ragbε ka a yen ko mɔɔ woilu lani ale la. Wo rɔ, a ka a fɔcε kərɔngbɔbatɔ yε ko: «N duuyɔɔncε, i ra makoto i la kojuuilu la bi.»

²¹ Sariya karanmɔɔilu ni Farisi mɛnilu tεε ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jin di mɛn ye Alla tanama kuma fɔla ten? Yon di se mɔɔ makotola a julumunna ten, fo Alla kelen pe?» ²² Isa ka ie la miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie yε ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu rɔ? ²³ A ye di? Ka a fɔ cε wo yε ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fɔ a yε ko a ye i wuli ka i taama, juman kε duman wo fila rɔ? ²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n yε, Mɔɔ Dence kɔnin, ka mɔɔ makoto kojuuilu la, dunuɔa jin dɔ.» Wo rɔ, a ka a fɔ kərɔngbɔbatɔ yε ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.» ²⁵ A wulira ikɔrɔ ye jama bεε jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watɔla, a tεε ye Alla tandola kosεbε. ²⁶ Mɔɔilu bεε kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «εε! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo kɔ, Isa bɔni ye, a ka nisɔnkɔmirala do siini yen

nisɔnkɔmira diya. A tɔɔ ko Lebi. Isa ka a fɔ a yε ko: «I ye bila n kɔ.» ²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa kɔ.

²⁹ Kɔfε, Lebi ka damunun ba raben Isa ye ka mɔɔilu kili a wara. Nisɔnkɔmirala siyaman nara, a ni mɔɔ gberεilu. Alu bεε tεε ye damunun kela iɔɔn fε. ³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bεε siini tεren yɔrɔ kelen dɔ. Wo gboyara ie yε. Wo rɔ, alu ka Isa la karandenilu majininka ko: «Nfenna ai ra sɔn ka damunun kε nisɔnkɔmiralailu fε, a ni kojuukela gberεilu?» ³¹ Isa ka ie jabi: «Mɔɔ mɛnilu kende, woilu mako tε dandalila la. Jankarɔtoilu mako ye dandalila la. ³² N ma na mɔɔ teleninilu kili kanma. N nani kojuukelailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kərɔ ni fen kura tε kelen di

³³ Doilu ka a fɔ Isa yε ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun kε ka minnin waati bεε.» ³⁴ Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni kɔrɔ kura sera do wara, i ri se ka kɔrɔ kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun kε iɔɔn fε wa? Wo ti se kela! ³⁵ Baa lon do natɔ, kɔrɔ kura tii ri bɔ a terilu rɔ. Wo lon, jenesuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie yε ko: «Mɔɔ tε faanin kura kunkurun tεε faanin kərɔ raben kanma. Ni i ka wo kε, faanin kura ri tɔjan. Ka

la wo kan fanan, i ri a tere faanin kura kunkurun wo ti se benna faanin koro ma. ³⁷ Wo ja kelen ma, mao te minnin fen fadiman kura ke foroko koro kondo. Ni i ka wo ke, minnin fen fadiman kura ri foroko koro wo te ka a tjanan. Minnin fen bee ri bo. Foroko ni minnin fen bee ra tjanan wo ro. ³⁸ Wo le koson, minnin fen fadiman kura ka kan ka ke foroko kura le kondo. ³⁹ Ni mao koni darira minnin fen fadiman koro minna, a kura loo te gba a la fewu! A ri a fo ko: «Koroman duman.»

6

Isa ka men fo Njanon lonna kororo

¹ Njanon lon do ro, Isa ni a la karandenilu taminto tere ye sene do tema. Ka ie to sene tema, Isa la karandenilu ka sene suman tonson do borondo ka a toto ka a damun. ² Wo kera Farisi doilu jana. Alu ka a fo karandenilu ye ko: «Ko men ma kan ka ke Njanon lon ma, ai ye wo kela nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Konko tere ye Mansa Dawuda ni a taama jonnilu la, a ka men ke, ai ma wo karan wa? ⁴ A donda Allabatobonba kondo, saraka buru tere ye yoro men. Ka ben sariya ma, mao si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Koni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama jonnilu ma.» ⁵ Wo ro, Isa ka a fo ie ye ko: «Mao Dence le ye Njanon lon tii ri.»

Isa ka ke bolo faanima do lakendeya

⁶ Nba, Njanon lon gberere, Isa donda salibon do la ka mooilu karan. Ce do tere ye, men bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmao doilu ni Farisi doilu fanan tere ye ye, menilu tere ye korosila kojuuya, baa alu tere ye fere jininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janinto wo lakendeya Njanon lon, alu ri a jalaki sababu saron. ⁸ Koni Isa ka ie miriya lon. A ka a fo bolo sabato ye ko: «Iwuli ka ilo an tema.» A ka ilo. ⁹ Isa ka jama maninka ko: «A ye di? A daani ka kojuma ke Njanon lon, wa kojuu? Ka mao kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a ja lo ie bee ro, ka ban ka a fo ce wo ye ko: «I bolo rasoman!» A ka a bolo rasoman. Ikoro ye, a kendeyara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmaoilu ka wo yen tuma men, ie jusu bora kojuuya. Alu wara jnon yen ka a fo ko: «An ye nfen ke Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila jenemataman

¹² Lon gberere, Isa wara Alla matara diya koyinkeilu yoro ro. A ka su muume ke Alla matarala. ¹³ Duusa gbeni, a ka a la karandenilu bee kili ka mao tan ni fila jenemataman ie ro, ka ke a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo mao tan ni fila tao le jin: Siman, Isa ka men tao la ko Piyeri, a ni a dooce Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartolomi; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alife dence Yakuba ni Siman, a ye folo men ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyoti, men ye a janfa mao ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarɔtoilu lakendeya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbekula do rɔ. Alu benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bɔ yɔrɔ siyaman. Doilu bɔni Jerusalemu, doilu bɔni Jude mara rɔ. Doilu fanan bɔni kɔɔji da la, so menilu tɔɔ ko Tiri ni Sidɔn. Alu bɛɛ nani ka ie tolo malɔ Isa la, ka lakendeya. ¹⁸ Jinailu tere ye menilu tɔrɔla, woilu lakendeyara fanan. ¹⁹ Mɔɔ bɛɛ tere ye a ja nininna ka i maa Isa la, ka a masɔrɔn fanka tere ye a la jankarɔtoilu bɛɛ lakendeya.

Menilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a ja lɔ a la karan-denilu rɔ ka a fɔ ie ye ko:

«Aile barakaden menilu ye fantanya rɔ,
baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

²¹ Aile barakadenilu, kɔnkɔ ye aileilu men na bi,

baa ai ri fa.
Aile barakadenilu ai men ye kasila bi,

baa ai ri yeɛ.

²² Aile barakadenilu ni mɔɔilu ka ai lagboyajɛ, ka iban ai rɔ, ka ai nanin, ka ai tɔɔ tɔɔn Mɔɔ Dence kosɔn.

²³ Ai ye sewa wo rɔ kosebe fo ka jaalen, baa ai barayi ka bon harijeene rɔ. Menilu ri kojuu su wo ke ai la, woilu benbailu ka wo jɔɔn ke Alla la nabijumailu fanan na.

²⁴ Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfulutii ri sisen,

baa ai ra ai la herɛ sɔrɔn ten.

²⁵ Gbalo ye ai ye, ai menilu ye damununna ka fa sisen. Ai ri kɔnkɔ.

Gbalo ye ai ye, ai menilu yeɛɛɛ sisen. Ai ri kasi ka kasi.

²⁶ Gbalo ye ai ye, ni mɔɔilu ka ai tɔɔɔɔɔ fɔ tuma bɛɛ, baa woilu benbailu tere ye wuya nabijumailu bonyala wo ja kelen ma.»

An ye an juuilu kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, menilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuilu kanin, ka kojuma ke ai lagboyajɛbailu ye. ²⁸ Mɔɔ menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Mɔɔ menilu karagbeleman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. ²⁹ Ni mɔɔ ka i da fan kelen gbasi, i ye a tɔ kelen lɔ a ye fanan. Ni mɔɔ ka i la durukiba bɔ i bolo, i kana a mabali i la duruki kɔrɔbila fanan tala. ³⁰ Ni mɔɔ mɔɔ ka i tara, i ye wo sɔ. Ni mɔɔ ka fen do ta i bolo, i kana a fɔ a ye ko: «A di n ma.» ³¹ Ai ye a fe mɔɔilu ye ko men ke ai ye, ai jere ye wo jɔɔn ke mɔɔilu ye.

³² «Ni ai ka ai kaninba dɔrɔn kanin, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu fanan ye mɔɔ kaninna men fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye mɔɔ ladiyala men ka ai ladiya fanan, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye wo jɔɔn kɛla. ³⁴ Ni ai ka julu don julu saralailu dɔrɔn na, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye julu donna a sara ko le rɔ. ³⁵ Ai kɔni ye ai

juuilu kanin, ka koɲuma ke ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a ke ten, ai barayi ri wara; ai ri ke Alla Korotaninba denilu jere jere ri. Ka a masaron ale ka ni mao be ma, hali fisiriwali ni mao juuilu. ³⁶ Ai ye ke hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri ja men ma.»

Ai kana maoilu jii kojuukelailu ri

³⁷ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana maoilu jii kojuukelailu ri. Wo ro, ai fanan te jii kojuukela ri. Ai kana mao jalaki. Wo ro, ai fanan te jalaki. Ai ye maoilu makoto. Wo ro, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye maoilu so, ai fanan di so. Ai ri so iko mao ye mao sola suman na ka a wara ja men ma. A ri fe lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri so ten. Ai wa maoilu so ja men ma, Ai fanan di so wo ja ma.»

³⁹ Wo ro, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ja fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila be te be denka ro wa? ⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmao la, koni ni a ka iraja karanna kosebe, a ri ke a karanmao joon di.

⁴¹ «Namanin men ye i badenma ja ma, i ye wo mafenla nfenna, ka a teren feren men ye i jere ja ma, i te wo korosila? ⁴² I ri se ka a fo i badenma ye di ko: «N badenma, namanin men ye i ja ma, n di wo bo i ja ma», ka a teren feren ye i jere ja ma? Filankafu! I ye feren wo bo i

jere ja ma folo. Kosa i jere ja ri laka. Wo ro, i ri se ka namanin bo i badenma ja ma.»

Jiri su ri lon a den fe

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri numa ti se den juu kela. Jiri juu fanan ti se den numa kela. ⁴⁴ Jiri su ri lon a den fe. Toro den ni resen den, wo si te saronna jiri wonenma la. ⁴⁵ Koɲuma ye bola mao numa solome ro. Kojuu ye bola mao juu solome ro. Men ye mao solome ro, wo kuma ri bo a da ro.»

Bonlola fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a folanda ma «Maari, Maari» ka a teren ai te n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mao mao nani nde ma, ka a tolo malo n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mao men ma, n di wo fo ai ye. ⁴⁸ A ye iko bonlola, men ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bora. Ji woyora kojuuya ka se bon wo ma. Koni a ma foyi si ke bon na, ka a masaron bon lani farakolo kan. ⁴⁹ Mao men te n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlola do ma. Bonlola wo ka a la bon lo kipe kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bora. Ji woyo se men keni bon ma, bon bera kojuuya ka tjan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jon nakendeya

¹ Isa banni wo folanda jama ye, a donda Kaperinahumu so kondo. ² Romuka sofaden kuntii do tere ye so kondo,

mɛn diyana jɔn tun ma kɛndɛ. Wo faatɔ le tɛrɛ jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu mɛn waati mɛn na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakɛndɛya. ⁴ Mɔɔbailu se mɛn kɛni Isa ma, alu ka a madiya kosɛbɛ ka a fɔ a ye ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a demɛn, ⁵ baa an na jamana mɔɔilu duman a ye kosɛbɛ. A jɛrɛ ka an na salibon lɔ an ye.» ⁶ Wo rɔ, Isa wara ie kɔfɛ. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a ye ko: «Maari, i kana i jɛrɛ tɔrɔ. N na hakan tɛ i ye don n wara, ka a masɔrɔn i ka bon nde ri paaɔn! ⁷ Wo bolo ma, n ma sɔn n jɛrɛ ye wa i kunbɛn, ka a masɔrɔn wo ka bon nde ma. Kɔni ni i ka kuma kelen fɔ, n na jɔn di kɛndɛya. ⁸ Ka a masɔrɔn n ye do la fanka kɔrɔ, sofaden doilu fanan ye n na fanka kɔrɔ. N wa mɛn kelaya, wo ri wa. N wa mɛn kili, wo ri na. N wa a fɔ n na jɔn ye ko a ye kɛ ten, a ri a kɛ ten.» ⁹ Isa ka kela wo mɛn waati mɛn na, a kabannakoyara kosɛbɛ. A ka iyɛɛman ka a ja lɔ jama rɔ, jama mɛn bilani a kɔfɛ, ka a fɔ ie ye ko: «N ye a fɔla ai ye ko hali Isirayɛlikailu rɔ n ma lemɛniya wo jɔɔn yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bɔra Isa kɔfɛ, ka ikɔseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a tɛrɛn ye jɔn wo ra kɛndɛya fewu!

Isa ka kanberɛn suu lakunun

¹¹ Wo kɔ, Isa bɔra Kaperinahumu ka wa so

do la, mɛn tɔɔ ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tɛrɛ a kɔ. ¹² A sudunyani so da la, a ka jɔɔn bɛn suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dence kelen pe wo le tɛrɛ cesamuso bolo. So kɔndɔ mɔɔilu siyaman ba le nara muso wo tɔrɔfɛ. ¹³ Maari ka muso wo kasitɔ yen ka kininkinɛn a ma. A ka a fɔ muso ye ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilo. A ka a fɔ ko: «Kanberɛn, iwuli.» ¹⁵ Wo fɔni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mɔɔ bɛɛ silanda ka kabannakoya wo rɔ. Alu ka Alla tɔɔ bonya ka a fɔ ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tɛma.» A ni, «Alla ra na a la mɔɔilu demɛn kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jɛnsɛnda Jude mara ni a laminin bɛɛ rɔ.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo rɔ, a ka karandeni fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa mapininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin mɛn natɔ, wo ye ile ri wa, wala an ye dɔgberɛ makɔnɔ?» ²⁰ Karandeni fila woilu wulira ka wa Isa mapininka ko: «Maari, Yaya ra an lɔ i ma. A ko an ye na i mapininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin mɛn natɔ, wo le ile ri wa, wala an ye dɔgberɛ makɔnɔ?» ²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakɛndɛya, jankarɔto a ni lanjiritailu, ka

jinailu gben jinatõilu fe, ka ja fuyen siyaman ja laka. ²² Wo rɔ, Isa ka keladen fila wo jabi: «Mɛn da ke ai jana yan, mɛn fanan da dantɛɛ ai jana, ai ye wa wo bɛɛ fɔ Yaya ye. Ai ye a fɔ a ye ko: Fuyenilu ja ra laka. Senkelenilu ra taama kojuma. Kunatõilu ra kɛndɛya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro juma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tɛɛ n dɔ, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bɔ mɛn keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A kan ko: «Ai wa mɛn kera waa rɔ, ai wara nfen mafɛnɛ ye? Ai wara bin de mafɛnɛ wa, fɔjɔ ye mɛn lamaala? Wo kuma tɛ! ²⁵ Ai wara ka nfen mafɛnɛ sa? Faanin dagbɛlɛn tii wa? Wo kuma tɛ. Mɛnilu ye faanin dagbɛlɛn donna, ka ie diyana koilu ke, woilu tɛ sɔrɔnna waa rɔ, fo mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafɛnɛ diya waa rɔ? Ai ma wa nabijuma do mafɛnɛ wa? Nabijuma le tɛrɛ jɔ! Kɔni ale ka bon nabijuma ri paaɔn! ²⁷ A sɛbɛni a la ko rɔ Alla la kuma rɔ ko:

«A ragbɛ, n di n na keladen nawa i jɛ ka i la sila rabɛni jɛ.»

²⁸ A ragbɛ! Muso si ma den sɔrɔn fɔlɔ, mɛn ka bon Yaya ri. Kɔni mɔɔ mɔɔ ye Alla la mansaya rɔ, hali mɛn ye a bɛɛ kɔrɔ, wo bɛɛ ka bon Yaya ri. ²⁹ Mɔɔ mɛnilu ka Isa la kawandili kan namɛn, hali

nisɔnkɔmiralailu, alu bɛɛ ka Alla gbiliya, ka a masɔrɔn alu tɛrɛ ye sunna ji rɔ Yaya la sun ji rɔ kɔrɔ. ³⁰ Kɔni Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka iban Alla sawo rɔ. Alu ma sɔn Yaya ye ie sunna ji rɔ.»

³¹ Isa ka a fɔ ikɔ tuun ko: «N ye bi mɔɔilu la nfen ma? Alu ni nfen de munujani? ³² Alu bɔni denninilu la, mɛnilu siini janatɛɛla lɔfɛ rɔ. Alu ye a fɔla ie dujɔɔnilu ye ko:

«A ragbɛ. An ka fule fɔ ai ye kɔni ai ma sɔn ka don ke. An ka saya dɔnkili la ai ye, kɔni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun ke, a ma minnin fen fadiman min. Wo rɔ, ai ka a jate jinatɔ ri. ³⁴ Mɔɔ Dence ra na sisen. A ye damunun kɛla, a ye minnin kɛla. Wo rɔ, ai ye a fɔla a ma ko a ma foyi si lɔn fo nɔɔmaya a ni dɔlɔ min, ko nisɔnkɔmiralailu ni kojuukɛla gbɛrɛilu duman a ye kojuuya. ³⁵ Kɔni mɔɔ mɛn ye Alla la walijiya gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do rɔ, Farisi cɛ do tɛrɛ ye mɛn ka Isa kili damunun kanma. Wo rɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun ke ijɔɔn fe. ³⁷ Ka ie to damunnuna, muso donda bon na. Muso jin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri. Muso wo tun da a mɛn ko Isa ra wa damunun diya Farisi cɛ wara. Wo rɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, mɛn fani latikɔlɔn tulu la.

* **7:38** Waati wo la, Yahudiya tɛrɛ ye isiila tabali majiinin de la, ka ie sen dasama ijɔɔn kɔ ma damunun diya. Wo rɔ muso ka a madon Isa sen na.

38 A donda bon na ten. A taminda Isa *kɔfɛ ka i lɔ a sen kɔrɔ ka kasi. Ka a to kasila, a naji bɔra ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo rɔ, a ka Isa sen jɔsi a jɛrɛ kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikɔlɔn tulu la.

39 Farisi cɛ mɛn ka Isa kili damunun kanma ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «Ni cɛ jin tun kɛra Alla la nabijuma jɛrɛ jɛrɛ ri, a tun di muso suu jin lɔn, mɛn da a bolo maa a la ten. A tun di a lɔn ko muso jin tɛrɛ ye kojuukɛla le ri.» 40 Isa ka a fɔ Farisi cɛ ye ko: «Simɔn, n ye a fɛ ka kuma do fɔ i yɛ.» Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fɔ.» 41 Isa ko: «Cɛ do la julu tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta bɛnni wodigbɛ kɛmɛ loolu la. A tɔ kelen ta bɛnni wodigbɛ biloolu la. 42 Wo fila si ma se julu sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka dijɛ ka ie fila la julu to ye. A ye di? Alu fila rɔ, cɛ ri diya yon ye ka tamin?» 43 Simɔn ka a jabi: «N hankili rɔ, mɛn na julu tun ka bon, cɛ ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jɔ!»

44 Isa ka a ja lɔ muso rɔ, ka a fɔ Simɔn ye ko: «Simɔn, i ma muso jin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Kɔni a ka n sen suma a naji la, ka a jɔsi a kungsi la. 45 I ma n sunbu foli rɔ. Kɔni kɛbi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. 46 I ma n kun mamun tulu la, kɔni a ka latikolon mun n sen na. 47 Tuɲa ka fisa. Muso jin da kojuu siyaman kɛ kɔrɔman. Kɔni a la hake bɛɛ a labe ka

a masɔrɔn a la kaninteya ra wara. A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma makotoli ba sɔrɔn ten, a la kaninteya tɛ kɛ ten.»

48 Wo rɔ, Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bɛɛ la.»

49 Menilu siini tɛrɛ ye, woilu ka a fɔ ie jɛrɛ kɔndɔ ko: «ɛɛ! Yon ye jin di, mɛn di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

50 Kɔni Isa ka a fɔ muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemɛniya sababu la. Wa! Alla ye hɛra kɛ i ye!»

8

Muso menilu bilani tɛrɛ Isa kɔ

1 Kɔfɛ, Isa tɛrɛ ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misenilu la. A tɛrɛ ye Alla la mansaya kibaro juma lasela ie bɛɛ ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tɛrɛ ye a kɔfɛ. 2 Musoilu fanan bilani tɛrɛ ye a kɔ, Isa tun da menilu lakɛndɛya. Doilu fanan tɛrɛ ye ie fɛ, Isa ka jinailu gbɛn ka bɔ menilu fɛ. Do tɔɔ tɛrɛ ye ko Mariyamu Makidalaka. Isa tun ka jina wɔrɔnwula gbɛn ka bɔ ale kɔfɛ. 3 Cɛ mɛn tɔɔ ko Cusa, wo muso fanan tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Yohani. Cusa wo tɛrɛ ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso mɛn tɔɔ ko Susana fanan tɛrɛ ye, a ni muso dɔgbɛrɛilu. Muso woilu bɛɛ tɛrɛ ye Isa ni a la karandenilu madɛmɛnna ie bolofenilu la ko rɔ.

Si foyila la sanda

4 Mɔɔilu bɔra so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: 5 «Sɛnɛkɛla do bɔra ka

wa si foyi diya a la sene rɔ. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafe. Taminbatɔilu ka si wo radɔn ie sen na ka a tɔjan. Kɔnɔilu nara a tɔ ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yɔrɔ kan. Si wo ferenda, kɔni a ma mɛn. A bɛɛ jara, ka a masɔrɔn sumaya tun te yɔrɔ wo rɔ. ⁷ Si do fanan bera yɔrɔ do rɔ, bin wɔnenmailu ye bɔla yɔrɔ mɛn. Si wo ferenda, bin wɔnenmailu fanan ferenda. Kɔfe, bin wɔnenmailu warara si ferennilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman dɔ. Si wo ferenda kɔjuma ka bonya ka den kosebe. Si jate mɛn bera duu duman wo rɔ, wo jɔɔn kemɛ sɔrɔnda.» Isa banni sanda lala ka a kan nabɔ ko: «Tolo ye menilu kun ma, woilu ye ie tolo malɔ sanda jin na kosebe.»

⁹ A la karandenilu ka a mapininka ko: «Sanda wo kɔrɔ ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do sɔrɔn ie rɔ. Kɔni wo koilu ye fɔla mɔɔ tɔilu ye sandailu le rɔ. Wo rɔ, «alu ja ye ie la, kɔni alu kana fen yen;

alu tolo ye ie la, kɔni alu kana fen famun.»

¹¹ «Nba, sanda wo kɔrɔ le jin di. Si wo ye Alla la kuma munuɔa le ri. ¹² Si do bera sila dafe. Si mɛn bera yɔrɔ wo ye mɔɔ doilu munuɔa le ri. Mɔɔ woilu ra Alla la kuma mɛn, kɔni Ibulusa ra na wo bɔ ie jusu rɔ. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do mɛn bera farakoloma yɔrɔ

kan, wo fanan ye mɔɔ doilu munuɔa le ri. Mɔɔ woilu ka Alla la kuma mɛn ka a mira sewa rɔ. Kɔni kuma wo ma don ie jusu rɔ bɛɛ bɛɛ ke. Alu ri to lemɛniya rɔ dooni. Gbɛliya waati wa se ie ma, alu ri sila juma bila. ¹⁴ Si do mɛn bera bin wɔnenmailu yɔrɔ rɔ, wo fanan ye mɔɔ doilu munuɔa le ri, mɔɔ menilu ka Alla la kuma mɛn fewu! Kɔni dunuɔarateɛ hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jɛɛ diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu rɔ, ka ke iko sene fen, mɛn jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman dɔ. A ferenda kɔjuma ka bonya ka den kosebe. Si mɛn bera duu duman yɔrɔ, wo ye mɔɔ doilu munuɔa le ri mɛn da Alla la kuma lamɛn ka a mira. Alu jusu telenni rɔ, alu ye kanke-lentiilu ri. Wo mɔɔilu ye irajala ka Alla sawo ke kosebe waati bɛɛ.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fɔ ie ye iko tuun ko: «Mɔɔ si te fitina lamɛn, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen kɔrɔ. Alu ri a lamɛn ka a sii fen kɔrɔtani kan. Kosa mɔɔ menilu ye donna bon na, woilu ri fitina mɛn yen. ¹⁷ Nba, mɔɔilu ra fen fen dokon, wo bɛɛ ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo bɛɛ ri bɔ gbɛ rɔ. ¹⁸ Alu ye a ke kunye ie la tolo malɔ rɔ! Baa ni fen do kɛra mɔɔ do bolo a ri do kura sɔrɔn, kɔni ni fen sa mɛn bolo wo ti fen fen sɔrɔnna.»

Isa na ni a badenmailu

19 Isa na ni a doocɛilu nara Isa ma, kɔni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. 20 Isa a lalɔnnira ko: «I na ni i doocɛilu lɔni da la, ko alu ye a fɛ ka i yen.» 21 Isa ka jabili kɛ ko: «Mɔɔ mɛnilu ye ie tolo malɔla Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fɔɔ ba lalɔ

22 Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala kɔma.» Wo rɔ, alu bɛɛ donda kulun dɔ ka wa. 23 Ka alu to ji kan kulun dɔ, Isa sunɔɔra. Wo kɔrɔ, fɔɔ ba wulira ji kan ka kulun namaa fo ka ji don a kɔndɔ. Ji siyayara kulun kɔndɔ. Wo rɔ kulun jiitɔla tɛɛ ye ji kɔrɔ. 24 Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a fɔ a ye ko: «Maari, Maari an tununtɔ le ji rɔ.» A wulira ka fɔɔ ni ji makuma. Fɔɔ ni ji ka ilo ka masuma. 25 A ka a fɔ ie ye ko: «Ai la lemeniya ɲa le wo ri wa?» Alu bɛɛ silanda ka kabannakoya, ka a fɔ iɲɔɔn ye ko: «Ɛɛ! Mɔɔ su ɲuman de ɲin di? A ye fɔɔ ni ji marala, hali woilu bɛɛ ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina gbɛn ka bɔ cɛ do fɛ

26 Wo kɔ, Isa ni a la karandenilu ka dala tɛɛ ka se Jerasa mara rɔ. Dala wo tɛɛ ye Jerasa mara ni Kalile mara tema. 27 Isa jii mɛn kɛni ka bɔ kulun kɔndɔ, cɛ jinatɔ do nara a labɛn. Kɛbi waati jan jinatɔ wo tun tɛ feriyabɔ donna muumɛ. A tun tɛ sɔɲna ka to so kɔndɔ. A tɛɛ ye sila kaburu wo le rɔ. 28 A ka Isa yen tuma mɛn na, a kulera bakɛ. A nara

ibe duu ma Isa sen kɔrɔ, ka a kan nabɔ ko: «Ile Isa, Alla Kɔrɔtaninba Dɛncɛ! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» 29 A ka wo kuma fɔ, ka a masɔrɔn Isa tun da jina jamari ko a ye bɔ a fɛ. Jina tun da wo mira siɲa siyaman kɔrɔman. A wa a mira, so kɔndɔ mɔɔilu ri a bolo sidi jɔlɔkɔ la, ka a sen don nɛɛ la, ka ie janto a rɔ. Kɔni a ri jɔlɔkɔ ni nɛɛ kadi ka wa. Jina ri a gbɛngbɛn fo wula jan.

30 Isa ka a maɲininka ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «An tɔɔ le ko jama ba, baa an ye ikomin kɛlɛden jama ba.» Wo kɔrɔ le, jina siyaman tɛɛ ye a fɛ. 31 Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba rɔ, jakankata yɔrɔ kɔnin.

32 Wo tuma, kose kuruba tɛɛ ye damunun kɛla tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye diɲɛ alu ye don koseilu kɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. 33 Jinailu bɔra jinatɔ fɛ ka wa don koseilu kɔndɔ. Wo rɔ, koseilu ka ibori kosebɛ ka jii tindi la ka wa don ji rɔ. Alu bɛɛ tununda ji rɔ. 34 Nba, wo bɛɛ kera kose gbɛngbɛnnailu ɲana. Alu ka ibori ka wa a ɲafɔ so kɔndɔ mɔɔilu ye, a ni bonda la mɔɔilu. 35 So kɔndɔ mɔɔilu bɔra ka wa ka wo mafɛnɛ. Alu seni yɔrɔ wo rɔ, alu ka jinatɔ kɔrɔ masumani siini yen Isa sen kɔrɔ. Jina si tun tɛ a fɛ. Duruki tɛɛ ye a kan na. So kɔndɔ mɔɔilu silanda kojuuya wo rɔ. 36 Jinailu gbɛnda mɛnilu ɲana, woilu ka dantɛɛli kɛ mɔɔ tɔilu ye. 37 Jerasakailu bɛɛ silanda a ɲa jɛɛ jɛɛ ma,

ka a fɔ Isa ye ko a ye bɔ ie la jamana rɔ. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun dɔ ka ikɔseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinatɔ kɔrɔ nara a madiya ko a ye a fɛ ka to Isa kɔfɛ, kɔni Isa ma sɔn fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba mɛn kɛ i ye, i ye wo kibaro lase i wara mɔɔilu ma.» Isa tun da mɛn kɛ a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bɛɛ rɔ.

Sunkurun faani a ni muso jankarɔto

⁴⁰ Isa kɔseyitɔla, jama ba ka a labɛn baa alu tɛɛ ye a makɔnɔla ⁴¹ Wo tuma, cɛ do nara se a ma, ka ila a sen kɔrɔ. Wo cɛ, mɛn tɔɔ ko Jayirusi, tɛɛ ye salibon kuntiyya la. A ka Isa madiya ko a ye dijɛ ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faatɔ le. Den wo ra san tan ni fila sɔrɔn. Wo rɔ, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Kɔni a watɔla, jama warara a kɔfɛ kojuuya, fo ka a ragbɛɛn ie tɛma.

⁴³ Muso jankarɔto do tɛɛ ye jama wo tɛma. Jigbe jankarɔ tɛɛ ye a la kebi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bɛɛ damun, kɔni wo si ma se ka a lakɛndɛya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki kɔ la. A la jigbe ka ilɔ ikɔrɔ ye. ⁴⁵ Isa ka jɛninkali kɛ kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bɛɛ ka a fɔ ko: «Nde tɛ.» Piyɛri ka a fɔ ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbɛɛn ie tɛma.»

⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko tɛ dɛ! Mɔɔ kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bɔ n dɔ ka ko kɛ do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakɔrɔsi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yeɛyeɛɛni nara ila Isa sen kɔrɔ. A ka imaa Isa la duruki kɔ la kun mɛn na, a ni a kɛndɛyara kelendi ja mɛn ma, a ka wo bɛɛ jafɔ Isa ye jama bɛɛ jana. ⁴⁸ Isa ka a fɔ a ye ko: «N denmuso, i ra bɔ jankarɔ rɔ ka kisi i la lemɛniya sababu rɔ. I ye wa hɛra rɔ.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fɔla, keladen nara ka bɔ salibon kuntii Jayirusi wara. Wo nara a fɔ Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmɔɔ tɔrɔ butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo mɛn ka a fɔ Jayirusi ye ko: «I kana jiiɛɛ. I ye la n na dɔrɔn. I denmuso ri kɛndɛya.»

⁵¹ Isa se mɛn kɛni Jayirusi wara, a ma sɔn mɔɔ si ye don a kɔfɛ bon kɔndɔ, fo Piyɛri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Mɔɔilu tɛɛ ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunɔɔ rɔ.» ⁵³ Alu ka Isa mayɛɛ, baa alu bɛɛ ka a lɔn fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mɔɔilu donda bon kɔndɔ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabɔ ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin kɔseyira a rɔ. A wulira ka ilɔ kelendi. Isa ka a fɔ ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, kɔni Isa ka ie jamari ko alu ra mɛn yen bon kɔndɔ ye, alu kana wo fɔ mɔɔ si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo kɔ, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili.

A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gbɛn ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakɛndɛya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma, ka jankarɔtoilu fanan lakɛndɛya. ³ A ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai kana demɛn fen si ta taama jin dɔ, gbeleke wo, bɔrɔ wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya yɔrɔ mɛn dɔ, ai kana bɔ ye. Ai ye to ye fo ai bɔ tuma wa se so wo kɔndɔ. ⁵ Ni mɔɔilu ka iban ai jiyala, ai ye bɔ ie wara, ka ye gbangban bɔ ai sen ma. Wo ri kɛ sereya ri ye mɔɔilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bɔra ye ka itaama ka se so siyaman dɔ. Alu ka kibaro juma lase ka jankarɔtoilu lakɛndɛya fan bɛɛ rɔ.

Isa la ko ka Herodi kɔndafilɪ

⁷ Nba, ko ko kɛni tɛɛ ye Isa bolo, Mansa Herodi tɛɛ ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kɔndafilɪ kɔsɛɛ, baa doilu tɛɛ ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bɔ saya rɔ. ⁸ Doilu tɛɛ ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na ikɔ tuunni. Doilu tɛɛ ye Isa jatela nabijuma gbɛɛ ri, bi ma mɛn ban. Alu kan ko wo ra bɔ saya rɔ ka na ikɔ tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka mɔɔ lɔ Yaya kun tɛɛla a la. A ye di wo rɔ? N ye kibaro mɛn sɔrɔnna jin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo rɔ, a loo tɛɛ ye Herodi la ka a ja la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bɔra taama rɔ ka na dantɛɛli kɛ Isa yɛ. Alu tun da ko ko kɛ, alu ka wo bɛɛ fɔ a yɛ. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa jaɔɔn diya Betisayida so fan dɔ. ¹¹ Kɔni mɔɔ siyaman kolɔnda ie wa ko rɔ, ka ibori ie kɔ. Isa ka ie bɛɛ ramira kɔɔjuma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarɔtoilu lakɛndɛya. ¹² Alu bɛɛ mɛnda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo rɔ, ka a fɔ Isa yɛ ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya a ni damunun jinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lɔn, an ye waa le rɔ yan? Foyi tɛ yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jɛɛ ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fɔ ko: «Buru kala loolu ni jɛɛ fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fɛ an ye wa damunun san jama jin bɛɛ ye wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Cɛ mɛnilu ye a rɔ, woilu jate ri mɔɔ waa loolu bɔ.

Nba, Isa ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Ai ye jama lasii mɔɔ biloolu biloolu dɛkuruilu rɔ.» ¹⁵ Karandenilu ka jama ladɛn ka ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jɛɛ fila ta, ka a ja lɔ san ma ka baraka bila Alla yɛ. A ka buru ni jɛɛ rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tɛma. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ka damunun kɛ fo ka ie fa. Alu bɛɛ ban mɛn kɛni damununna, karandenilu ka buru ni jɛɛ kunkundun tɔilu

ladɛn. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyeri ka mɛn fɔ Isa ma

18 Lon do rɔ, Isa kelen tɛɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A la karandenilu tɛɛ ma jan ale bakɛ. Isa ka ie maɲininka ko: «Mɔɔilu ye n jatela yon di?»
19 Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabiɲuma do ra bɔ saya rɔ ka na, bi ma mɛn ban.»

20 A ka ie maɲininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de ile ri.»

21 Isa ka a fɔ ka a magbɛleya ie ye ko alu kana wo kuma fɔ mɔɔ si ye. 22 A kan ko: «A fɛɛ tɛ, fo Mɔɔ Dence ye jakankata. Mɔɔbailu ni sarakalasila kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu, alu bɛɛ ri iban a rɔ, ka a mira ka a faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bɔ saya rɔ.»

23 A banni wo fɔla a la karandenilu ye, a ka a fɔ mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Ni mɔɔ ye a fɛ ka na n ma, wo ye ban a jɛɛ rɔ. Lon lon a ye a la gbɔngbɔn jiri ta ka bila n kɔfɛ. 24 Nba, ni mɔɔ mɔɔ ka a si kɔngben a la dunɲaratɛɛ rɔ, wo tii ti ɲenemayala, kɔni ni mɔɔ mɔɔ bɔnɔra a si rɔ a la dunɲaratɛɛ rɔ nde la ko rɔ a ri ɲenemaya. 25 A ye di? Ni mɔɔ do ka dunɲa fen bɛɛ sɔrɔn yan, ka wa bɔnɔ a nin dɔ sini, wo tɔnɔ ye nfen di? 26 Mɛn di maloya ka iban i lɔla n na ko rɔ, a ni n na kuma rɔ, Mɔɔ Dence wa na lon mɛn, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a

natɔ a la nɔɔrɔ rɔ, a ni a Fa Alla ta, a ni mɛlɛka sɛnimanilu ta. 27 Sika tɛ a rɔ: doilu ye ai tɛma yan, mɛnilu tɛ sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen fɔlɔ.»

Isa fari yeleman ko

28 Wo fɔ tele seyin ɲɔɔn, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinkɛ do kan. 29 Ka Isa to Alla matarala, a ɲakɔrɔ yelemanda. A la faanin gbera fo ka mɛlɛnmɛlɛn iko sanmɛlɛnmɛlɛn. 30 Ikɔrɔkɔrɔ cɛ fila kumara a ye mɛn ye Nabi Musa a ni Nabi Eli. Bi tɛɛ ma cɛ fila wo sa. 31 Alu lɔni tɛɛ nɔɔrɔ ba rɔ ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a natɔ mɛn dafala Jerusalemu. 32 Wo ka a tɛɛn Piyeri ni a dafɔɲɔɔnilu ra sunɔɔ. Alu kununda ka Isa nɔɔrɔni yen, a ni cɛ fila wo. 33 Ka sɔrɔn Nabi Musa ni Nabi Eli watɔ le tɛɛ, Piyeri ka a fɔ Isa ye ko: «Karanmɔɔ, yan bɛnni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lɔ, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tɛɛ ye kumala tuun, kɔni a ma wo kɔrɔ lɔn. 34 Ka Piyeri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo rɔ alu silanda a ɲa ma. 35 Wo tuma, kumakan do bɔra banda rɔ ko: «N Dence le ɲin di, n da mɛn Nenematɔmɔn. Bɛɛ ye a tolo malɔ a la.» 36 Kuma banni, karandenilu ma mɔɔ si tɛɛn ye fo Isa kelen pe. Alu bɛɛ ka imakun wo ko ma. Alu ka mɛn yen, alu ma wo fɔ mɔɔ si ye.

Isa ka den jinatɔ do lakɛndɛya

37 Wo duusa gbε, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinke kɔrɔ tuma mɛn na, mɔɔ siyaman ka Isa labɛn. 38 Nba, cɛ do tora jama wo tɛma ka a kan nabɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye i madiyala, i ye n dencɛ dɛmɛn. A kelen pe le n bolo. 39 Jina ye a tɔrɔla. A wa a mira, den di kule ikɔrɔ ye. Jina ri a lajɛɛjɛɛ, fo ka a da kanfa ji labɔ. A ti sɔn fewu ka den bila fo a wa ban a sɛɛla kojuuya. 40 N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina gbɛn. Alu ma se a la.» 41 Isa ka jabili kɛ ko: «Ai bi mɔɔilu ka juu. Ai tɛ la Alla la muumɛ! N ye to ai tɛma haan waati juman ka ai la lemeniyabaliya mujɔn?» A ka a fɔ cɛ wo ye ko: «Na i dencɛ ri yan.» 42 Den ka imadon Isa la waati mɛn na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yeɛyeɛɛ kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bɔ den fɛ. Jina bɔra, den kɛndɛyara. Isa ka den naseyi a fa ma. 43 Mɔɔilu bɛɛ kabannakoyara wo rɔ, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fɔ ikɔ tuun

Isa tɛɛ ye ko mɛnilu kɛla, woilu ka ie bɛɛ kabannakoya. Ka alu to wo la, a ka a fɔ a la karandenilu ye ko: 44 «Ai ye ai tolo malɔ kojuma kuma jin na. Janfa natɔ donna Mɔɔ Dencɛ ma, sa a ri don mɔɔ juuilo bolo.» 45 Karandenilu ma kuma wo jayen. A kɔrɔ dooni tɛɛ ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma sɔn ka Isa jininka a kɔrɔ ma ka a masɔrɔn alu silanni kojuuya.

Yon ye jɛmɔɔ ri?

46 Wo tuma, sɔsɔli do wulira karandenilu tɛma, ko yon kɛtɔ jɛmɔɔ ri ie dɛkuru rɔ? 47 Isa ka ie miriya lɔn. Wo rɔ, a ka dennin do ta ka a labɔ a tɔrɔfɛ. 48 A ka a fɔ karandenilu ye ko: «Mɔɔ mɛn wa dennin jin jɔɔn damira kojuma nde kosɔn, wo ra n jɛɛ ramira. Mɔɔ mɛn wa nde ramira kojuma, wo ra n kelayaba ramira kojuma fanan, baa mɛn di sɔn ka a jɛɛ kɛ dooman mɔɔ ri ai tɛma, wo le ka bon a tɔ bɛɛ ri.»

Mɛn tɛ ie juu ri, wo ye ie jin de ri

49 Isa la karanden mɛn tɔɔ ko Yuhana, wo ka a fɔ ko: «Maari, an ka cɛ do yen, a tɛɛ ye jinailu gbɛnna ka bɔ mɔɔilu fɛ i tɔɔ rɔ. An ka a fɔ a ye ko a ye wo boloka, baa a tɛ an na dɛkuru mɔɔ ri.» 50 Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Mɔɔ mɛn tɛ i kanma, wo ye i fɛ.»

Samarikailu ka iban Isa rɔ

51 Nba, ka a tɛɛn a waati tun da sudunya ka ikɔseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu lateɛ ko a fɛɛ tɛ fo a ye wa Jerusalemu. 52 A ka keladen doilu lawa a kɔrɔ. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya jinin a ye. 53 Kɔni ye mɔɔilu ma sɔn ka Isa jiya, ka a masɔrɔn a watɔ Jerusalemu. 54 Wo rɔ Yakuba ni Yuhana ka Isa mapininka ko: «An tɛ ta lajii ka bɔ san dɔ ka ie janin wa?» 55 Isa ka iyɛleman ka ie makuma, ko alu jo tɛ. 56 Alu taminda ye, ka wa so gbɛɛ ninin.

Ka bila Isa kɔ

⁵⁷ Alu watɔla, mɔɔ do ka a fɔ Isa yɛ ko: «I wa kɛ wala fan fan, n di to i kɔ.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Tɔɔn ye sɔyaninilu bolo. Naan ye kɔnɔilu bolo. Kɔni si diya si tɛ Mɔɔ Dence bolo, a ri se ka jɔɔɔn yɔɔ mɛn.»

⁵⁹ Isa ka a fɔ cɛ gbɛrɛ yɛ ko: «I ye bila n kɔ.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye dijɛ n ye wa n fa suu don fɔlɔ.» ⁶⁰ Isa ka a fɔ a yɛ ko: «Mɛnilu faani, mɛnilu ma jɛnema bɛrɛ lɔn, i ye a to woilu yɛ ie jɔɔn suu don. Ie kɔni ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma.»

⁶¹ Dogbɛrɛ ka a fɔ Isa yɛ ko: «Maari, n ye a fɛ ka bila i kɔ. Kɔni, n ye wa n sara n wara mɔɔilu la fɔlɔ kɔ an bɛn sɔɔma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Mɔɔ mɛn wa nisi daba mira ka sɛnɛ kɛ damira, ka ban ka to a kɔfɛ mafɛnɛla, wo ti se Alla la mansaya baara nɔɔla.»

10*Isa ka keladen biwɔɔnwula ni fila kelaya*

¹ Wo kɔ rɔ, Isa ka mɔɔ biwɔɔnwula ni mɔɔ fila gbɛrɛ kili ka ie kelaya. A ka ie mɔɔ fila fila lawa a kɔrɔ. A jɛrɛ watɔ yɔɔ mɛnilu rɔ, a ka ie lawa a kɔrɔ, yɔɔ woilu bɛrɛ rɔ. ² A ka a fɔ ie yɛ ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Kɔni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fɛ Tii* madiya, kosa a ri do kafo baaralailu ma suman fɛ rɔ.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka kɛ iko saa denin, mɛn bilani nɔɔso wuluilu

tɛma. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana bɔrɔ ta. Ai kana sanbara gbɛrɛ ta. Ai kana sɔn foli ye ai la baara lanɔɔ sila la.

⁵ «Ai wa jiya yɔɔ mɛn dɔ, ai ye ye mɔɔilu fo fɔlɔ ko: «Jusu suma ye don bon jɔn na.» ⁶ Ni wo ka do tɛrɛn ye, mɛn ye jususuma jɔninna, ai la duwawu ri mira a yɛ. Ni wo tɛ, ai la duwawu ri ikɔseyi ai ma. ⁷ Mɛnilu wa sɔn ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yɛlɛman.

⁸ «Ai wa don so fen fen kɔndɔ, ni ye mɔɔilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai kɔrɔ, ai ye a damun. ⁹ Jankarɔto mɛnilu ye so kɔndɔ ye, ai ye woilu lakɛndɛya. Ai ye a fɔ mɔɔilu yɛ ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Kɔni ai wa don so fen fen kɔndɔ, ka a tɛrɛn ye mɔɔilu ma sɔn ai jiyala, ai ye bɔ. Ai ye wa ilɔ sila tɛma, ka ai kan nabɔ ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, mɛn tɛrɛ ye an sen ma, an da wo bɔ an sen ma. Wo ri kɛ tɔɔmasere ri ai kan yan, kɔni ai ye a lɔn ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fɔ ai yɛ ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sɔɔɔmu kan.»

So mɛnilu ka iban lemɛniya la

¹³ «Korasɛnkailu, gbalo ye ai yɛ. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan yɛ. Ka a masɔɔn kabannako bailu

* **10:2** Suman Fɛ Tii wo ye Alla le ri.

kera ai tema. Ni woilu jɔɔn tun kera Tiri so kɔndɔ, wala Sidɔn so kɔndɔ, sa wo mɔɔilu ra tubi kɛbi waati jan. Alu tun di isii buurigbɛ rɔ ka kasabɔrɔ bila ie kan na, ka kɛ nimisa tɔɔmasere ri, ka tubi. ¹⁴ Wo le kosɔn, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidɔnkailu la jahadi ri nɔɔya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kapɛrinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo rɔ wa? Wo kuma tɛ! Ai ri jii fo ka se jahanama kɔndɔ!»

¹⁶ Isa ka a fɔ a la karan-denilu yɛ ko: «Mɔɔ mɛn wa ai kumakan namɛn, wo ra n kan namɛn fanan. Mɔɔ mɛn ma sɔn ai rɔ, wo ra iban n dɔ fanan. Mɛn ka iban n dɔ, wo ra iban n kelayaba rɔ fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biwɔrɔnwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi mɛn kɛni, alu sewani ba nara dantɛli kɛ Isa yɛ ko: «Maari, hali jinailu silanni an yɛ ka an kan mira, i tɔɔ rɔ.»

¹⁸ Isa ka jabili kɛ ko: «N da Setana betɔ yen ka bɔ sankolo rɔ iko sanmɛlɛnmɛlɛn ye jiila ja mɛn ma. ¹⁹ A ragbɛ, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kɔsɔilu radɔn, ka se ai juu Setana ni a fanka bɛɛ la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo rɔ, ko jinailu ye ima-jiila ai kɔrɔ. Ai ye sewa mɛn dɔ, wo le jin di: ai tɔɔ ra sebe harijeene rɔ.»

Isa sewara

²¹ Wo tuma, sewa ba le tɛrɛ Isa la, sewa mɛn bɔni Alla la Nin Seniman dɔ. Wo rɔ, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye

i tandola, ka a masɔrɔn a di-yara i yɛ ka lɔnniya di den-ninilu ma, i ma mɛn di hankil-imailu ni lɔnninna bailu ma. Jɔn, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fɔ mɔɔilu yɛ ko: «N Fa ra fen bɛɛ karifa n na. Mɔɔ si ma Dence lɔn fo n Fa Alla. Mɔɔ si fanan ma n Fa Alla lɔn fo Dence kelen, mɛn bɔra Alla rɔ. N wa n Fa yiraka mɛnilu la, woilu fanan di se a lɔnna.»

²³ Wo kɔ, Isa ka iyɛɛman ka a fɔ a la karandenilu yɛ ko: «Hɛrɛ ye ja ye ai ja mɛn ka yen! ²⁴ Baa ai ja ye mɛn yenna, a loo tɛrɛ ye nabijuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, kɔni alu ma fɛrɛ sɔrɔn ka ie ja la a kan. Ai tolo ye mɛn namɛnna, a loo tɛrɛ nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo mɛn. Kɔni alu ma fɛrɛ sɔrɔn ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika cɛnuma

²⁵ Lon do rɔ sariya karanmɔɔ do ka ilo ka jininkali do kɛ Isa kun a kɔrɔbɔ kanma. A ka a fɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye nfen kɛ, sa n di jɛnemaya sɔrɔn?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sebeni Alla la sariya rɔ? I ra nfen de famun wo rɔ?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sebeni sariya rɔ ko: «I ye i Maari Alla kanin i jusu bɛɛ rɔ, i solɔmɛ bɛɛ la, i fanka bɛɛ la, a ni i miriya bɛɛ la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I ye i siijɔɔn kanin iko i ye i jɛrɛ kaninna ja mɛn ma.» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra mɛn fɔ, i jo wo rɔ. Ni i ka sila wo taama, i ri jɛnemaya sɔrɔn.» ²⁹ Kɔni a loo tɛrɛ ye karanmɔɔ wo la ka jo di a jɛrɛ

ƙewalilu ma. Wo rɔ, a ka Isa maɲininka ko: «N ye yon jate n siɲɔɔn di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Ƙe do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninnailu bera a kan ka a bolofen beɛ bɔ a bolo, hali a feriyabɔ beɛ. Alu ka a gbasi kojuuya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra ye ka a lani to sila tema. ³¹ A ma men wo kɔ, sarakalasele do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yen sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³² Allabatobonba baarden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani teren sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³³ Wo kɔfe, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani teren sila tema. A ka a ragbe, a kininkinin donda a rɔ. ³⁴ A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woilu sidi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la falɩ kan, ka wa a ri londan jiya bon do la. Alu se men ƙeni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. ³⁵ Duusa gbeni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a ye ko: «I janto madunbatɔ wo rɔ kosebe. A mako wa ke fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi ɲin ma a beɛ bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi beɛ laseyi i ma.»

³⁶ «A ye di? Mɔɔ sawa woilu rɔ, yon ƙera madunbatɔ siɲɔɔn di?» ³⁷ Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Men hinara a la ka a demen.» Isa ko: «Jɔ! I ye wa wo ɲɔɔn ke.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸ Nba, Isa ni a la karan-denilu tere ye taamala Jerusalemu sila kan. Alu se men ƙeni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. ³⁹ Marita doomuso fanan tere ye, men tɔɔ ko Mariyam. Mariyam wara isii Maari Isa sen kɔɔ ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰ Wo ka a teren, Marita ɲagbani gba donna kojuuya. Wo rɔ, a ka imadon Maari Isa la ka a fɔ a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo te gbala i la wa? I ye a fɔ a ye ko a ye wuli ka n demen.» ⁴¹ Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jeɛ ɲagba. ⁴² Ƙoni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ beɛ ri. Mariyam ra munafan fen wo ɲenematɔmɔn. Foyi te wo bɔ a bolo.»

11

Alla matara ɲa

¹ Lon do rɔ, Isa tere ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ɲa men ma.» ² Isa ka a jabi: «Ai wa ke Alla matarala, ai ye a fɔ ko: An Fa Alla, i tɔɔ seniman ye bonya.

I ye i la mansaya labɔ gbɛ rɔ.

³ I ye an na damunun di an ma lon lon.

⁴ I ye an makoto an na kojuuilu la,

baa menilu ra kojuu ke an na, an da woilu makoto.

I kana an to an na miriya juuilu sila kan.»

† 10:35 Ka wodi men di wo ye tele fila baara sara le ri.

⁵ A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i dupɔɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: «N dupɔɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶ N dupɔɔn ce bɔtɔla le taama rɔ ka na jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si te n bolo ka sii a kɔrɔ.» ⁷ I dupɔɔn di to bon kɔndɔ ka jabili ke ko: «Ee, ce, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bee ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» ⁸ Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la dupɔɔnya kosɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a jagba, a ri wuli ka i mako bee ja jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

⁹ «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa jinin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. ¹⁰ Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen jinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹ «Yon ye ai tema yan, ni i dence ka i matara jee la, i ri sa don a bolo wa? ¹² Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kosɔn don a bolo wa? ¹³ Nba, ni ai, adamadenilu men ka juu, ai kusan fen juma dila ai denilu ma, wo gbenin de an Fa Alla men ye sankolo rɔ wo ri se Nin Seniman dila a tarabailu bee ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do rɔ, Isa ka jina gben ka a bɔ bobo ce do fe. Jina bɔ men keni a fe, ce ka kuma

damira. Wo ka jama kabanakoya kosɛbe. ¹⁵ Kɔni doilu ka a fɔ ko Isa tere ye jinailu gbenna *Belesebu baraka le rɔ, men ye jinailu la kuntii ba ri. ¹⁶ Doilu ka Isa kɔrɔbɔ, ko a ye tɔomasere do ke ie jana, men di a yiraka ie la ko a la sebaaya bɔni Alla rɔ.

¹⁷ Kɔni Isa ka ie bee miriya lon. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka iɔɔn kele, mansaya wo tɔnantɔ le. Bon kelen wa rafara fila ri ka iɔɔn kele, bon wo ri be. ¹⁸ A ye di wo rɔ? Ni Setana la baardenilu rafarara fila ri ka iɔɔn kele, a la mansaya te tɔjan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbenna jina kuntii ba Belesebu le baraka rɔ. ¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbenna Belesebu baraka rɔ, ai la karandenilu ye jinailu gbenna yon baraka rɔ? Ai la karandenilu ri ai la kititee, ko ai jo te wo rɔ. ²⁰ Ni wo te, ni n ye jinailu gbenna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tema.

²¹ «Ai ja lo! Fankama wa a raben kele ke muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofenilu kandani a juma la. ²² Kɔni ni fankama dɔgbere bera a kan, men fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kele ke muran bee ta, a jii lani tere menilu kan kɔnin, ka ban ka a bolofen bee rafara mɔɔilu tema.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ men te n fe, wo ye n juu le ri. Mɔɔ men te n demenna ka

* 11:15 Kerɛkika la miriya ye le ko Belesebu a ye jina mansaden de ri

mɔɔilu laɗɛn, wo ye baarala ka mɔɔilu lajɛnsɛn.»

Jina ka ikɔseyi ka to cɛ fɛ

²⁴ Isa ko: «Jina wa gbɛn ka bɔ cɛ do fɛ, a ri wa jɔjɔn diya ninin fo wula jan ka kapa, ka ban ka a fɔ ko: «N di n koseyi ka wa n bɔ diya rɔ.» ²⁵ A wa koseyi cɛ jinatɔ kɔrɔ ma, a ri a tɛrɛn ko wo ra sɛniya, iko bon mɛn firanni ka a kɔndɔ rabɛn kojuma. ²⁶ Wo rɔ, jina ri wa ka jina wɔrɔnwula laɗɛn, mɛnilu ka juu a jɛrɛ ri. Alu bɛɛ ri na ka to cɛ wo fɛ. A laban, jinatɔ la ko ri juuya ka tamin a fɔlɔma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tɛma ka a kan nabɔ ko: «Muso mɛn ka i kɔnɔ ta ka i sɔrɔn, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.»

²⁸ Isa ka a jabi: «Kɔni mɔɔ mɛnilu ri ie tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, woilu le mɔɔ kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa tɔɔmasere jɔɔn di kɛ bi mɔɔiluyɛ

²⁹ Ka a tɛrɛn jama waratɔ le Isa laminin dɔ, a ka ie karan ko: «Bi mɔɔilu kɛwali ka juu. Ai ye kabannako ko rɔ, mɛn di kɛ tɔɔmasere ri, kɔni kaban-nako gbɛrɛ si tɛ kɛ ai jana, fo Yunusa ta jɔɔn. ³⁰ Nabi Yunusa jɛrɛ kɛra tɔɔmasere ri Ninibekailu bɛɛ jana ja mɛn ma, Mɔɔ Dence fanan natɔ kɛla tɔɔmasere ri bi mɔɔilulu jana wo ja le ma. ³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔrɔ jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankili-maya kuma la. Do ye yan bi,

mɛn ka bon Mansa Sulemani ri. ³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon mɛn, alu tubira. Do ye yan bi, mɛn ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni ja kise la sanda

³³ Isa ka a fɔ ikɔ tuunni ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛlɛn ka a dokon, wala ka sumanifen do birin a kun na. Wo kuma tɛ! Mɔɔ wa a lamɛlɛn, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa mɛnilu wa don bon kɔndɔ ri a mɛlɛn yen. ³⁴ Mɔɔ ja kise le a fari banku fitina ri. Ni i ja kise ka ji, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. Ni i ja kise ma ji, foyi si tɛ don fo dibi. ³⁵ Wo le kosɔn, ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ai kana iban kɛnɛ rɔ, ka sɔn dibi rɔ. ³⁶ Ni i kɔndɔ gbɛra kɛnɛ bolo, ka a tɛrɛn dibi tɛ a yɔrɔ si rɔ, i ra kɛ kɛnɛ rɔ fasayi. A ye iko fitina ra lamɛlɛn ka i bila kɛnɛ rɔ.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmɔɔilulu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi cɛ do ka a kili ko a ye wa damunun kɛ a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko fɔlɔ iko Farisilu ye a kɛla ja mɛn ma. Wo ka Farisi cɛ kabannakoya kosɛbɛ. ³⁹ Maari Isa ka a fɔ a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbɛ, ka ai kɔndɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su bɛɛ la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Mɛn ka kokan ladan, wo le ma a kɔndɔla fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kɔndɔ rɔ di fantanilu ma, wo wa kɛ bɛɛ ri sɛniya.

42 «Gbalo ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kelen kelenna bɛɛ rɔ. Ai ra telenbaya a ni Alla la kanintɛya la bilani to. Ai ka kan ka wo kɛ fɔlɔ ka a tɔ bɛɛ ladɛnni kɛ. 43 Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔɔn ai wa don salibon kɔndɔ, ai ye jɛmɔɔ sii diya jininna. Ai wa kɛ so kɔndɔ, ai ye a fɛ mɔɔilu ye ai bonya ka ai fɔ. 44 Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔɔn ai ye iko kaburu, mɛn ni duu bɛɛ ra kɛ kelen di. Mɔɔilu ye taminna wo kan, kɔni alu ma a lɔn ko kaburu le.»

45 Sariya karanmɔɔ do ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma dɛ! I ye andeilu fanan dooyala kosɛbɛ!» 46 Isa ka a jabi: «Gbalo ye ai sariya karanmɔɔilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔilu kun ma, donin mɛn ta gbɛɛman kojuuya. Kɔni ai ti sɔn muumɛ ka ie dɛmɛn wo donin tala! 47 Gbalo ye ai ye, ka a masɔɔn ai benbailu ka nabijuma mɛnilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. 48 Ai ra sɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masɔɔn alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. 49 Wo le kosɔn, Alla ka a fɔ a la hankilimaya rɔ ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» 50 Wo rɔ, mɔɔilu ra nabijuma fen fen faa kɛbi dunuɔa dan waati, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo kelen kelenna bɛɛ saya ko ma. 51 A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi

Sakariya la saya ma, mɛn sara saraka bɔ diya a ni Allabatobonba tɛma. N di a fɔ ai ye, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo bɛɛ ma kiti lon. 52 Gbalo ye ai ye, ai sariya karanmɔɔilu! Ai ra iban lɔnni bɛɛ rɔ, ka wo da tuun ka a sɔɔ. Ai jɛɛ ti don a rɔ. Ai ye mɔɔilu labanna fanan, mɔɔ mɛnilu ye don ko rɔ.»

53 Isa bɔ mɛn kɛni yɔrɔ wo rɔ, sariya karanmɔɔilu ni Farisilu ka a lajinin jininkali siyaman na. 54 Alu ye a fɛ a ye jabili benbali do kɛ, mɛn di kɛ a mira sababu ri.

12

Isa ka mɔɔilu lali kuma siyaman dɔ

1 Wo tuma, mɔɔ waa siyaman ladɛnni Isa laminin dɔ. Alu warara haan ka ilɔ ijɔɔn kan. Ka Isa to jama tɛma, a ka a la karandenilu karan. A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛɛ lantanka Farisilu la lɛbɛn ma, ie la filankafuya kɔnin. 2 Mɔɔilu la ko si dokonni a ri bɔ gbe rɔ, lon do rɔ. Mɛnilu suturani, woilu bɛɛ ri lɔn mɔɔilu bolo. 3 Ai wa idoon ka fen fen fɔ mɔɔilu ye dibi rɔ, woilu bɛɛ ri lamɛn kɛnɛ ma. Ai wa fen fen fɔ mɔɔilu tolo kɔrɔ kan majii rɔ, hali ni a kɛra bon kɔndɔ sutura rɔ, woilu bɛɛ ri fɔ gbɛ rɔ, ka kɛ iko mɔɔ ra ilɔ bon kun na ka wo bɛɛ lase fan bɛɛ rɔ.

4 «N terilu, n di a fɔ ai ye ko mɔɔ mɛnilu seni mɔɔ faala dɔrɔn, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye mɔɔ fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. 5 Ai ye silan mɛn ye, n di wo yiraka ai la. Mɛn di se ka mɔɔ faa, ka ban

ka a fili jahanama kɔndɔ, ai ye silan wo ye.

⁶ «A ye di? Kɔnɔ misɛn loolu tɛ sanna wodi misɛn na wa? Kɔni Alla ka a kelen kelenna bɛɛ lɔn. ⁷ Alla ka ai lɔn kɔsɛbɛ, hali ai kungsi jate! Wo rɔ, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin kɔnɔilu kan.

⁸ «N di a fɔ ai ye ko mɔɔ fen fen wa ilo n tɔɔ la mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di ilo wo tii la Alla la mɛlɛkailu jana. ⁹ Kɔni mɛn di iban n dɔ mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di iban wo rɔ Alla la mɛlɛkailu jana. ¹⁰ Ni mɔɔ ka Mɔɔ Dence mafɔ, a ri se a makotola. Kɔni mɔɔ wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fɔ, a tɛ makoto habadan!

¹¹ «Lon do rɔ, mɔɔilu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu jɛmɔɔilu ma, wala kititɛɛla su bɛɛ, ai ka kan ka kuma mɛn fɔ ka ai jɛɛ lafasa, ai kana hamin wo la. ¹² Ka a masɔrɔn ai ka kan ka mɛn fɔ, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kɔndɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

¹³ Cɛ do tora jama rɔ ka a fɔ Isa ye ko: «An karanmɔɔ, i ye a fɔ n kɔrɔcɛ ye ko an fa sara ka cɛ mɛn to, ko a ye cɛ wo rafara ka n ta di n ma.» ¹⁴ Isa ka a jabi: «ɛɛ, cɛ! Yon de ka nde lasii, ka n kɛ ai la kititɛɛla ri, wala ai la cɛ rafarala?» ¹⁵ Wo kɔ, Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ai ye a kɛ kɔjuma, ka ai jɛɛ mira natabaya ma. Ka a masɔrɔn hali ni mɔɔ la nanfulu siyayara a ja jɛɛ ma, wo ti se ka jɛnemaya jɛɛ di a ma.»

¹⁶ Isa ka wo kɔrɔ yiraka ie la sanda do rɔ. A kan ko: «Waati do kɛra, nanfulutii do la sɛnɛ fenilu sɔnda kɔsɛbɛ. ¹⁷ Wo rɔ, a ka a jate mira a jɛɛ kɔndɔ ko: «N di nfen de kɛ sa? Suman mara diya si tɛ n bolo, suman jate wo ri kun mɛn dɔ.» ¹⁸ A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon bɛɛ lawuya ka kurailu lɔ ka woilu wara. N di n na suman kise ni n na sɛnɛ fen bɛɛ kɛ ie kɔndɔ ka a bɛɛ lamara ye. ¹⁹ Wo wa ban, n di a fɔ n jɛɛ ye ko: «Cɛ, i jɔjɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman mɛn di san siyaman bɔ. I ye damunun kɛ, ka minnin kɛ, ka sewa.» ²⁰ Alla ka a fɔ a ye ko: «Ile, kɔmɔɔ gbeden. Bi su jin dɔ jɛɛ, i nin di mira i la. I ra mɛn naden i jɛɛ ye, wo toto yon bolo sa?» ²¹ Mɔɔ mɛn ye nanfulu jininna a jɛɛ ye, ka a ban Alla rɔ, wo betɔ ten de.»

An kana hamin

²² Wo rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunɔjɔrɔtɛɛ damunun ko rɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko rɔ. ²³ Ka a masɔrɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

²⁴ «Ai ye kɔrɔnduwailu lakɔrɔsi. Alu tɛ sɛnɛ kɛla, alu tɛ suman kala. Suman mara diya su su tɛ ie bolo. Kɔni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon kɔnɔilu munanfan di paaon Alla jana. ²⁵ A ragbɛ! Yon ye ai rɔ, mɛn hamin di se do kafula a si ma, hali waati kelen? ²⁶ Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko

tõilu bæe la? ²⁷ Ai ye waa rɔ binilu lakɔrɔsi. Bin woilu ye wulila ka feren ka ja. Alu te baara kela, alu te feriyabɔ jininna. Kɔni hali Mansa Sulemani, men kera nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, men ka kɛnyani bin feren kelen na. ²⁸ A ragbɛ! Bin menilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ ferenilu la. A ye di? Alla te ai demen fanan, ka ai feriyabɔ wa? Kɔni ai la lemeniya ka doo fewu!

²⁹ «Ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen damun ka nfen min?» ³⁰ Jamana men mɔɔ ma Alla lɔn dunuɔna rɔ bi, woilu le ye ko su wo jininna waati bæe rɔ. Kɔni ai mako ye fen menilu la, ai Fa Alla ka woilu bæe lɔn. ³¹ Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jinin fɔɔ. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fɔ a la karan-denilu ye ko: «N na dekuru jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔrɔ ladan ai jere ye harijeene, nanfulu mara yɔrɔ men te tɔjan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu men te dese habadan. Son si ti se yɔrɔ wo sɔrɔnna, jɛnbere ni kɔrikɔri si ti tɔjani ke ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani yɔrɔ men, i solɔme ye yɔrɔ wo le rɔ.»

Jɔn menilu rabenni

³⁵ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jere tesidi ka ai raben

baara kanma. Ai ye ai la fitina lameleni to waati bæe rɔ. ³⁶ Ai ye ke iko jɔn, menilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔnɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye. ³⁷ Ni kuntii nara ka a teren jɔnilu ma sunɔɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbɛ! Kuntii ri a tesidi ka a jere raben ka jɔnilu kili. A ri ie bæe lasii ka damunun sii ie kɔrɔ. ³⁸ Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a teren jɔnilu ma sunɔɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.

³⁹ «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son nato le a wara a waati men na, a tun di a jere raben a jɔ rɔ. ⁴⁰ Wo ja kelen ma, ai fanan ye ai raben. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dence ri na waati do rɔ, ai hankili te waati men na.»

Jɔn numa ni jɔn juu

⁴¹ Piyeri ka Isa majininka wo rɔ ko: «Maari, i ra sanda jin la andeilu dɔrɔn de ye, wala jama bæe?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bæe kun na, ko a ye a janto jɔn tɔilu rɔ, ka solo bɔ ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a teren jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bæe karifa jɔn wo la. Tɔja le fewu! ⁴⁵ Kɔni, ni jɔn wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jɔn tɔilu tɔrɔ ka ie gbasi, ce ni muso. A ri damunun ke kojuuya ka dɔɔ min haan ka a jere ja laminin. ⁴⁶ Wo ko rɔ, a la kuntii ri na

waati do rɔ, jɔn wo hankili tɛ waati mɛn na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a kɛ ikomin Alla lɔnbali.

⁴⁷ «Jɔn mɛn ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kɔndɔgbo ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kosebɛ! ⁴⁸ Jɔn mɛn ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do kɛ, mɛn ye gbasi ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni tɛ gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di ninin wo fɛ. Siyaman wa karifa fen fen na, siyaman di ninin wo fɛ fanan.»

Hera wala bɛnbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye mɛlɛn. ⁵⁰ Kɔni a fɛrɛ tɛ fo n ye n na jakankataye dafa. Yani n ye ban wo kɛla, n tɛ jususuman sɔrɔn. ⁵¹ A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na ka hera kɛ duukolo kan wa? Wo kuma tɛ! N nani bɛnbaliya bilala mɔɔilu tɛma. ⁵² Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kɛra denbaya kelen dɔ, mɔɔ sawa ri kɛ mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri kɛ mɔɔ sawa kanma. ⁵³ Cɛ dence ri bila a la, cɛ fanan di bila a dence la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dence muso ri bila a la, muso fanan di bila a dence muso la.»

Bi mɔɔilu ka kan ka waati jin lakɔrasi

⁵⁴ Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be rɔ, ai ye a fɔla ko sanci

nato le. Sanji di na iko ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fɔjɔ ye bɔla tele kankan bolo maran fan fɛ ai ye a fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁶ Tɔɔmasere mɛnilu ye kɛla sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Kɔni Alla ye ko mɛnilu kɛla bi mɔɔilu tɛma, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafu! ⁵⁷ Nfenna ai tɛ a fɛ ka ko telennilu jate mira ai jɛrɛ ma ka woilu kɛ?

⁵⁸ «A ragbɛ! Ko wa kɛ i ni mɔɔ do tɛma, ni wo ye a fɛ ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a madiya sani ai ye se kititɛɛ diya. Ni wo tɛ, kititɛɛla ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fo i wa ban wodi wo bɛɛ sarala. Tunɔ le fewu!»

13

Mɔɔilu ye ikɔseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo rɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye nala Isa ma ka a fɔ a ye ko mɛn kɛni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan ipɔɔn na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka mɛnilu faani ten, woilu tun da kojuu le kɛ ka tamin Kalileka tɔ bɛɛ kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bera mɔɔ tan ni seyin kan ka woilu faa Jerusalemu so kɔndɔ. Wo tɛ ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyin wo, woilu la kɛwalilu tun ka juu ka tamin

Jerusalemukailu tɔ bɛɛ ta kan wa? ⁵ Ɛɛn, dɛ! Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai bɛɛ fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda rɔ, ko: «Toro ju kelen tɛɛ ye ɛɛ do bolo a la sɛnɛ rɔ. Lon do rɔ, a wara toro den jinin. A ma foyi sɔrɔn a la. ⁷ A ka a fɔ a la baarden ye ko: «N da san sawa kɛ, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi sɔrɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tɛɛ, ka a bɔ ye. Tɔnɔ tɛ a la. A kana to ten ka n na duu tɔjan.» ⁸ Baarden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jin na munun. N di duu sen a kɔrɔ ka nɔɔ kɛ a fɛ. ⁹ Sando ni a ka den kɛ, ale le wo ri. Kɔni ni a ma den kɛ, i ri a tɛɛ ka a bɔ ye.»»

Isa ka muso do lakendɛya Nɔrɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɔrɔn lon de tɛɛ. ¹¹ Muso jankarɔto do tɛɛ ye, jinailu ra dan ba bila mɛn kɔ kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a kɔ lawulila. ¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a ye ko: «N badenma muso, i ra hɔrɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» ¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kɛndɛyara ikɔrɔ ye ka a kɔ latelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Kɔni salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔrɔn a ka lakendɛyali kɛ Nɔrɔn lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔɔrɔ ye an bolo ka baara kɛ. Ai ye na kɛndɛya

jinin tele wɔɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɔrɔn lon fewu!» ¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filankafuulu le ri. I ja bɔ! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayɛɛman ka ie lamin Nɔrɔn lon wa? ¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jin ye Ibrahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kɛbi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakendɛya Nɔrɔn lon wa?» ¹⁷ Wo jabili ka Isa juuulu bɛɛ maloya. Kɔni jama bɛɛ sewara Isa la kɔsɛbɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jininkali kɛ ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔnɔn ma? ¹⁹ Alla la mansaya ye iko sɛbeni fira kise. Ɔɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo fɛrɛnda, ka bonya ka kɛ jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jaan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka jininkali kɛ ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma ikɔ tuun? ²¹ A ye iko lɛben. Ni muso ka wo ta ka dooni kɛ fareni muu siyaman dɔ, a ri fareni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɛndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalemu, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misɛnnilu la.

²³ Do ka Isa maɔininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnseni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ

ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kana. ²⁵ Maari, men ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kene ma. Ai ri da makonkon ka a fo ko: «Maari, i ye da laka an ye.» Bontii ri jabili ke ko: «N ma a lon i boni yoro men do.» ²⁶ Ai ri a fo ko: «Maari, an bee ka damunun ke ka an min yoro kelen. I ka an karan an na soilu la.» ²⁷ Maari ri a fo ai ye ko: «Ai kojuukelailu, n ma ai lon, n ma ai bo diya lon. Ai ye bo yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bee yen Alla la mansaya ro, ka a teren ai lafilini kakan. Ai ri kasi ka mane fo ka ai jin makin. ²⁹ Moolu ri bo dunuƙa fan bee ro ka na isii Alla la mansaya ro ka damunun ke. ³⁰ Nba, doilu ye komamoolu ri bi, menilu ri ke jemoolu ri sini. Doilu fanan ye jemoolu ri bi, menilu ri ke komamoolu ri sini.»

Isa ni Jerusalemukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yoro gberɛ ro, baa Mansa Herodi ye i faa ko ro.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fo soyani wo ye, Herodi konin, ko n ye jina gbenna ka bo moolu fe, ka jankarotoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. ³³ A fere te fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kende, baa nabijuma kana faa yoro si fo Jerusalemu.»

³⁴ Isa ka a kan nabo ka fo ko: «Jerusalemu, Jerusalemu.

Ai ye nabijumailu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sina siyaman, n tere ye a fe ka ai laden iko sise ba ri a denilu laden ja men ka ie dokon a koro. Koni ai ma son wo ma. ³⁵ Wo ro, ai la bon nafilin de tere. Ai ja te la n kan butun, fo ai wa a fo lon men ko: «Kunnadiya wo men nani Maari Alla too ro.»»

14

Isa ka jankaroto do lakendeya Njnon lon

¹ Njnon lon do ro, Isa wara damunun diya Farisilu la jemoo do wara. Menilu siini tere damunun na ye, woilu bee tere ye a lakorosila kojuuya. ² Jankaroto do tere ye Isa jana jama tema ye. Jankaro tun da a fari yoro doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmoo ni Farisilu majininka ko: «A ye di? Ka moo lakendeya Njnon lon, wo benni an na sariya ma, wala wo benni te?» ⁴ Alu ka imakun. Wo ro, Isa ka a bolo la jankaroto kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma. ⁵ A bo men keni, Isa ka ie majininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kalon kondoo, yon ye ai tema yan, men di iban wo layelela Njnon lon? Ai ri a labo jona, wo te?» ⁶ Alu ma se Isa jabila.

Jemoo sii diya jininnailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka moolu lakorosi, menilu kilini damunun kanma. Alu nani jemoo sii diya tala ie jere ye. Wo ro, a ka

sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔɔɔ malɔ diya rɔ, i kana wa isii jɛmɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a tɛrɛn tumado jɛmɔɔ do kilini ye, mɛn ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini tɛrɛn jɛmɔɔ sii diya, i maloyatɔ le. Mɛn ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fɔ i ye ko: «Iwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya jinin jama kɔfɛ.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔɔɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa kɛ, mɛn ka ai bɛɛ kili, wo ri lakɔrɔsili kɛ ka a fɔ ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gbɛrɛ jinin i ye, mɛn ka jɛn fɔlɔman di. A ri a fɔ i ye ko: «N teri, i ye na isii jɛmɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔilu bɛɛ jana. ¹¹ A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fɔ cɛ ye fanan, a kilini mɛn bolo. A kan ko: «I wa kɛ mɔɔilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔɔn nanfulutiilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a jɔɔn kɛ i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjjiiritɔilu a ni ja fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sɔrɔn wo rɔ, ka a masɔrɔn woilu ti se ka i la kɔɔɔma julɔ sara. Alla wa telenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

¹⁵ Isa damunun jɔɔn do ka a tolo malɔ wo bɛɛ la, ka a fɔ a ye ko: «Mɛn di damunun kɛ Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔrɔn a la ko rɔ kɔsɛbɛ.» ¹⁶ Isa ka jabili kɛ sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, cɛ do tɛrɛ ye a fɛ ka damunun ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma mɛn na, a ka a la jɔncɛ lɔ mɔɔilu kili la, ko alu ye na damunun kɛ. ¹⁸ Kɔni, alu bɛɛ ka bɔna jinin a bolo. A wara mɔɔ fɔlɔ mɛn kili, wo ka a fɔ ko: «N da duu do san. A fɛrɛ tɛ fo n ye wa a mafɛnɛ. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Mɔɔ filana kan ko: «N da senɛkɛ nisi tan san. N watɔ woilu mafɛnɛla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kosɔn, n ti se wala.» ²¹ Jɔncɛ wara wo jafɔ a la kuntii ye. A la kuntii duunyara kɔsɛbɛ, ka a fɔ jɔncɛ ye ko: «Ibori ka wa se so kɔndɔ fan bɛɛ, tiritilu ni sila misɛnilu la. I wa fantan mɛnilu yen, i ye ie kili, a ni lanjjiiritɔilu. I ye ie bɛɛ ta ka na ie ri yan.» ²² Jɔncɛ ka a fɔ a la kuntii ye ko: «I ka mɛn fɔ, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ie kili. I ye fɛrɛ bɛɛ kɛ kosa alu ri na n na bon nafa a ja ma. ²⁴ A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ mɛnilu fɔlɔman kili, mɛnilu ka iban nde rɔ, alu tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.»»

Mɛnilu kilini damunun ko ma

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tere ye Isa kɔfe. A ka iyelɛman ka a fɔ ie ye ko: ²⁶ «Ni mɔɔ mɛn ye a fe ka bila n kɔfe, a ma sɔn n na ko ye diya a ye ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jere nin na, wo ti se ka ke n na karanden jere jere ri. ²⁷ Mɛn ma sɔn a gbɔngbɔnjiri ta, ka bila n kɔfe, wo ti se kela n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tema yan, ni a ye a fe ka sankaso lɔ, a te isii fɔlɔ ka jate mira ke? Kosa a ri a lɔn ni a ri se ka a lɔ ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo ke fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kɔpa a lɔla ka a to ye. Wo wa ke, mɔɔilu ri a mayele wo rɔ. ³⁰ Alu ri a fɔ ko: «Han, ce wo! A kan ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kɔpa fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa juman di sɔn ka bɔ mansa gberɛ kele kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira ke. Kosa a ri a lɔn ni a la sofaden mɔɔ waa tan di se wo la sofaden mɔɔ waa muwan na. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kele ban kanma. ³³ A ragbe! Ni i ma iban i jere rɔ, ka fen bɛɛ to ye, i ti se kela n na karanden di.

³⁴ «I ka a lɔn, kɔɔ ye fen juma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladiyala ikɔ. ³⁵ Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sene rɔ, a ti se foyi jala sununkun na fanan. A ri lafili. Nba, mɛn tolo ye mɛnni

kela wo ye a tolo malɔ misali jin na.»

15

Saa tununni le

¹ Nisankɔmiralailu ni kojuukela gberɛilu tere ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen ka a fɔ ie da kɔrɔ Isa ma ko: «A ragbe! Ce wo ye kojuukelailu ramirala, fo ka damunun ke fe kelen dɔ.» ³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie ye ko: ⁴ «Ni saa kemɛ kera mɔɔ kelen bolo ai rɔ yan, saa kelen wa tunun, yon te sɔn ka saa bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kelen pe jinin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijɔɔnilu ye ko: «An ye sewa. N na saa tununni tere, kɔni n da a jinin ka a yen.»

⁷ «A ragbe! Wo ja kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin telenba mɔɔ bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, mɛnilu mako te tubi ko ma.»

Muso la wodigbe tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbe tan kera muso do bolo, kelen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen ke? A te wuli wa, ka fitina lamelen ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo jinin a ja jere jere ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔɔnilu, ka a fɔ ie ye ko: «An ye sewa.

N da n na wodigbε yen, mεn tununni tεrε n ma.»¹⁰ Isa ko: «A ragbε! Wo ja kelen ma, kojuukεla kelen pe wa tubi, Alla la mεlεkailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dence fila tεrε ye cε do bolo. ¹² Lon do rɔ, den doomanni ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bεε rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Cε wo ka a la nanfulu rafara a den fila tεma, ka a dence doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo cε tun ma mεn bakε, den wo ka a bolofen bεε ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se mεn keni ye, a ma foyi kε fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen bεε tɔjan.

¹⁴ «Nba, kɔfε, kɔnkɔ fitina donda jamana wo rɔ, ka a tεren kanberen na wodi ra ban fewu. A la damunun dεsεra. Wo gbεleyara a ma kosebε. ¹⁵ Wo rɔ, a ka baara jinin ye mɔɔ do fε. Wo ka a ta ka a lawa waa rɔ a la koseilu gbengben diya. ¹⁶ Ka a to waa rɔ ye, kɔnkɔ gbara a la kojuuya, haan ka koseilu la damunun fen sɔsɔ fara damun loo bila a la. Hali wo, mɔɔ si ma a sɔ damunun dɔ.

¹⁷ «Kɔfε sa, a ka imiri ka hankili sɔrɔn. A kan ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu bεε ye damunun sɔrɔnna tuma bεε, haan ka fa ka a tɔ to. Kɔni nde faato le kɔnkɔ bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I

ye n ta ka n kε i la baaraden di.»²⁰ Wo rɔ, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yɔrɔ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den naben, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Kɔni a fa ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen dɔ. ²³ Ai ye nisi den juma juma ta ka a kan nateε. An ye damunun kε ka sewa, ²⁴ ka a masɔrɔn n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Alu bεε sewara a ja jεrε jεrε ma.

²⁵ «Wo ka a tεren, den kɔrɔmamɔɔ ye sene rɔ. A bɔ mεn keni ye, a sudunyara a fa wara ka dɔnkili la kan mεn, a ni foli kan. ²⁶ A ka jɔn do kili ka a majininka ko: «Nfen keni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fɔ a ye ko: «I dooce ra na! I fa ra sewa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kende ra na.» ²⁸ Den kɔrɔmamɔɔ monera kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo rɔ, a fa bɔra lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbε! A ra san siyaman bɔ, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bεε. Kɔni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n di n terilu kili ka tolon kε ka sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma mεn na i den da na, mεn wani tεrε yɔrɔ jan ka i la

nanfulu tɔjan manamanaya rɔ, i ra sɔn ka nisi den ɔuma ɔuma faa wo ye.»³¹ A fa ka a fɔ a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bɛɛ. Fen fen ye n bolo, wo bɛɛ ye i ta le ri fanan.³² Kɔni an ka kan ka sewa ka naalen bi. I doocɛ tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nanfulutii do tɛɛ ye, mɛn ka a lamɛn ko a la nanfulu kunnasiila tɛɛ ye a la nanfulu tɔjana.»² A ka a kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔra n ɔjana ko i ye n na nanfulu tɔjana. Wo ye di? I ra fen fen kɛ n na nanfulu la, i ye na wo bɛɛ dantɛɛ n ɔjana. I ti nala kɛla n na nanfulu kunnasiila ri butun!»³ Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jɛɛ kɔndo ko: «N ye nfen kɛ sa? N na kuntii kɛtɔ n gbɛna ka n bila baarabaliya rɔ. Fanka tɛ n na ka sɛnɛ kɛ. N di maloya sɔrɔn ni n ka tarali damira.⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin mɛn fɛ. Kosa, n na kuntii wa n gbɛn, mɔɔilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo rɔ, a wulira ka mɔɔilu kili, a la kuntii la julɔ tɛɛ ye mɛnilu la. A ka ie kelen kɛlɛna bɛɛ kili. Alu se mɛn kɛni ye, a ka a mɔɔ fɔlɔ mɔɔninka ko: «Julɔ mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?»⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ɔa kɛmɛ seyin.» A ka a fɔ a ye ko: «I sii jona ka i la julɔ sɛbɛ yɛlɛman.

I ye palan ɔa kɛmɛ naanin sɛbɛ wo nɔ rɔ.»⁷ A ka dɔgbɛɛ mɔɔninka ko: «Julɔ mɛn ye i la, wo bɛnni yɛli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kisɛ bɔrɔ kɛmɛ loolu.» A ka a fɔ a ye ko: «I ye i la julɔ sɛbɛ yɛlɛman ka kɛ bɔrɔ kɛmɛ naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafɛnɛ! Alla lɔnbalilu kiwoyani. Alu ka iɔrɔn mira ɔa lɔn fasayi! Alu kiwoyani Alla lɔnnailu ri.⁹ N di ai lali. Ni dunuɔa nanfulu kɛra ai bolo, ai ye a kɛ mɔɔilu dɛmɛnni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yɔrɔ mɛn tɛ ban habadan.

¹⁰ «Ni mɔɔ mɛn ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Kɔni ni mɔɔ mɛn ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan.¹¹ Dunuɔa nanfulu, ni ai ma isɛbedon wo mirala, yon di nanfulu bɛɛ bɛɛ karifa ai la?»¹² Ni ai ma telen mɔɔ la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka kɛ ai jɛɛ ta ri?»¹³ Jɔncɛ ti se ka baara kɛ kuntii fila ye waati kelen. Ni kuntii kɛra fila ri jɔncɛ ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo mɛn ka Isa mayɛɛ, ka a masɔrɔn nanfulu ko duman ie ye kojuyua.¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jɛɛ kɛ mɔɔilu ɔana iko telenbailu, wo duman ai ye. Kɔni mɛn ye ai jusu rɔ, Alla ka wo bɛɛ lɔn. Adamadenilu ye mɛn

jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.

Alla la sariya te ban

¹⁶ «Ka a teren Yaya ma kawandili ke waati men na folo, moailu teɛ ye Alla la sariya lataamala, a ni nabijumailu la kuma. Keɓi Yaya nara ka kawandili ke, Alla la mansaya kibaro juma ye lasela moailu ma. Beɛ ye irajala ka don wo mansaya ro.

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.

¹⁸ «Moɔ moɔ wa a la muso furusa ka dogbere furu, wo ra kaninke. Moɔ moɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninke.

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do teɛ ye. Faanin dagbelen bilani teɛ a kan na tuma beɛ. Lon lon, a teɛ ye damunun duman kela ka fa. ²⁰ Koni a la bonda lafantan do teɛ lani ye men to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan beɛ ma. ²¹ A teɛ ye a fe ka nanfulutii la daato damun, fen men ye burunna tabali korɔ. Wuluilu teɛ ye nala ka a lani teren bon da la ka a dailu maanen.

²² «Lon do ro, fantan ce wo sara. Melekailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafe. Kofe, nanfulutii fanan sara. Moailu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ja lo ka Iburahima yen yoro jan. Lasari siini teɛ Iburahima dafe. ²⁴ Nanfulutii ka a kan nabo Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye

hina n na ka n demen. I ye Lasari lo a bolo koyini sula ji ro, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta ro yan kojuuya.» ²⁵ Koni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin teɛ a ja jere jere ma, ka a teren Lasari toroni teɛ kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a teren i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa moɔ si kana bo yan ka wa ye, wala ka bo ye ka na yan.» ²⁷ Wo ro nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma moɔ loolu ye ye. I ye dije Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Koni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma toilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a soɔ ko: «N fa Iburahima, wo te a ja. Koni ni moɔ kelen wulira ka bo suuilu tema ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Iburahima ka a fo a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma son ka wo bonya, alu ti son kawandili kan si ma. Hali ni moɔ kelen wulira ka bo saya ro ka wa ie kawandi, alu ti son a ro fewu.»

17

Makotoli ni lemeniya

¹ Isa ka a fo a la karandenilu ye, lon do ro, ko: «Sika te a ro, lafili koilu ri na ka moailu lo kojuu kela. Koni moɔ men wa lafili koilu lana moailu ma, gbalo ye wo ye. ² Hali ni alu

tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafili kooji ro, wo tun di fisaya wo ro, sa ni a ye ke sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jere lakorosi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. ⁴ I badenma wa hake ta i la haan sija waronwula tele kelen koru, ni a nara wo kelen kelenna bee ro ka a fo ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fo Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemeniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemeniya dooyara ka ke iko sebeni fira kise kelen, wo lemeniya jate baraka ro ai ri se a fola jiri luluma ba ye ko: «I ye bo yan ka wa turu fo kooji ro». Jiri wo ri i gbiliya.»

Jonilu ka kan ka men ke

⁷ Isa ka a fo ie ye ko: «A ye di? Ni i la jon do bora sene ke diya, wala kolofen gben diya, ka na lu ma, yon ye ai tema, men di son ka a fo a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke folo?» ⁸ Wo kuma te! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jere raben, ka na damunun sii n koru. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo ko, i ri damunun ke ka ji min». ⁹ Ni jon ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo ro wa? Wo kuma te! ¹⁰ A ye wo na kelen de ma ai fanan fan fe. Baara men foni ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko te a ro. Ni ai banda baara wo bee la, ai ye a fo ko: «An tara men kanma, an da wo doron de ke. Bonya te an ye.»»

Kunato tan

¹¹ Isa tere ye sila kan ka wa Jerusalemu. A taminto tere ye Samari mara ni Kalile mara tema. ¹² A dontola so do kondu, kunato tan nara a laben. Alu loni tora yoro jan, ¹³ ka ie kan nabo Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an demen.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma men, a ka a fo ko: «Ai ye wa ai jere yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bora ye ka wa. Alu watola, alu bee kendeyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kendeya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikoseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a jakoro ben duu ma Isa sen koru ka baraka bila a ye. Samarika le tere. ¹⁷ Isa ka a manininka ko: «Moo tan ma kendeya wa? A to kondu ye mi? ¹⁸ Moo si ma seyi ka na Alla tando fo ce kelen pe jin wa, men ye siya gberere moo ri?» ¹⁹ Isa ka a fo a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kendeya i la lemeniya sababu la!»

Alla la mansaya toomasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa manininka, lon do ro, ko: «Alla la mansaya ri na waati juman?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna na la. ²¹ A ti nala a fola ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Koni Alla la mansaya ye ai tema.»

²² A ka a fo a la karandenilu ye ko: «A loo ri ke ai la, lon do ro, ka Moo Dence tele kelen yen, koni ai ti se ka wo yen. ²³ Mooilu ri a fo ai ye ko: «A fele, a ye ye» wala «a ye yan». Koni ai kana ibori wo ko. ²⁴ I na lo!

Sanmelenin ye bɔla sankolo fan kelen na ka wa fan do fɛ ɲa ma, Mɔɔ Dence wa ke nala lon mɛn, a natɔla ri ke wo ɲa kelen ma. ²⁵ Kɔni yani wo ye dafa, a fɛrɛ tɛ fo bi mɔɔilu ye a tɔrɔ kojuuya fɔlɔ ka iban a rɔ.

²⁶ «Yani Mɔɔ Dence ye na iko tuunni, ko mɛnilu kɛra Nuhan tele rɔ, woilu ɲɔɔn di ke. ²⁷ Nuhan tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie den-musoilu furu. A tɛrɛ ye wo ɲa fo Nuhan donda kulunba kɔndɔ. Wo lon kelen sanci ba ka nali damira. Sanci wo ma tɛɛ, fo ka a to gbiliyala a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma ka dunuɲa yɔrɔ bɛɛ latunun ka mɔɔilu bɛɛ halaki.

²⁸ «Mɛn kɛra Luti tele rɔ, wo ɲɔɔn fanan di ke. Luti tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ka to sannu kɛla, ka to sɛnɛ ke ni bon lɔla. ²⁹ A tɛrɛ ye wo ɲa haan Luti bɔra Sɔdɔmu so kɔndɔ lon mɛn. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bɔra sankolo rɔ ka jii Sɔdɔmu so kɔndɔ iko sanci. Wo ka Sɔdɔmu mɔɔilu bɛɛ halaki.

³⁰ «A ri ke wo ɲa ma Mɔɔ Dence bɔtɔ gbɛ ma lon mɛn. ³¹ Ni wo lon sera ka a tɛrɛn do ra yɛɛ bon bilikun sanfɛ ka a bolofenilu to bon kɔndɔ, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kɔndɔ. Ni wo lon sera ka do tɛrɛn sɛnɛ rɔ, wo ma kan ka ikɔseyi a bolofenilu ta diya so kɔndɔ. ³² Ko mɛn kɛra Luti muso la, ai ye ai hankili to wo rɔ. ³³ Mɔɔ mɛn ye dunuɲaratɛɛ daha dɔrɔn de ɲininna bi, wo ri bɔnɔ sini. A tɛ ɲenemaya banbali sɔrɔn

sini. Kɔni mɛn wa sɔn ka bɔnɔ dunuɲaratɛɛ daha rɔ bi, sini wo ri kisi ka ɲenemaya banbali sɔrɔn.

³⁴ «N ye fɔla ai la ko su wo rɔ mɔɔ fila ri sunɔɔ lafen kelen kan; mɔɔ kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bundɛ ɲɔɔn fɛ, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.»

*

³⁷ Karandenilu ka Isa maɲininka ko: «Maari wo ri ke mi?» Isa ka ie jabi sanda rɔ ko: «Suu wa ke diya mɛn dɔ, duwailu ri jii ye.»

18

Kititɛɛla Juu

¹ Nba, wo kɔ, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masɔrɔn a ye a fɛ alu ye to Alla matara tuma bɛɛ. Alu kana jii tɛɛ ka wo boloka.

² A ko: «Kititɛɛla do tɛrɛ ye so do la. A tun tɛ silanna Alla ye, a tun tɛ mɔɔ bonyala.

³ Nba, cesamuso do tɛrɛ ye mɛn tɛrɛ sela kititɛɛla ma tuma bɛɛ ka a fɔ a ye ko: «I ye n na kiti tɛɛ, baa n juu ra kojuu ke n na.» ⁴ A mɛnda, kititɛɛla ma sɔn ka kiti wo tɛɛ. Kɔni, lon do rɔ, kititɛɛla ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «Tuɲa le. N tɛ silanna Alla ye, n tɛ mɔɔ bonyala, ⁵ kɔni, muso ɲin da n tɔrɔ kojuuya. Wo bolo ma, a fɛrɛ tɛ fo n ye kiti wo tɛɛ. Ni wo tɛ, a ri to n ɲagbala tuma bɛɛ fo ka n sɛɛ.»

⁶ Wo rɔ, Maari ka a fɔ ko: «Kititɛɛla telenbali wo ka mɛn fɔ, ai ye ai tolo malɔ wo la kosɛbɛ. ⁷ Ni Alla la mɔɔilu

* **17:35-36** Sebɛli do fɔla ko: «Ni cɛ fila kɛra sɛnɛ rɔ ɲɔɔn fɛ, cɛ kelen di ta ka kelen to ye.»

ka ie kan nabɔ ale ma ka kiti jinin a fɛ su ni tele, a tɛ ie demɛn ka ie la kititɛɛilu janabɔ wa? A tɛ iban ie rɔ. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tɛɛ ie ye telenbaya la. A ye ten de! Kɔni hali wo, Mɔɔ Dence wa seyi dunuɲa kan waati mɛn na, a ri mɔɔ tɛrɛn yan wa, mɛn lani ale la?»

Farisi ni nisɔnkɔmirala

⁹ Mɔɔ doilu tɛrɛ ye, mɛnilu tɛrɛ ye ie jɛrɛ jatela mɔɔ telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka ji mɔɔ tɔilu ri. Isa ka sanda do la woilu le ye.

¹⁰ A kan ko: «Mɔɔ fila wara Alla matara diya Allabato-bonba kɔndɔ. Kelen tɛrɛ ye Farisi ri. Kelen tɛrɛ ye nisɔnkɔmirala ri. ¹¹ Farisi cɛ wo ka ilo ka Alla matara a jɛrɛ la ko rɔ ko: «ɔ Alla, n ye baraka bilala i ye, n tɛ iko mɔɔ tɔmailu, ka a masɔrɔn n ti tɔɲɔli kɛla, n tɛ telenbali ri, n tɛ kaninkɛla ri, wala n tɛ ikomin nisɔnkɔmirala jin. ¹² N ye sun donna sija fila lookun kelen kɔrɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔrɔn, n di wo ja bɔ.» ¹³ Kɔni nisɔnkɔmirala wo ka ilo yɔrɔ jan. A ma sɔn ka hali a ɲa lɔ sankolo fan dɔ. A ka a sisi magbasi ka kɛ a nimisa tɔmasere ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuukɛla le nde ri.»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai ye ko nisɔnkɔmirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi cɛ wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonya, wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, wo ri bonya.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do rɔ mɔɔilu tɛrɛ ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie ye. Isa la karandennilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma. ¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandennilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔrɔn Alla la mansaya ye ie ɲɔnɔnilu le ta ri. ¹⁷ A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma sɔn Alla la mansaya ma iko dennin sɔnni Alla la mansaya ma ɲa mɛn ma, wo tɛ don Alla la mansaya rɔ habadan. Tuɲa le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa maɲininka ko: «Karanmɔɔ ɲuma, n ye nfen kɛ sa n di ɲenemaya sɔrɔn, ɲenemaya mɛn tɛ ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ ɲuma» nfenna? Mɔɔ ɲuma si tɛ ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra mɛn seɓɛ a la sariya rɔ, i ka wo lɔn. A seɓɛni ye ko: «I kana kaninkɛya kɛ. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali kɛ. I kana wuya fɔ sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonya.» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kɛbi n denniya waati, n da sariya wo bɛɛ mira.» ²² Isa ka wo mɛn waati mɛn na, a ka a fɔ cɛ ye ko: «I ra dɛsɛ ko kelen na butun. I ye wa i bolofen bɛɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bɛrɛ bɛrɛ ri kɛ i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i ye na bila n kɔ.» ²³ Cɛ ka jabili wo mɛn waati mɛn na, a jusu makasira, ka a masɔrɔn nanfulu ba tɛrɛ ye a bolo.

24 Isa ka a ja lo a ro ka a fo ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya ro de! 25 Nanfulutii don Alla la mansaya ro, wo ka gbelen joomɛ don di seyilan woo la.» 26 Men ka wo men, woilu ka jininkali ke ko: «Yon di se kisila wo ro?» 27 Isa ka ie jabi: «Ko menilu ti se kela moɔ bolo, woilu ri se kela Alla bolo.»

28 Piyeri ka a fo Isa ye ko: «Andeilu don? An da fen bee to ye ka bila i kofe.» 29 Isa ka a fo ie ye ko: «A ragbe! Moɔ moɔ wa son ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a soronbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya jinin, 30 wo sara ri wara dunuɔ jinin do. Sini, jenemaya fanan di di a ma, jenemaya banbali konin.»

Isa ka a la saya ni a kunun kofɔ

31 Wo ko, Isa ka a fo a la keladenba tan ni fila ye ko: «An wato Jerusalemu. Alla la nabijumailu ka fen fen sebe Moɔ Dence la ko ro, wo bee ri dafa ikomin a sebeni ja men ma. 32 Alu ri a mira ka a don siya gberɛ moɔilu bolo. Woilu ri a lafɛya ka a mayele, ka a nani, ka ie daji tu a kan. 33 Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Koni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» 34 Keladenbailu ma foyi jayen a la kuma ro. Wo korɔ dooni tere ie ma. Alu ma famunyali si soron a ro.

Isa ka ja fuyen do ja laka

35 Ka Isa ni a la moɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ja fuyen do teren yoro wo

ro. A siini tere ye taralila sila da la. 36 Na fuyen wo ka jama mankan men, ka majininkali ke ko: «Nfen keni?» 37 A fora a ye ko Isa Nasaretika le taminto. 38 A ka wo men tuma men na, a ka a kan nabo ka a fo ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma.» 39 Moɔ menilu tere ye jama jefe, woilu ka a makuma ka a fo a ye ko: «Imakun!» A ma son imakunna, fo ka a kan nabo fanka la, ka a fo ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma!» 40 Isa ka ja fuyen kan men ka ilo, ka a jamari ke ko ja fuyen ye lana a ma. Moɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se men keni Isa ma, Isa ka a majininka ko: 41 «A ye di? I ye a fe n ye nfen ke i ye?» A ka jabili ke ko: «Maari, n ye a fe n ja ye laka ikɔ tuun.» 42 Isa ka a fo a ye ko: «Ale le wo ri. I ja ra laka. I ra lakendeya i la lemeniya sababu la.» 43 A ja lakara ikoro ye. A bilara Isa ko ka to Alla gbiliyala. Moɔilu ka wo bee yen ka Alla tando bake.

19

Isa ni Sace

1 Isa donda Jeriko so kondo ka a taminto ka wa. 2 Wo ka ce do teren ye, men too ko Sace. Ale tere ye nisankomirala la kuntii ri. Nanfulu ba tere ye a bolo. 3 A loo tere ye a la ka a ja la Isa kan ka a lon. Koni, jama warani tere Isa laminin do kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tere. 4 A ka ibori ka wa jama

ɲe, wo rɔ, ka yeɛ toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintɔla yen, ka a masɔrɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. ⁵ Nba, Isa se mɛn keni jiri ju wo ma, a ka a ɲa layeɛ san ma ka a fɔ Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fe i ye n jiya i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya rɔ ka bɔ jiri la. A ka Isa ramira sewa rɔ ka wa a malɔ fo a wara. ⁷ Mɔɔilu ka wo yen tuma mɛn na, alu ka Isa mafɔ ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukɛla wara.» ⁸ Sace ka ilo Maari ɲana ka a fɔ a ye ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a tɛrɛn n da mɔɔ do bolofen mira tɔɲɔli bolo ma, n di a ɲɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Iburahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu ɲininna ko ie ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tɛrɛ Jerusalemu so la, mɔɔilu han-kili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bɔ gbɛ rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la ie ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila ce do wara jamana jan dɔ, ko a ri mansaya sɔrɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodigbɛ kelen kelen di wo kelen kelenna bɛɛ ma, ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila ce wo la ko tun ma di a la jamana

mɔɔ doilu ye. A bɔ mɛn keni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kɔfɛ ka a fɔ ko: «an tɛ a fe ce wo ye ke an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila ce wo ra mansaya sɔrɔn. Wo bolo ma, a ka ikɔseyi a la jamana rɔ. A se mɛn keni ye, a ka jɔnilu kili, a tun ka wodi di mɛnilu ma, ko a ye a fe ka a lɔn tɔnɔ yeli ye ie bolo. ¹⁶ A fɔlɔman nara ka a fɔ a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a ɲɔɔn tan sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fɔ wo ye ko: «I ka wo bɛn! Jɔn ɲuma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, kɔni i ka a mira ɲa lɔn. Wo rɔ, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo kɔ, a filana nara ka a fɔ mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi rɔ ka a ɲɔɔn loolu sɔrɔn ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jɔn dɔgbɛrɛ nara. Wo ka a fɔ mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin dɔ ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masɔrɔn ile ye mɔɔ kadagbɛlɛn de ri. I ma mɛn bila, i ri wo ta. I ma mɛn foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jɔn juu le ile ri! N di i la kiti tɛɛ ka bɛn i da rɔ kuma ma, mɛn bɔ sa i da rɔ ɲin. I ka a lɔn ko n ye mɔɔ kadagbɛlɛn di. I jɛrɛ ka a fɔ ko n ma mɛn bila, n ye wo tala. Ko n ma mɛn foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo rɔ? Nfenna i ma n na wodi don tɔnɔ ɲininna bolo? Kosa n wa na, n di tɔnɔ sɔrɔn n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la mɔɔilu ma mɛn tɛrɛ ye ye ko: «Ai ye a la wodi

mira a la ka wo di jɔn fɔlɔman ma, mɛn ka a la wodi jɔɔn tan sɔrɔn.»²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbɛ tan ye jɔn fɔlɔman wo bolo!»²⁶ Kɔni mansa ka a fɔ ie yɛ ko: «N ka wo lɔn. N di a fɔ ai ye ko fen ye mɛn bolo, do fanan di la wo ta kan. Kɔni foyi tɛ mɛn bolo, hali fitini mɛn ye wo bolo, wo ri ta a bolo.»²⁷ Nba, n juu mɛnilu tun tɛ a fɛ n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie bɛɛ faa n jɔkɔrɔ yan.»»

Isa ka karanden fila lɔ fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama jɛ ka wa Jerusalemu.²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani kɔnin, a sera koyinkɛ yɔrɔ do ma, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko Olibiye koyinkɛ. A se mɛn kɛni ye, a ka karanden fila lɔ kela diya.³⁰ A ka a fɔ ie yɛ ko: «So mɛn ye an jɛ, ai ye wa se ye. Ai wa don so kɔndɔ, ai ri faliden bulan sɔdini tɛrɛn ye, mɔɔ si ma isii mɛn kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri.»³¹ Ni mɔɔ ka ai mapininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.»³² Isa ka mɛn lawa ie ka a tɛrɛn ikomin a ka a fɔ jɔ mɛn ma.³³ Alu tɛrɛ ye fali den fulenna tuma mɛn, a tiilu nara ka a fɔ ko: «Hɛn! Ai ye fali den fulenna nfenna?»³⁴ Alu ka jabili kɛ ko: «An Maari mako ye a la.»³⁵ Alu ka fali den ta, wo rɔ, ka wa a ri Isa ma. Alu se mɛn kɛni Isa tɔrɔfɛ ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layɛɛ

fali kan.³⁶ Isa watɔla, mɔɔilu ka ie la durukilu jɛnsɛn sila kan a jɛ.³⁷ Wo jɔ ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinkɛ ma. A seni koyinkɛ lajii diya, Isa la karandenilu jama ba sewara ka ie kan nabɔ ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko kosɔn.³⁸ Alu tora a fɔla ko: «Duwawu ye mansa yɛ, mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ. Hɛra ye kɛ sankolo rɔ. Tandoli ba ye kɛ Alla yɛ.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tɛma ka a fɔ Isa yɛ ko: «Karan-mɔɔ, a fɔ i la karandenilu ye ko alu ye makun.»⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bɛɛ ka imakun, hali kabakurun jinilu ri ie kan nabɔ ka Alla tando karandenilu nɔ rɔ. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a jɔ la Jerusalemu kan tuma mɛn, a kasira a la ko la.⁴² A ka a fɔ ko: «Kɔ mɛn tun di jusu suma di ai yɛ, ni ai tun ka wo jayɛn, sa ai ra jusu suma sɔrɔn. Kɔni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen.»⁴³ Lon do natɔ, ai juuili ri na ai kanma. Woilu ri so bɛɛ sansan kojuyɛ, ka sila bɛɛ tɛɛ, ka so laminin fan bɛɛ rɔ, fo ka ai ragbɛɛn.⁴⁴ Ai juuili ri so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ ratijan. Alu ri so bɛɛ te fo ka a kabakurunilu bɛɛ jɛnsɛn. Ka a masɔrɔn, Alla tun ye ai fɛ waati mɛn na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gbɛn

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatɔ-bonba kɔndɔ, ka a tɛrɛn julailu warani ye. A ka ie gbɛn ie labɔ,⁴⁶ ka a fɔ ie yɛ ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko: «N

na bon di ke Alla bato diya ri, kɔni ai ra a ta ka ke sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo kɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna lon lon Allabato-bonba la. Sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu ni jamana jemɔɔilu tere ye a faa ja nininna, ⁴⁸ kɔni, alu ti se wo kela, ka a masɔɔn mɔɔ beɛ tere ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka kɔrɔ

¹ Lon do rɔ, Isa tere ye mɔɔilu karanna ka kibaro juma lase ie ma Allabatobonba kɔndɔ, Sarakalase la kuntuilu, ni sariya karanmɔɔilu, ni mɔɔbailu wara a teren ye.

² Alu ka Isa majininka ko: «I ye baara men kela jin, yon ka i lo wo la? I ye yon na fanka kɔrɔ?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai majininka fɔlɔ: ⁴ Yon ka Yaya lo sun na ji rɔ? Alla le ka a lo a la, wa mɔɔilu?» ⁵ Alu wara ijɔɔn ye ka wo jabili ninin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lo wo la», a ri a fɔ ko: «nfenna ai ma la Yaya la wo rɔ?» ⁶ Ni an ka jabili ke ko: «Mɔɔ ka Yaya lo,» mɔɔ beɛ ri wuli ka an bon kaba la, baa alu beɛ kan ko nabijuma do le tere Yaya ri.» ⁷ Wo rɔ, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lon.» ⁸ Isa ka jabili ke ko: «Nba, n fanan ti sɔn ka n kelayaba tɔɔ fɔ ai ye, n ye men fanka kɔrɔ kɔnin.»

Baarala juulu ka men ke

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Ce do ka jirife labɔ a la sene rɔ, ka ban

ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bɔra ye ka wa taama rɔ. A menda ye, a ma ikɔseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma men, jirife tii ka jon do lawa jirife rɔ, ka a fɔ baaralailu ye ko alu ye a sɔ jiri den dɔ. Keladen se men keni ye, baaralailu ma sɔn ka a sɔ. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gben. ¹¹ Jirife tii ka jon gberɛ lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma sɔn ka wo fanan sɔ, fo ka a gbasi ka a nani ka a gben. ¹² Jirife tii ka jon sawana lawa ie ma. A se men kera ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fo ka a madimin ka wa a lafilu kɔkan.

¹³ «Wo rɔ, jirife tii ka a fɔ ko: «N ye nfen kela? Nba, n di n diyanan dence lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.» ¹⁴ Baaralailu ka den wo natɔla yen, ka a fɔ ijɔɔn ye ko: «Den wo ri ke jirife tii ri a fa kɔ. An ye a mira ka a faa. Sa jirife ri ke an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafilu kɔkan ka a faa.»

«A ye di? Jirife tii ri nfen ke baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirife karifa dɔgberɛilu la.» Jama ka sanda wo men ka a fɔ ko: «Eɛ! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a ja lo jama rɔ ka ie majininka ko: «Nba, men sebeni Alla la kuma rɔ, wo kɔrɔ ye nfen di? A sebeli ko:

«Bon lolailu ka iban kabakurun men dɔ,

wo le kera bon ju sii kaba ri.»

¹⁸ «Mɔɔ men wa be kaba wo kan, wo ri madimin kosebe, kɔni kaba wo wa be mɔɔ men kan, wo ri mɔɔnko.»

19 Sariya karanmɔɔilu ni sarakalasele kuntuilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo rɔ, alu wulira ka Isa mira ja jinin damira. Kɔni alu silanda jama ye, ka a masɔɔn Isa duman tere ye jama ye kosɛɛ.

Nisɔnkɔ bɔ ko

20 Wo bolo ma, alu tere ye Isa lakɔɔsila tuma bee. Alu ka janfateilu lawa a ma, menilu ka ie jere ke iko telenbailu Isa lapinin kanma. Woilu tere ye a fe kuma benbali do ye bɔ Isa da rɔ, men di se kɛla a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. 21 Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali ke a kun ko: «Karanmɔɔ, an ka a lon ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I te mɔɔ dooyala mɔɔ do ye. Alla la sila ka kan ka taama ja men, i ye mɔɔilu karanna wo la tɔja jere jere rɔ. 22 Wo rɔ, an ye a fe ka i mapininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani te?» 23 Isa ka a lon ko a lapinin kuma le jin. Wo rɔ, a ka a fo ie ye ko: 24 «Ai ye wodi banan kelen yiraka na. Yon sawura ni yon tɔɔ ye wodi banan jin kan?» Alu ka a jabi: «Rɔmu mansaba.» 25 Isa kan ko: «Nba, ai ye Rɔmu mansaba ta di Rɔmu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» 26 Isa ka jabili ke koruma jama bee jana ka janfateilu mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

Sadusilu ka jininkali ke Isa kun

27 Dina mɔɔ doilu tere ye, menilu tɔɔ ko Sadusilu. Woilu ye a fo la ko mɔɔ si te wulila saya kɔ. Wo doilu nara imadon Isa la ka a mapininka ko: 28 «Karanmɔɔ, Nabi Musa ka a sebe a la sariya rɔ ko ni i korɔce sara ka a muso densɔɔnbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den sɔɔn i korɔce ye. 29 Awa, dence wɔɔɔnwula tere ye ce do bolo. Dence fo la ka muso do furu. A sara ka a muso densɔɔnbali to ye. 30 Ka ben sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densɔɔnbali to ye. 31 Wo rɔ, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kera ten haan muso wo siira kanberen wɔɔɔnwula kelen kelenna bee kun. Alu bee sara ka muso densɔɔnbali to ye. 32 A laban, muso fanan sara. 33 A ye di? Suu lawuli lon, muso ri ce yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bee kun.» 34 Isa ka ie jabi: «Bi mɔɔilu ye furu kɛla. Ce ni muso ri furu ie mɔɔn ma. 35 Kɔni sini, a te ke wo ja. Alla wa mɔɔ menilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko te ye. Ce te muso furu. Muso te sii ce kun ma. 36 Alu te sa butun, fo ka ke iko melekailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masɔɔn alu ra bɔ saya rɔ ka don Alla la penemaya banbali rɔ. 37 Mɔɔ ri wuli saya kɔ, sika te wo rɔ. Nabi Musa jere ka wo le yiraka an na. A benda Alla ri jiri tuni taman dafe waati men na, a ka a fo Maari Alla ma ko: «Ibu-

rahima la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.»³⁸ Awa Alla te suuilu la Alla ri, fo nenemailu. Mɔɔ beɛ nenema le Alla jana.»

³⁹Sariya karanmɔɔ doilu ka a fo Isa ye ko: «Eɛ, karanmɔɔ! I ra jabili ke kojuma!»⁴⁰ Mɔɔ si ma susu ka a jininka foyi la wo ko.

Mansa Dawuda dence ye Alla la Mɔɔ Nenematəmənin di wa?

⁴¹Isa ka ie jininka ko: «Nfenna mɔɔilu ye a fo la ko Alla la Mɔɔ Nenematəmənin di ke Mansa Dawuda dence do ri wa?»⁴² Mansa Dawuda jere ka a sebe Jaburi kitabu ro ko: «Maari Alla ka a fo n Maari ye ko:

Na isii n bolokinin ma,

⁴³haan n ye i juuilu beɛ mira ka woilu lala i sen korɔ.»

⁴⁴Mansa Dawuda jere ka a fo a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kela Mansa Dawuda dence gbansan di wo ro wa?»

Isa ka sariya karanmɔɔilu dooya

⁴⁵Isa ka kuma do fo a la karandenilu ye jama jana. A kan ko: ⁴⁶«Ai ye ai jere lakorosi sariya karanmɔɔilu la ko ro. A duman ie ye ka duruki jumailu don ka imataama. Alu ye a fe mɔɔilu ye ie tuwa ka ie bonya jama ladendiya ro, a ni ka jemɔɔ siidiya soron Allabato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo beɛ duman ie le.»⁴⁷ Alu ri cesamusoilu bolofenilu beɛ damun, ka ban ka waati jan ke Alla matarala ka ie jere ke ikomin Alla kaninbailu.

Jahadi juu ba ye woilu makonla.»

21

Muso fantan ka wodi men bo

¹Ka Isa to Allabatobonba kondɔ, a ka a ja lo wodi bila diya ro. A ka nanfulutii doilu yen, menilu tere ye wodi ba bilala ye. ²A ka cesamuso fantan do fanan yen, men ka wodi misen fila ke wodi bila diya ro.

³Isa ka wo beɛ lakorosi ka a fo ko: «Tupa le! Cesamuso fantan wo ra wodi men bo, wo ka bon mɔɔ toilu beɛ ta ri. ⁴Alu kelen kelenna beɛ ka dooni bo ie la nanfulu ba ro ka a di Alla ma, koni ale, a la balo wodi men beɛ tere ye a bolo, a ka a beɛ di.»

Jerusalemu ri tignan Mɔɔ Dence ja ro

⁵Wo kofe, karanden doilu tere ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lora kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, menilu dini Alla bonya kanma, ko woilu kenji kosebe. ⁶Isa ka ie jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, koni sini men nato, a beɛ ri te. A kabakurunilu beɛ ri jensen ka bo ye. A kabakurun si te to jɔɔn kan.»⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri ke waati juman na? A waati wa sudunya, an di a lon tomasere juman de ma?»⁸ A ka jabili ke ko: «Ai ye a ke kojuma. Ai kana son mɔɔ si ye ai lafli, ka a masoron mɔɔ siyaman di na ai ma n too ro, ka a fo ko Alla la Mɔɔ Nenematəmənin le a ri,

ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woilu si kɔ. ⁹ Ai wa kɛlɛilu kibaro mɛn, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fɛrɛ tɛ fo wo koilu ye kɛ fɔlɔ, kɔni dunuɲa laban tɛ wo si ri fɔlɔ.»

¹⁰ A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma. ¹¹ Duukolo yɛrɛyɛrɛ ba ri kɛ yɔrɔ doilu rɔ, a ni jankarɔ juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri kɛ san dɔ, a ni tɔɔmasere bailu.

¹² «Kɔni, yani wo koilu ye kɛ, mɔɔilu ri ai mira ka ai bɛnsɛnkɔninteya. Alu ri ai don salibon ɲɛmɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔɔilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana ɲɛmɔɔilu wara. Tɔrɔya wo bɛɛ ri kɛ ai la nde la ko rɔ. ¹³ Kɔni wo bɛɛ ketɔ fɛrɛ dila ai ma ka n na sereya bɔ ai mirabailu ɲana. ¹⁴ Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu lateɛ, sa ai kana hamin ai lafasali ko rɔ. ¹⁵ A waati wa se, nde jɛrɛ ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri mɛn fɔ. Ai juu si ti se kuma wo sɔsɔla. ¹⁶ Ai sɔrɔnbailu ni ai kɔrɔilu ni ai dooninilu ni ai badɛnmailu ni ai terilu, woilu jɛrɛ ri ai janfa ka ai doilu faa. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ri ai magboya nde la ko rɔ. ¹⁸ Hali wo, ai tɛ halaki, hali ai kungsi den kelen pe tɛ tunun. ¹⁹ Wo rɔ, ai ye iraja tuma bɛɛ ka ilɔ, sa ai ri ai jɛrɛ kisi.

Jerusalemu tɲan tuma

²⁰ «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon mɛn, ai ye a lɔn ko so te tuma a ra se. ²¹ Wo lon, mɔɔ mɛnilu ye Jude mara rɔ, woilu ye ibori ka wa koyinkeilu kan. Wo wa mɛnilu tɛrɛn

Jerusalemu so kɔndɔ, woilu ye bɔ ka wa idoon. Mɔɔ mɛnilu kɛra sɛnɛ rɔ, woilu kana don so kɔndɔ butun, ²² ka a masɔrɔn, wo lon di kɛ Alla la jahadi lon di, sa fen fen sɛbeni Alla la kitabu rɔ, wo bɛɛ ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatiilu ka a dan natamin, baa jamana bɛɛ ri jakankata. Jahadi ri la mɔɔ bɛɛ kan. ²⁴ Doilu ri sɔɔ fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jɔnya rɔ dunuɲa fan bɛɛ rɔ. Wo tuma, siya gbɛrɛ mɔɔilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jɛrɛ jɛrɛ la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bɔ sankolo rɔ

²⁵ «Tɔɔmasere ri kɛ tele ni karo ni loloilu la san dɔ. Dunuɲa kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka kɛ mankan ba ri. Wo ri mɔɔilu tɔrɔ ka ie kɔndafilɛ. ²⁶ Ko mɛnilu ketɔ dunuɲa rɔ, wo ri mɔɔilu masilan fo ka ie kidon a la, ka a masɔrɔn hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ie nɔ rɔ. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mɔɔ Dence natɔla yen banda sisi rɔ, sebaaya ba ni nɔɔrɔ ba rɔ. ²⁸ Ni ai ka ko woilu ketɔla yen, ai ye ilɔ ka ai ɲa lɔ san ma, ka a masɔrɔn ai la kanhɔrɔya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye ko: «Ai ye toro ju lakɔrɔsi, wala jiri dɔgbɛrɛ. ³⁰ A wa naron, ai ye a fɔla ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo ɲa ma, ko mɛnilu fɔni ai ye bi, ai wa woilu ketɔ yen, ai ri a lɔn ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tɲa fɔ ai ye. Yani ɲin ko bɛɛ ye ban kɛla,

bi mɔɔilu tɛ ban sala. ³³ San ni dunuɲa ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kuma tɛ ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jɛɛ la ko lakɔɔsi. Ai kana to ai diyani koilu kɛla, ka dɔlɔ min ka ai ɲa laminin, ka hamin dunuɲa sii ɲa la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ɲa mɛn ma. ³⁵ N natola ri kɛ ikomin miralifen, fen fen bɛɛ ye duukolo kan a ri a bɛɛ mira. ³⁶ Wo rɔ, ai ye to iɲɛna, ka Alla matara tuma bɛɛ; sa ai ri fanka sɔɔɔn kojuu ɲin kan, mɛn kɛtɔ kɔnin; sa ai ri bɔ wo bolo; sa ai ri se ka ilɔ Mɔɔ Dence ɲana.»

³⁷ Nba, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Allabatobonba kɔndɔ lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinke yɔɔ rɔ, mɛn tɔɔ ko Olibiye koyinke. ³⁸ Sɔɔma jona, mɔɔilu ri iladɛn Allabatobonba kɔndɔ ka ie tolo malɔ a la.

22

Janfa donda Isa ma

¹ Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fɔ a ma ko Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu tɛɛ ye Isa faa ɲa ɲininna, ka a masɔɔn alu silanni tɛɛ jama ɲɛ.

³ Wo rɔ, Setana donda Judasi Sikariyɔti rɔ a tɛɛ ye Isa la keladenba tan ni fila rɔ. ⁴ Wo rɔ, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fɔ ie ye ko a ri Isa mira ɲa ɲinin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebɛ. Alu ka

a fɔ Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi diɲɛra wo ma. A bɔni yɔɔ wo rɔ, a ka isɛbɛ don Isa mira ɲa ɲinin ma, Isa ri se mirala jama kɔ ma ɲa mɛn ma kɔnin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali rabɛn

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bɔ sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyɛri ni Yuhana kili ka ie lɔ kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun dabɛn an ye.» ⁹ Alu ka Isa maɲininka ko: «I ye a fɛ an ye wa a rabɛn yɔɔ ɲuman?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kɔndɔ, ai ri bɛn cɛ do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a kɔ. A wa don lu mɛn ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fɔ lutii ye ko: «Karanmɔɔ kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun kɛ yɔɔ mɛn?» ¹² Cɛ wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfɛ. Bon wo rabɛnni. Ai ri Taminkunna Sali damunun dabɛn an ye yɔɔ wo rɔ.»

¹³ Piyɛri ni Yuhana bɔra ye ka wa a tɛɛn iko Isa ka a fɔ ie ye ɲa mɛn ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun dabɛn ye.

Sali damunun kera

¹⁴ Damunun kɛ waati sera tuma mɛn na, Isa ni a keladenba bɛɛ ka isii yɔɔ kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun ɲin kɛ ai fɛ, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masɔɔn n di a fɔ ai ye ko n tɛ a ɲɔɔn damunun kela

butun fewu fo a waati wa se Alla la mansaya rɔ.»

¹⁷ A ka rɛsɛnji sɔri fen do ta, mɛn fani rɛsɛnji la. A ka baraka bila Alla yɛ, ka ban ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai kelen kelenna bɛɛ ye a ta ka do min a rɔ, ¹⁸ ka a masɔrɔn n tɛ na rɛsɛnji min butun fewu fo Alla la mansaya wa na lon mɛn.» ¹⁹ Wo kɔ, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla yɛ, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fɔ ie yɛ wo rɔ ko: «Buru jɪn ye n fari le ri, mɛn dini ai kosɔn. Ai ye wo kɛ ka hankili bila n na ko rɔ.» ²⁰ Damunun banni tuma mɛn, Isa ka ji sɔri fen ta. Rɛsɛnji ye a kɔndɔ. A ka wo di ie ma ka a fɔ ie yɛ ko: «Alla kɛtɔ teriya kura sidila mɔɔilu yɛ n jeli baraka rɔ. Jeli wo munuɲa le jɪn di, jeli mɛn di bɔ ai kosɔn. ²¹ Hali wo, mɛn di janfa don n ma, wo siini n fɛ damunun diya yan. ²² Mɔɔ Dence ri faa iko a ra lateɛ ɲa mɛn. Sika tɛ fewu wo rɔ. Kɔni, gbalo ba a ri la cɛ wo kan mɛn ka a don mɔɔ juuilu bolo.» ²³ Alu ka kuma wo mɛn ka iɲɔɔn maɲininka yon ye ie tɛma, mɛn di sɔn ka ko su wo kɛ?

Yon ye ɲɛmɔɔ ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sɔsɔli wulira keladenbailu tɛma ko yon ka kan ka jate ɲɛmɔɔ ri ie la dɛkuru rɔ. ²⁵ Isa ka ie jabi wo rɔ ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye mɛnilu bolo, alu ye a fɛ mɔɔilu ye ie jate mɔɔɲumailu ri. ²⁶ Ai kana kɛ ten. Mɛn ye ɲɛmɔɔ ri ai tɛma, wo ye

a jɛɛ kɛ iko dooman mɔɔ. Mɛn ye kuntiia la, wo ye kɛ iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden mɛn ye gba don na, a ni a la kuntii mɛn siini ka damunun kɛ dɔrɔn, yon ka bon wo fila rɔ? Mɛn siini ka damunun kɛ, wo ka bon a la baaraden di paaɔn, wo tɛ? Kɔni i ɲa lɔ! Nde ye ai tɛma yan iko baaraden.

²⁸ «Kɔni ai ra imuɲun ka to n kɔ n na kɔrɔboli ko bɛɛ rɔ. ²⁹ Wo le kosɔn, n di Alla la mansaya labila ai yɛ, iko n Fa ka a labila n ye ɲa mɛn, ³⁰ sa ai ri damunun kɛ ka imin n dafɛ n na mansaya rɔ. Ai ri isii mansa la siifenilu rɔ ka Isirayɛlika tan ni fila la kiti tɛɛ.»

Piyeri ri a fɔ ko a ma Isa lɔn

³¹ Isa ka a fɔ Simɔn Piyeri ye ko: «Simɔn, Simɔn, i tolo malɔ n na. Setana ra fɛɛ jɪnin Alla fɛ ka ai kɔrɔbɔ. ³² Kɔni n da Alla matara ile yɛ, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikɔseyi n ma, i ye i badenmailu sɛɛbɛ don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kɔfɛ kaso la. N di sa i fɛ.» ³⁴ Kɔni Isa kan ko: «Piyeri, i ɲa lɔ. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu ɲana haan sɲa sawa ko i ma n lɔn.»

Keladenbailu ye ie jɛɛ rabɛn

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu maɲininka ko: «A ye di? Ai wa mɛn kɛni kawandili diya, wo tuma n ma a fɔ ai yɛ ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana bɔrɔ ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do dɛsɛra ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «ɛɛn dɛ! Foyi si ma dɛsɛ an bolo.» ³⁶ Isa ko: «Kɔni sisen, wodi ye mɛn bolo, wo

ye a bila a kun. Bɔrɔ ye mɛn bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masɔrɔn n di a fɔ ai ye ko, mɛn sɛbɛni n na ko rɔ, a fɛrɛ tɛ fo wo bɛɛ ye dafa. A sɛbɛni n na ko rɔ ko: «A jatera ko-juukɛla le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» ³⁸ Alu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, a mafɛnɛ. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bɔ.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinkɛ kan

³⁹ Wo rɔ, Isa bɔra ye ka wa Olibiye koyinkɛ la, iko a tɛrɛ ye a kɛla ja mɛn ma tuma bɛɛ. A la karandenilu fanan bilara a kɔ. ⁴⁰ Alu se mɛn kɛni ye, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu rɔ.» ⁴¹ Wo fɔni kɔ, a ka a mabɔ ie la ka iɲɔɔnkin ka Alla matara kɛ. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sɔnda, i ye jakankataya jin mabɔ n na. Kɔni n jɛrɛ sawo kana kɛ, fo i sawo.» ⁴³ Wo tuma, mɛlɛka do bɔra sanfɛ ka na Isa sɛɛbɛ don, ⁴⁴ ka a masɔrɔn wo ko tun da gbɛleya a ma kojuuya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a kɛ, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji kɛni iko jeli, ka buruburun duu ma. ⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie tɛrɛn sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bɔ. ⁴⁶ A ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna ai ye sunɔɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manɛɛn ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natɔla yen. Jama wo bilani tɛrɛ Judasi kɔfɛ, mɛn ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se mɛn kɛni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu. ⁴⁸ Yɔrɔ wo rɔ, Isa ka Judasi majininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?» ⁴⁹ Karandenilu ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa majininka ko: «Maari, an tɛ fan ta wa?» ⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalasele kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo tɛɛ a la. ⁵¹ Isa ka a fɔ ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendɛya.

⁵² Isa ka a fɔ sarakalasele kuntuilu a ni Allabatobonba kandalila kuntuilu a ni mɔɔbailu ye ko: «Nfenna ai ra bɔ n kanma fanilu ni gbɛlekeilu ri, iko mɔɔ ye bɔla benkaninna kanma ja mɛn ma? ⁵³ N tɛrɛ ye ai fɛ lon lon Allabatobonba kɔndɔ, kɔni ai ma sɔn ka n mira ye. Kɔni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lɔn

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalasele kuntuiba wara. Piyeri bilara ie kɔfɛ, kɔni a ma imadon ie la. ⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tɛma.

⁵⁶ Baarden muso do nara ka Piyeri siini tɛrɛn ta da la. A ka Piyeri lakɔrɔsi kɔsɛbɛ, ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «Cɛ jin fanan tɛrɛ ye Isa kɔfɛ jɔ.» ⁵⁷ Piyeri ma sɔn ka ilɔ wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lɔn.» ⁵⁸ Wo

kofe dooni, mɔɔ gbere nara Piyeri sɔrɔn ye. Wo ka a fɔ a ye ko: «I fanan ye Isa la dekuru rɔ jɔ.» Piyeri ka wo jabi: «Eɛn dɛ! Nde sa a rɔ!»⁵⁹ A ma mɛn bakɛ, dɔgbere nara Piyeri ye. Wo ka a fɔ fanka la ko: «Sika tɛ a rɔ fewu, cɛ jin tɛɛ ye Isa kofɛ. I ma a yen, Kalileka le.»

⁶⁰ Kɔni Piyeri kan ko: «Cɛ, n ma i la kuma ja yen.» Piyeri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔrɔ ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyɛleman ka a ja lɔ Piyeri rɔ. Piyeri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔrɔn Maari tun da a fɔ a ye ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fɔ mɔɔilu ye haan siɲa sawa ko i ma n lɔn.»
⁶² Piyeri bɔra lu ma ka wa kasi kojuuya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafɛya, ka a gbasi damira. ⁶⁴ Alu ka a ja lasidi ka a maɲininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fɔ an ye.»⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fɔ a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka ladɛn kɛ, sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se mɛn kɛni ye, alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin le ile ri, i ye i lɔ a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lɔ a la, ai tɛ la a la.»
⁶⁸ Ni n fanan ka ai jininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Kɔni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dence ri lasii Alla Sebɛɛtii bolokinin ma.»⁷⁰ Alu bɛɛ ladɛnni ka a maɲininka

ko: «Alla Dence le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.»⁷¹ Alu ka a fɔ wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan mɛnna, mɛn bɔni a jɛɛ da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara
¹ Nba, jɛmɔɔilu bɛɛ ladɛnni wulira wo rɔ ka wa Isa malɔ Pilate wara. ² Alu se mɛn kɛni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔrɔsi ka a yen ko cɛ jin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie ye ko alu kana nisɔnkɔ bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jɛɛ ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di, mɛn kɔrɔ ye ko mansa.»
³ Pilate ka Isa maɲininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.»
⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fɔ sarakalase la kuntuilu ni jama bɛɛ ye ko: «N ma kojuu si sɔrɔn cɛ jin na ko rɔ, mɛn di kɛ a jalaki sababu ri.»
⁵ Kɔni alu ka ie sɛbɛ don a fɔ a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan bɛɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo mɛn ka ie jininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?»
⁷ Pilate ka a yen tuma mɛn ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, mɛn siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalemu.
⁸ Isa se mɛn kɛni ye, Herodi se wara kosebe. A tɛɛ ye Isa

la ko siyaman kalama. Kɛbi waati jan, a loo tɛɛ ye a la ka Isa yen, ka a masɔɔn a ye a fɛ Isa ye kabannako do kɛ a ɲana. ⁹ Wo rɔ, Herodi ka ɲininkali siyaman kɛ Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma. ¹⁰ Sarakalasele kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu bɛɛ lɔni tɛɛ ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kɔsɛbɛ. ¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafeya ɲa bɛɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔrɔ alu ka a laseyi Pilate ma. ¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔrɔman. Kɔni wo lon kelen, alu diyara iɲɔn ye kɔsɛbɛ ka kɛ terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalasele kuntuilu ni jamana ɲemɔɔilu ni Yahudiya tɔilu ladɛn. ¹⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai nara cɛ ɲin di ka a fɔ ko a ye jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a maɲininka, ka a fɛsɛfɛsɛ ai bɛɛ ɲana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ tɛ wo si rɔ. ¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔɔn a fanan ma kojuu si tɛɛn a la ko rɔ. Cɛ ɲin ma foyi kɛ, mɛn ka kan ka kɛ a faa sababu ri. ¹⁶ Wo le kosɔn, n di a gbasi biɲɛ la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ * Alu bɛɛ ladɛnni ka ie kan nabɔ ko: «I ye cɛ ɲin faa ka Barabasi bila!» ¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka kɛɛ ba lawuli jama tɛma so kɔndɔ, ka mɔɔ do faa

fanan. Wo le kosɔn, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tɛɛ ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya ikɔ tuun. ²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» ²² Pilate ka ie maɲininka a siɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su ɲuman kɛ? N ma foyi sɔɔn a la, mɛn di kɛ a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» ²³ Kɔni ie ma diɲɛ fewu, fo ka to ie kan nabɔla kojuuya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yeɛman. ²⁴ Alu tɛɛ ye mɛn ɲininna, a diɲɛra wo ma. ²⁵ Alu tun da kasoden mɛn na ko fɔ, mɛn tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu benda cɛ do ri mɛn tɔɔ tɛɛ ye ko Simɔn Sirenika. A bɔtɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a kɔ. ²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kɔfɛ. Muso doilu tɛɛ ye kasila ka kule jama tɛma. ²⁸ Isa ka iyɛɛman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jɛɛ ni ai denilu la ko rɔ, ²⁹ ka a masɔɔn jakankata waati natɔ Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso mɛn ma den ko lɔn, a ni mɛn ma sin di den

* **23:17-18** Sebɛli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.»³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkɛilu ye ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun.»³¹ baa ko mɛn kɛtɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su kɛ jiri kɛndɛ la, nfen di kɛ jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojuukɛla fila malɔ gbɔngbɔnni diya.

³³ Alu wa se dinkira mɛn tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan, a ni kojuukɛla fila wo. Kojuukɛla kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma.³⁴ Ka Isa gbɔngbɔnni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔrɔn alu ra ko mɛn kɛ, alu ma wo lɔn.» Wo tuma, sorodasilu ka kalabɛn kɛ ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tɛrɛ ye wo bɛɛ ragbɛla. Yahudiya jɛmɔɔilu tɛrɛ ye Isa dooyala kojuuya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi kɔrɔman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de a ri, a ye a jɛrɛ kisi sisen.»

³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafɛya, ka a sɔ rɛsɛnji kumun dɔ.³⁷ Alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jɛrɛ kisi.»³⁸ Sebɛli do tɛrɛ ye walan kan Isa kun dɔ. A sebɛni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le jin di.»

³⁹ Kojuukɛla mɛnilu gbɔngbɔnni Isa dafɛ, wo kelen fanan ka Isa lafɛya. A kan ko: «I tɛ Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di wa? I jɛrɛ kisi ka an fanan kisi.»⁴⁰ Kɔni a dujɔɔn cɛ jamanda a ma ka a jabi: «I tɛ silan Alla ye

wa? I ma a lɔn ko an bɛɛ gbɔngbɔnni.⁴¹ Andeilu ka kan ka tɔrɔya jin sɔrɔn, baa an ka kojuu mɛn kɛ, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si kɛ.»⁴² A ka a fɔ Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.»⁴³ Isa ka a jabi: «N di tuja fɔ i ye. Bi jɛrɛ i ri kɛ n dafɛ harijeene.»

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan bɛɛ rɔ. A tora ten haan ka lansara waati magbɛn.⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatobonba tɛtɛtɛ faanin farara a tɛma.⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Rɔmu sorodasi kuntii ka ko wo bɛɛ yenni tuma mɛn na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tuja ka fisa: cɛ jin telenni tɛrɛ!»

⁴⁸ Mɛnilu lɔni tɛrɛ ye ka wo bɛɛ lakɔrɔsi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi rɔ, ka ikɔseyi so kɔndɔ.⁴⁹ Kɔni muso mɛnilu tun da to Isa kɔ kɛbi a bɔ waati Kalile, a ni a lɔnba tɔilu bɛɛ, alu bɛɛ tora yɔrɔ jan ka wo bɛɛ mafɛnɛ.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, cɛ do tɛrɛ ye mɛn tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Ari-mate, so mɛn ye Jude mara rɔ. Mɔɔ juma le tɛrɛ a ri, a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tɛrɛ ye Yahudiyailu la jɛmɔɔ dɛkuru rɔ, kɔni dɛkuru wo tun ka mɛn nateɛ ka mɛn kɛ Isa la, wo ma diya a ye.⁵² A wara Pilate marininka Isa suu la ko rɔ.⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbɔngbɔnjiri kan a ka a kansankɛ ka wa a don kaburu rɔ. Kaburu wo

le senni farakolo rɔ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ fɔlɔ. ⁵⁴ Nɔɔnɔn lon ɲarasii lon de tɛrɛ. Ni tele bera Nɔɔnɔn lon di bɔ.

⁵⁵ Muso mɛnilu tɛrɛ ye Isa kɔ kɛbi a bɔ tuma Kalile mara rɔ, woilu bilara Yusufu kɔ ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don ɲa fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikɔseyi so kɔndɔ. Alu ka tulu suman duman ni latikolon dabɛn Isa suu yɛ, ka ban ka iɲɔɔnɔn. Ka bɛn sariya ma, alu ma baara si kɛ Nɔɔnɔn lon.

24

Isa wulira saya rɔ

¹ Nɔɔnɔn lon taminni, La-hadi sɔɔma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba mɛn lani tɛrɛ kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bɔ ye. ³ Wo rɔ, alu donda kaburu kɔndɔ, kɔni alu ma Maari Isa suu tɛrɛn ye. ⁴ Ka alu to wo kɔndafilu rɔ, alu ka cɛ fila yen, faanin gbɛ mɛlɛnmɛlɛnna tɛrɛ ye mɛnilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka ie ɲakɔrɔ bɛn duu ma. Cɛ fila wo ka a fɔ ie yɛ ko: «Nfenna ai ye mɔɔ ɲenema ɲininna suuilu tɛma?» ⁶ A tɛ yan. A ra wuli ka bɔ saya rɔ. A ka mɛn fɔ ai yɛ Kalile mara rɔ, ai kana ɲina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fɔ ai yɛ ko: «A fɛrɛ tɛ fɔ Mɔɔ Dɛncɛ ye don kojuukɛlailu bolo. Alu ri a ta ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli ikɔ tuun.» ⁸ Wo

ka musoilu hankili lajii Isa la kuma rɔ.

Musoilu wara dantɛɛli kɛ

⁹ Alu ka ibori ka wa wo ɲa bɛɛ fɔ keladenba tan ni kelen yɛ, a ni ie dɛkuru tɔilu bɛɛ. ¹⁰ Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ie dafɔɲɔɔnilu le tɛrɛ, mɛnilu bɔra kaburu da la ka wa dantɛɛli kɛ keladenbailu yɛ. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma dantɛɛli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyɛri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se mɛn kɛni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafɛnɛ. A ma foyi yen a kɔndɔ fo kansanke gbansan. A kɔndafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

Karanden fila ni Isa ka iɲɔɔnɔn yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, mɛn tɔɔ ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu tɛ ri kilo tan ni kelen ɲɔɔn bɔ. ¹⁴ Ko mɛnilu kɛni, alu tɛrɛ ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara iɲɔɔn fɛ. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie ɲa la, kɔni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie maɲininka ko: «Ai tɛrɛ ye barola nfen de kan?» Alu ka ilɔ, alu fila nin nafinni ie ma. ¹⁸ Mɛn tɔɔ ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de lɔndanyala Jerusalemu yan mɛn i ma a lɔn ko mɛn ye taminna yan tele ɲin dɔ?» ¹⁹ Isa ka ie maɲininka ko: «Ko su ɲuman de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko mɛn kɛra Isa Nasaretika la.

A la kuma ni a la ke walilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla jana a ni mɔɔ beɛ jana. ²⁰ Sarakalase la kuntuilu ni an na jamana jemɔɔilu ka a mira. Alu wara a ri Romu faama ce ma ko a ye a faa. Wo ro, alu ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. ²¹ An jii tere ye a kan ko ale ri Isirayeli mɔɔilu hɔɔya, kɔni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na dekuru muso doilu nara kuma do fo an ye. Wo ka an kondafili kosebe. Alu ka a fo an jana ko alu wara kaburu da la bi sooma jona, ²³ kɔni alu ma a suu teren kaburu kondɔ. Alu ka ikoseyi ka a fo an ye ko alu ka meleka doilu yen, menilu ka a fo ie jana ko Isa jenema le. ²⁴ Wo le ka a ke, an dafɔɔn doilu bɔra ye ka wa wo lakɔɔsi. Alu wara kaburu da la ka a beɛ teren iko musoilu ka a fo ja men. Kɔni alu ma Isa jere yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka menilu fo, ai te lala woilu la jona de! ²⁶ Ni wo te, nabijumailu ka a fo ko Alla la Mɔɔ Nenematamɔnin di tɔɔya sɔɔn ten, ka ban ka don a la gbiliya jere jere ro. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo ro, fen fen sebeni a jere la ko ro Alla la kuma ro, ka damira Nabi Musa la sariya ro haan ka na se nabijuma tɔilu beɛ la sebelilu ma, a ka wo beɛ kɔro fo ie ye.

²⁸ Alu ka so magben tuma men, Isa ka a jere ke tamibatɔ ri. ²⁹ Kɔni alu ka a madiya kosebe, ka a fo a ye ko:

«I jaandi, i ye to an fe yan. Su kotɔ le, dibi ri don sisen.» Wo ro, a ni alu donda so kondɔ jɔɔn fe. ³⁰ Damunun waati seni, alu beɛ ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye, ka a rakadikadi ie beɛ tema. ³¹ Waati kelen wo la, karan den fila beɛ ja lakara ka a lon ko londan ce wo ye Isa le ri. Kɔni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka jɔɔn mapininka ko: «A ka Alla la kuma fo an ye sila kan tuma men, an jusu ma bo wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikoseyi Jerusalemu. Alu se men keni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karan den tɔilu ladenni teren yɔro kelen. ³⁴ Alu beɛ ladenni ka a fo mɔɔ fila wo ye ko: «Tuna jere jere le. An Maari ra wuli ka bo saya ro. Simɔn jere ra a yen.» ³⁵ Wo ro, wo fila ka ie ta fanan fo. Alu benda Isa ri sila la ja men ma, a ni alu ka Isa lon ja men buru rafara waati, alu ka wo beɛ danteɛ jama jana.

Isa ka a jere yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ ro ie tema. A kan ko: «Alla ye hera ke ai ye.» ³⁷ Alu beɛ barara ka silan kɔjuuya, baa alu tere ye a jatela suu jiya kɔro le ri. ³⁸ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?»

³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafene, a ni n senilu. Nde jere le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jo! Ni suu jiya kɔro le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?»

40 Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

41 Wo kera sewa ko ba ri, kɔni alu kabannakoyani tere kojuuya, haan ka ie kɔndafili. Sika tere ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Damunun fen te ai bolo yan wa?» 42 Alu ka jee janinni do ta ka di a ma. 43 A ka a ta ka a damun ie bee jana.

44 Wo kɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Waati taminni, n tere ye a fɔla ai ye ko fen fen sebɛni n na ko rɔ, wo bee ri dafa. Menilu sebɛni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni menilu sebɛni nabijuma tɔilu la kuma rɔ, a ni menilu sebɛni Jaburi kitabu rɔ, woilu bee ri dafa fewu.» 45 Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma ja yen. 46 A ka a fɔ ie ye ikɔ tuun ko: «A sebɛni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. 47 A ri fɔ mɔɔilu bee ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibaro ri bɔ Jerusalemu yan ka jensen jamaana bee rɔ. 48 Ai ri ko woilu sereilu ri. 49 N Fa ka lahidi men sidi ai ye, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo seɛbe wo wa bɔ sanfe ka jii ai kan.»

Isa yelera san ma

50 Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fe. A ka a bolo fila kɔrɔta ka duwawu ke ie ye. 51 Ka a to duwawu la, a kɔrɔtara ka bɔ ie tema ka wa sankolo rɔ. 52 Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

53 Nba, alu tere ye wala Al-labatobonba kɔndɔ tuma bee ka to Alla batola.

Poli la bataki lawa Kalatikailu ma Kalatikailu

*Kumakan men ye Kitabu
seniman jin kondo*

Kitabu seniman ye sebene Poli le bolo ka a lawa lemeninya mooilu ma men ye Kalati. Wo bee sebene kitabu Keladenilu la Kewali kondo suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya moosiya man tere ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo bee ye too kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lon ko Moosi Suwandini le, nabilu kumara a la koroo. Alu ma Isa la karan lon ikomi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikomi Alla ka fo ja men ma. Ka a ma soron, alu lemeninyara, koni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawureta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lonni mi soron Isa fe, ie ka fanan la wo kan.

Konoro fili si te wo ro ka a masoron Alla la kumakan tere ye wala Yahudiyailu le ma. Koni Isa la karandenilu ka a la kumakan nase siya gberere mooilu ma waati men na, konoro fili ka siya gberere mooilu mira. Siya gberere moosiya men lemeninyara Isa ma, alu ma son Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lonin kan, ie ka men soron Isa la, ka a masoron Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masoron wo fe, Yahudiya lemeninyamooilu ma kuma kujee siya gberere mooilu fe, ka a masoron jinilu ma kojii ke. Yahudiya lemeninyamooilu ka a fo ko lemeninyamoosiya men ma kojii ke ma kisiba bere soron. Poli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fala, a ka ie soso ka a fo ko ni an di kisi soron Isa la saraka sababu la, an makoo sa kojii la kosa an di kisi soron. A ma a fo ko kojii ke a ma ji. A ka fo ko kojii ke ti an kisila; an ti se kisila sila si fe. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kela.

Soosoli la men ye Yahudiya lemeninyamooilu ni siya gberere lemeninyamooilu tema wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina ro an di se woilu bonyala, koni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela ikomi a diya boyani ko an di kisi soron. A ka gbelen dooni ka beejafoo, koni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a jayen.

Kebi Poli ka bataki lawa Kalati lemeninyamooilu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a ro. Lemenyamooilu la sariya folo le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya mooilujusu ro, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lo Alla ma. Wo le tonoo ye a la, ni wo te Setana ri bo fere su bee la ka ai la lemeninya tijan, ka ai lo sila gberere ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Sebe jin farani nde Poli

le la, nde men ye keladen di. Məsilu ma n suwandi baara wo kanma. Məə si ma n kelaya. Έεν, n kera keladen de ri ka fara Isa Nenematəmənin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bə saya rə. ² Nde ni an badenma menilu bεε ye n tərəfε yan, an ye sεbε jin nawala lemeniyaməsilu la dekuruilu le ma, menilu ye Kalati jamana rə. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematəmənin ye jumaya ke ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematəmənin de ka a jεrε ke saraka ri an na kojuuulu kosən, sa a ri an bə dunuɲa juu jin fanka kərə, baa an Fa Alla sawo tεrε ye wo rə. ⁵ A təə ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro juma kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuuya ka a masərən Alla men ka ai kili ka fara Nenematəmənin na jumaya la, ai ra ai kədon wo la jona jona, ka wa kela gbεrε kə. ⁷ Kəni kela gbεrε tε wo ri de! Məə doilu le ye ai kəndafilila ten. Alu ye a fε ka Nenematəmənin na kibaro juma yeleman. ⁸ Kəni an ka kibaro juma men nase ai ma, ni fen fen ka kela gbεrε lase ai ma, men ni fələmən wo tε kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kera andeilu ri, wala sankolorə məlekə do ri. ⁹ An ka men fə ai ye kərəmən, n di wo fə ikə ko ai sonda kibaro juma men ma, ni məə məə ka kela gbεrε lase ai ma, men ni

fələmən wo tε kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a jininna ka n jεrε diya məsilu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a jininna ka məsilu hεnε wa? Wo kuma tε! Ni n tεrε ye a fε ka məsilu hεnε fələ, n tun tεna kela Nenematəmənin na baaraden di.

Alla ka Pəli bila a la baara laɲa men ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fε ai ye a lən ko n ka kibaro juma men nase ai ma, wo ma fara məə la. ¹² N ma a sərən məə si la. Məə ma n karan a la fanan. Kəni Isa Nenematəmənin jεrε le ka a yiraka n na.

¹³ N tεrε ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ɲa men ma fəfəfə, ai ra wo men. N tεrε ye Alla la jama tərəla foo ka a dan natamin kojuuya. N tεrε ye a jininna ka a ratinjan fewu. ¹⁴ N jεrε siya məsilu tεma, n tεrε ye wala ɲεfε Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyarəən ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbelen n ma kosεbε.

¹⁵ Kəni ka a tεrən n ma sərən fələ, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la jumaya la. A diyara a ye tuma men na ¹⁶ ka a Dence yiraka n na sa n di a la ko fə siya gbεrε məsilu ye, n ma hankili jinin məə si la. ¹⁷ N ma wa Jerusalemu ka hankili jinin keladen fələilu la. N wara Arabu jamana rə i kərə. Wo kə rə, n ka n kəseyi ka wa Damasi so kəndə.

* 1:18 Kefasi Simən Piyeri, kənin.

18 San sawa taminni kɔ, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi* ri kuma an jɔɔn fɛ. N ka tele tan ni loolu kɛ a tɔɔfɛ. 19 Kɔni n ja ma la keladen tɔilu si kan, fo Maari Isa doocɛ Yakuba.

20 Nde ye mɛn sebela ka a di ai ma, wuya tɛ wo ri. N ye wo lasereyala Alla jana. 21 Wo kɔ rɔ, n wara Siri ni Silisi jamanailu rɔ.

22 Kɔni lemeniyamɔoilu la dekuru menilu sidini Nenematɔmɔnin ma Jude mara rɔ, woilu tun ma nde yen, alu tun ma n lɔn. 23 Alu ka a mɛn ten de dɔɔɔn ko: «Mɛn tɛɛ ye an tɔɔla fɔɔfɔɔ, wo ye lemeniya ko lasela mɔoilu ma sisen, a tɛɛ ye a jininna ka lemeniya ko mɛn tɔɔn fɔɔfɔɔ.» 24 Wo kɛra sababu ri alu ka Alla tando nde la ko kɔɔn.

2

Keladen tɔilu sɔnda Pɔli rɔ

1 Nba, san tan ni naanin taminni kɔ, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu ikɔ tuun. N wara Tite fanan di. 2 N na wa kun kɛra mɛn di Alla le ka a fɔ n ye ko n ye wa. N seni ye, n ye kibaro juma mɛn nasela siya gbɛɛilu ma, n ka wo yiraka mɔɔbailu la ie la jɔɔnyen dɔ ka a jafɔ ie ye. N ka wo kɛ ka a masɔɔn n tun tɛ a fɛ n na baara ye kɛ baara fuu ri, n tun ka mɛn kɛ kɔɔman na, a ni n tɛɛ ye mɛn kan wo waati la. 3 Ni wo tɛ, hali n taama jɔɔn Tite mɛn ye Kerekika ri, alu ma a diyagboya ko a ye kojiikɛ.

4 Kuma wo kɛra ka a masɔɔn wuyafɔla doilu tun ka alu jɛɛ kɛ ikomin lemeniyamɔoilu, ka alu dokon ka don an tɛma. Baa Isa Nenematɔmɔnin ka an kanhɔɔya ja mɛn ma, alu tɛɛ ye a fɛ ka wo lakɔɔsi bundu le rɔ. Alu tɛɛ ye a fɛ ka an kɛ jɔnilu ri ikɔ tuun. 5 Kɔni an ma sɔn ie rɔ hali waatini, sa kibaro juma ri to ai jusu rɔ, kibaro juma mɛn ye tupa ri.

6 Kɔni mɔoilu tɛɛ ye menilu jatela jemɔoilu ri, woilu ma fosi la n na kibaro juma kan, n ye mɛn nasela mɔoilu ma. Ni mɔoilu ye ie jatela jemɔoilu le ri, wo tɛ n jana foyi ri, baa Alla tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. 7 Kɔni alu jɛɛ ka a jayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro juma lase kojiikɛbalilu ma, ikomin a ka baara karifa Piyɛri la ja mɛn ma ko a ye a lase kojiikɛlailu* ma. 8 Baa Alla ka Piyɛri kɛ kojiikɛlailu la keladen di ja mɛn ma, a ka nde fanan kɛ siya gbɛɛilu la keladen di wo ja le ma. 9 Yakuba ni Kefasi ni Yuhana menilu tɛɛ ye jatela jemɔɔbailu ri, woilu jɛɛ ka a jayen ko Alla le ka jumaya kɛ n ye ka n kelaya. Wo le rɔ, alu ka ie bolo don Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bɛɛ ye baarakɛ jɔɔnilu le ri. An bɛnda a ma ko andeilu ye wa kibaro juma lase siya gbɛɛilu ma, woilu fanan ye wa wo lase kojiikɛlailu ma. 10 Alu ka ko kelen jinin an fɛ ko an ye an hankili to fantanilu rɔ. N fanan tɛɛ ye n dajala ka wo kɛ tuma bɛɛ.

* 2:7 kojiikɛlailu kojiikɛ ko mɛn ye sebɛ jin dɔ wo kuma ye fɔla Yahudiyailu la ko le rɔ.

Pɔli ka Piyeri jalaki Antiyɔci

¹¹ Nba, Kefasi nara Antiyɔci so kɔndɔ tuma mɛn na, n ka a sɔsɔ gbɛ ni gbɛ rɔ, baa a ka ko mɛn kɛ, wo ma bɛn fewu. ¹² Ka a masɔrɔn sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye mɔɔilu tɛrɛ ye damunun kɛla kelen di, badenma mɛnilu ye siya gbɛrɛilu ri. Kɔni Yakuba la keladenilu nara tuma mɛn na, a ka a jɛrɛ mabɔ siya gbɛrɛ woilu la. A ma sɔn a ni woilu ye damunun kɛ kelen di wo kɔ, baa a silanda mɔɔilu yɛ, mɛnilu kan ko siya gbɛrɛilu ka kan ka kojiikɛ. ¹³ Badenma jɔɔn ma mɛnilu tɛrɛ ye Yahudiyailu ri, wo tɔilu ka ie bila Piyeri kɔ a la filankafuya rɔ. Wo kɛra sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie kɔ. ¹⁴ N ka a yen tuma mɛn na ko alu tɛ taamala ka telen kibaro juma sila kan, mɛn ye tɔja ri, n ka a fɔ Kefasi yɛ ai bɛɛ jana ko: «A ye di? Ile mɛn ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i kɛ ikomin siya gbɛrɛilu, nfen de kosɔn i ye siya gbɛrɛilu diyagboyala ko alu ye Yahudiyailu la landa latelen?»

Mɔɔilu ye kisila lemɛniya le rɔ

¹⁵ An ye Yahudiya jɛrɛwolo le ri. An tɛ kojuukɛlailu ri siyailu tɛma. ¹⁶ Kɔni an ka a lɔn ko mɔɔ si ti se kɛla mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Ɛɛn, telenbaya ye kɛla ka a fara lemɛniya ma Isa Nenematɔmɔnin ma

gbansan. Wo le kosɔn, an fanan lemɛniyani Isa Nenematɔmɔnin ma. Mɔɔ ri kɛ mɔɔ teleni ri ka fara lemɛniya ma Isa Nenematɔmɔnin ma, Nabi Musa la sariya labatoli tɛ. Baa mɔɔ si tɛ kɛla mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato ja ma.

¹⁷ Nba, ni an ye telenbaya jininna gbɛ rɔ Nenematɔmɔnin laden dɔ, an ye a yirakala wo ja kelen de ma ko an ye hakɛtii le ri ikomin siya gbɛrɛ mɔɔilu, wo ye a yirakala yɛ ko Nenematɔmɔnin ye an sɛbɛ donna hakɛta ma wo rɔ wa? Wo kuma tɛ! ¹⁸ N ka sariya mɛn to ye, ni n ka n kɔseyi wo ma ikɔ, n ye a yirakala ko n ye sariyatɔjanna le ri. ¹⁹ Wo rɔ, sariya labatoli nde jɛrɛ sani sariya rɔ, wo rɔ n ye jɛnemaya rɔ Alla yɛ. Nde ni Nenematɔmɔnin gbɔngbɔnda jiri kan kelen di. ²⁰ Nde sa n ninna butun, Nenematɔmɔnin de ye a ninna n fari rɔ. N ye dunɔjɔrɛtɛɛ mɛn kɛla faribanku jin dɔ sisen, n ye wo kɛla lemɛniya le rɔ Alla Dence yɛ, mɛn ka n kanin ka a jɛrɛ nin di n kosɔn. ²¹ N ti sɔn ka n ban Alla la jumaya rɔ. Baa ni mɔɔ ri se kɛla mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematɔmɔnin sani le wo rɔ gbansan!

3

Alla ye mɔɔ jatela mɔɔ telenni ri ka fara lemɛniya le la

¹ Ai Kalatikailu, ai ye kɔmɔɔilu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematɔmɔnin

ka saya men ke gbongbon jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbɛ. ² N ye a fe ka ai majininka jininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman sɔɔɔn di? Ai ka wo sɔɔɔn ka a masɔɔɔn sariya labatoli le ma wa, wala ka a masɔɔɔn lemeniyala kibaro juma le rɔ, ai ka men namen? ³ Nfenna ai kera komoɔilu di wo rɔ? Ai nɔ sila men taama damirala Nin Seniman na sebaaya rɔ. A ye di? Ai ye a fe ka a laban a jere le sebaaya rɔ wa? ⁴ Ai ka ko siyaman mujun ai ma. Wo kera ko fuu ri wa? Ni wo kera fuu! ⁵ Alla men ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu ke ai tema, a ye wo kela ka a masɔɔɔn ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masɔɔɔn ai lemeniya kibaro juma ma, ai ka men namen wa?

⁶ Nba, Iburahima don? «Ibrahim lara Alla la ja men ma; wo le koson, Alla ka a jate moɔ telenni ri,» ⁷ wo rɔ ai ye a lon ko men wa lemeniya wo le Iburahima den de ri. ⁸ A sebeni Alla la kitabu kondɔ fɔɔfɔɔ ko Alla ri siya toilu ke a jere jakoro moɔ telenilu ri ka fara ie la lemeniya le la. Wo le koson, a sebeni ko a ka kibaro juma lase Iburahima ma fɔɔ ko: «Siyailu bee ri Alla la jumaya sɔɔɔn ile le fe.» ⁹ Awa, moɔ moɔ wa lala Alla la ikomin Iburahima lara Alla la ja men ma, wo bee ri Alla la jumaya sɔɔɔn.

¹⁰ Moɔ menilu ra alu la lemeniya la sariya labatoli kan, woilu bee dankani. Baa a sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Moɔ menilu te Alla la sariya

sebenilu bee labatola, wo tiilu bee dankanin de.» ¹¹ A gbɛni le ko moɔ si tena kela Alla jakoro moɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Moɔ telenni a ye dunuɔa rateela landanya le rɔ.» ¹² Koni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemeniya Alla ma, woilu te kelen di muume. Baa: «Moɔ men ka sariyailu bee labato, wo ri ke ie la dunuɔalateɛ kun di.»

¹³ Nenematomonin ka an kunka danka le la, men ye moɔilu kan sariya koson. Danka wo ye a kan an na nɔ rɔ. Baa a sebeni ko: «Moɔ moɔ dunni jiri la, wo tii dankani.»

¹⁴ Isa Nenematomonin ka wo ke sa Iburahima la duwawu ri se siya gberɛilu ma, a ni an bee ri Nin Seniman sɔɔɔn landanya le rɔ.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

¹⁵ N badenmailu, n di misali di ka a ben an na landailu le ma. Ni moɔ do ka teriya sidi ka ban, moɔ si kana teriya wo lasa, moɔ si kana do la teriya wo kan. ¹⁶ Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a bɔnsɔn na. A ma seɛe ko «a bɔnsɔnilu» ikomin bɔnsɔn siyaman de ko. Eɛn, a sebeni ko «i bɔnsɔn.» Wo koro le ko «i bɔnsɔn» kelen de ri, men ye Nenematomonin di. ¹⁷ N ye a fe ka men fɔ, wo le jin di: Sariya men nara san kemɛ naanin ni san bisawa Alla la teriya koman ti se ka Alla la lahidi ban. Koni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi bɔ a nɔ rɔ. ¹⁸ Baa ni ceta ye sɔɔɔnna sariya labatoli le

rɔ, a tɛ sɔrɔnna lahidi rɔ butun. Kɔni Alla ka wo di Iburahima ma lahidi wo sababu rɔ.

Sariya siikun ye mɛn di

¹⁹ Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya tɔjan koilu lɔn haan lahidi den wa sɔrɔn waati mɛn, lahidi mɛn sidini. Mɛlɛkailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la ²⁰ Ni kumataaminina ye ye, mɔɔ kelenna ko tɛ wo ri. Kɔni lahidi la ko rɔ, Alla kelen pe le wo ri.

²¹ A ye di wo rɔ? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahidilu sɔsɔla le wa? Wo kuma tɛ! Ni sariya dira mɔɔilu ma, mɛn tun di se jɛnemaya dila ie ma, mɔɔilu tun di jate mɔɔ telenilu ri ka fara sariya wo la. ²² Kɔni sɛbɛli kuma wo le nɔ an bilana kaso la an julumun dɔ, sa Alla ri a la lahidi dafa lemɛniyamɔɔilu ye ka fara ie la lemɛniya la Isa Nenematɔmɔnin ma.

²³ Sani lemɛniya waati ye se, sariya tɛrɛ ye an kɔnɔgbɛnna ka an kɛ ikomin kasodenilu. An tora ten haan ka lemɛniya makɔnɔ, mɛn natɔ bɔla gbɛ rɔ. ²⁴ Wo rɔ, sariya wo kɛra ikomin an na kɔrɔsiba foo Nenematɔmɔnin na waati, sa an di jate mɔɔ telenilu ri ka fara lemɛniya la. ²⁵ Lemɛniya nala sisen, an tɛ kɔrɔsiba wo bolo butun.

²⁶ Baa ai bɛɛ ra kɛ Alla denilu ri ka fara lemɛniya la, lemɛniya mɛn ye ai badila Isa Nenematɔmɔnin ma. ²⁷ Ai mɛn sunda jii

rɔ Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ, ai badini Nenematɔmɔnin ma.

²⁸ Wo le kosɔn, faranfasi tɛ Yahudiyailu ni siya gbɛɛilu tɛma butun, wala jɔnilu ni hɔrɔnilu tɛma, wala cɛ ni muso tɛma. Baa ai bɛɛ ka kan Isa Nenematɔmɔnin ma. ²⁹ Ni ai ye Isa Nenematɔmɔnin ta le ri, ai fanan ye Iburahima bɔnsɔnilu le ri. Cɛta la le ile ri ikomin lahidi mɛn taani.

4

¹ Nba, n ye a fɛ ka mɛn fɔ, wo le jɔn di: den de ye a fa cɛtala ri. A fa la fen bɛɛ ri kɛ a ta ri. Hali wo, a den-ninya waati, a ni jɔn bɛɛ ka kan. ² Ka a to denninya rɔ, a tɛrɛ ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le kɔrɔ foo ka wa se a fa la waati lateɛni ma. ³ Andeilu fanan tɛrɛ ten de. An tɛrɛ ye denninya rɔ tuma mɛn na, an tɛrɛ ye dunuɔna koilu fanka le kɔrɔ, ka kɛ woilu la jɔnilu ri. ⁴ Kɔni Alla la waati lateɛni sera tuma mɛn na, a ka a dencɛ lana. Muso le ka a sɔrɔn. A sɔrɔnda Nabi Musa la sariya kɔrɔ, ⁵ sa a ri mɔɔilu kunka, mɛnilu ye sariya kɔrɔ. Wo rɔ, an kɛra mɔɔilu ri, Alla ye mɛnilu mirala ikomin a denilu.

⁶ Ɔɔn, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dencɛ Nin nana an ma. Nin Sɛniman wo ye a kɛla, an ye Alla kilila ko: «an Baba, an Fa!» ⁷ Wo le rɔ, i tɛ jɔn di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra mɛn dabɛn a denilu bɛɛ ye, i fanan di wo sɔrɔn ale baraka rɔ.

Pɔli haminni Kalatikailu la ko rɔ

⁸ Fɔlɔfɔlɔ, ka a tɛrɛn ai tun ma Alla lɔn fɔlɔ, ai tɛrɛ ye jɪnailu la jɔnya le rɔ. Woilu tun tɛ batofen sebɛɛilu ri. ⁹ Kɔni sisen ai ka Alla lɔn; tɔɲa le Alla ka ai lɔn. Ai ye a fɛ ka wa dunɔɲa ko barakatanilu le kɔ ikɔ wo rɔ wa, wo mɛnilu tɛ foyi ɲala ai ma? Ai ye a fɛ ka kɛ woilu la jɔnilu ri kokura wa? ¹⁰ Ai ye lon doilu jatela lon bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu. ¹¹ Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara mɛn kɛ ka ai madɛmɛn, wo bɛɛ ri kɛ baara fuu ri.

¹² N badenmailu, n ye ai madiyahala ko ai ye ai jɛrɛ kɛ ikomin nde ye ɲa mɛn ma, baa n ka n jɛrɛ kɛ ikomin ai ye ɲa mɛn ma. Ai ma kojuu si kɛ n na. ¹³ Ai ka a lɔn ko jankarɔ le ka a kɛ n sera ai wara ka kibaro ɲuma lase ai ma fɔlɔfɔlɔ. ¹⁴ N na jankarɔ ka ai tɔrɔ kosebɛ, kɔni ai ma n dooya, ai ma ai kɔdon n na. Ai ka n mira kojuma, ikomin ai tun di Alla la mɛlɛka wala Isa Nenematɔmɔnin jɛrɛ mirala ɲa mɛn ma. ¹⁵ Ai sewani tɛrɛ kosebɛ. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tɛrɛ ai ye wo lon, ai tun di ai ɲaden bɔ ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tɔɲa fɔ ai ye wa?

¹⁷ Karanmɔɔ wuya fɔlailu ye alu rajala kosebɛ ai la ko rɔ, kɔni alu tɛ wo kɛla kun ɲuman na. Baa alu ye a fɛ le ka n ni ai fara ka an bɔ an ɲɔɔn na, sa ai ri ai raja ka wa ie kɔ. ¹⁸ Ni ai ka ai raja kojuma

kɛla tuma bɛɛ, wo ka ɲi. Ai kana wo kɛ n ɲana gbansan. ¹⁹ N denilu, n ye tɔrɔla ai la ko rɔ kokura ikomin muso mɛn ye tin ma. N di tɔrɔ ten haan Nenematɔmɔnin ye don ai rɔ tuma mɛn na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka kɛ ai tɛma, sa n di se kumala ai ye ɲa gbɛrɛ ma. Baa n da kɔndafili ai la ko rɔ.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai mɛnilu ye a fɛ ka tɔ Nabi Musa la sariya le kɔrɔ, ai ye n jabi: Sariya wo ka mɛn fɔ, ai ma wo lɔn wa? ²² Nba a sebɛni ko Ibrahima ka dɛnɛ fila sɔrɔn. Jɔnmuso ka kelen sɔrɔn a ye, hɔrɔnmuso ka a tɔ kelen sɔrɔn a ye. ²³ Jɔnmuso den sɔrɔnda ikomin ɔɛ ni muso ye den sɔrɔnna ɲa mɛn ma tuma bɛɛ. Kɔni hɔrɔnmuso den sɔrɔnda ka a kɛ lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi mɛn ta Ibrahima ye.

²⁴ Misaliya gbɛrɛ fanan ye tariku wo rɔ. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya mɛn sidira Sinayi koyinkɛ kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den mɛnilu sɔrɔnna, woilu ye jɔnilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinkɛ misali ri, mɛn ye Arabu jamana rɔ. Hajara le ye Jerusalemu misali fanan, mɛn ye ye bi. Baa Jerusalemu wo ni a la mɔɔilu ye jɔnya le rɔ. ²⁶ Kɔni Alla la Jerusalemu mɛn ye sanma, wo hɔrɔyani le ri. Ale le ye ikomin an na. ²⁷ Baa a sebɛni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Ile muso densɔrɔnbali, ile mɛn tɛ den sɔrɔnna, i ye sewa ka ɲaalen kosebɛ!

Ɔɔn, ile men ma tin tɔrɔ lɔn,
i ye i sewakan ba labɔ!
Baa muso men da bila,
wo denilu ri siyaya ka tamin
muso cetii ta kan.»

²⁸ Wo le rɔ, n badenmailu,
ai ye lahidi denilu de ri,
ikomɔn Isiyaka. ²⁹ Jɔnmuso
den sɔrɔnda ikomɔn ce ni
muso ye den sɔrɔnna ja men
ma tuma bɛɛ. Hɔrɔnmuso den
sɔrɔnda ikomɔn ce ni muso ye
den sɔrɔnna ja men ma, kɔni
den farara Nin Seniman na.
Nba, wo tuma jɔnmuso den
ka hɔrɔnmuso den wo tɔrɔ.
Hali bi a ye ten de. ³⁰ Kɔni
a sɛbeni Alla la kitabu kɔndɔ
di? A sɛbeni ko: «Jɔnmuso ni
a dence gben, baa hɔrɔnmuso
dence ri a fa ceta. Jɔnmuso
dence sen te a rɔ muume.»
³¹ Wo le kosɔn, n badenmailu,
an te jɔnmuso denilu ri; an ye
hɔrɔnmuso denilu le ri.

5

*Nenematɔmɔnin ka an
hɔrɔya*

¹ Nenematɔmɔnin ka an
hɔrɔya, sa an di ke mɔɔ
hɔrɔyani jɛɛ jɛɛ ri. Wo le rɔ,
ai ye ai rajala. Ai kana sɔn
mɔɔilu ye ai bila sariya jɔnya
rɔ kokura.

² Ai ye ai tolo malɔ! Nde
Pɔli kan ko ni ai sɔnda mɔɔilu
ye ai kojiike, Nenematɔmɔnin
ka baara men ke ai ye, wo te
foyi ja ai ma. ³ N ye a fɔla
ikɔ ko mɔɔ mɔɔ wa sɔn mɔɔilu
ye a kojiike ten, fo wo tii ye
Nabi Musa la sariya bɛɛ la-
bato; diyagboya le wo ri. ⁴ Ai
menilu ye a jininna ka ke mɔɔ
telen ri ka fara Nabi Musa
la sariya la, ai ra ai jɛɛ fara

Nenematɔmɔnin na. Ai ra ai
kɔdon Alla la jumaya la.

⁵ Kɔni andeilu, an jii ye a
kan ko Alla ri an jate mɔɔ
telenni ri. Nin Seniman ye
an demenna ka wo le makɔnɔ
ka fara an na lemɛniya
la. ⁶ Baa ni mɔɔ sidini Isa
Nenematɔmɔnin ma, kojiike
te foyi ri butun, kojiikebaliya
fanan te foyi ri butun. Men
ye ko ba ri, wo ye lemɛniya
le ri, lemɛniya men ye mɔɔ
lɔla kewalilu kɛla kaninteya
kosɔn.

⁷ Ai tɛɛ ye ai borila
kojuma! Yon ka ai la sila tɛɛ,
ka ai mabali tujɔ labatola?

⁸ Mabalili wo ma bɔ ale rɔ,
men ka ai kili. ⁹ «Lɛben fitinin
di buru siyaman nawuli ka a
funun.» ¹⁰ Nba, n lani ai la ko
ai la miriya a ni n na miriya
a ri kanya, baa an bɛɛ sidini
Maari ma. Kɔni mɔɔ men ye
ai hankili jaaminna, wo tii ri
a sara sɔrɔn, a kɛra mɔɔ su su
ri.

¹¹ N badenmailu, ni n
ye mɔɔilu kawandila fɔlɔ
ko alu ye kojiike, nfenna
mɔɔilu ye n tɔrɔla? Ni
n ye mɔɔilu kawandila
ten, Nenematɔmɔnin faa ko
gbɔngbɔn jiri kan, wo tun
tena gbala mɔɔ si la. ¹² Mɔɔ
menilu ye ai lamaala, woilu
ka kan ka ie jɛɛ cɛya diya tɛɛ!

*Lemɛniyamɔɔilu ka kan ka
taama ja men ma*

¹³ N badenmailu, Alla ka ai
kili sa ai ri ke mɔɔ hɔrɔyanilu
ri. Kɔni ai kana hɔrɔya ko
wo ke sababu ri ka ai farikolo
diyana koilu ke. Eɛn! Ai ye ai
jɔɔn demen, kaninteya kosɔn.

¹⁴ Baa Alla la sariya bεε ye sɔrɔnna jin kuma kelen de kɔndɔ ko: «I ye i mɔɔjɔɔn kanin ikomin i jεrε.» ¹⁵ Ni ai ka ai jɔɔn cin ka ai jɔɔn rafarafara, ai ri ai jεrε tɔjan.

¹⁶ N ye a fɔla ai ye ko ai ye taama ka a ben Nin Seniman na sila ma, wo rɔ nata juu menilu ye ai fari rɔ, woilu tε ai lɔ kojuu kɛla habadan. ¹⁷ Baa nata juu menilu ye ai fari rɔ, woilu ye Nin Seniman sɔsɔla. Nin Seniman fanan ye woilu sɔsɔla. Alu ye ie jɔɔn kɛlɛla. Wo rɔ, ai ye a fε ka mɛn kε, ai ti se wo kɛla. ¹⁸ Kɔni ni ai ye taamala ka a ben Nin Seniman na sila ma, ai tε Nabi Musa la sariya fanka kɔrɔ butun.

¹⁹ Farikolo ye baarada mɛn kɛla, wo le jin di, bεε ka a lɔn: jatɔya ni ko nɔɔni kε ni mal-obaliya koilu ²⁰ ni joo sɔli ni subaaya ni lagboyajε ni sɔsɔli ni kɛleya ni jusu mangbɔya ni natabaya ni benbaliya ni kanintema le fara ie jɔɔnna, ²¹ ni nata ni dɔlɔmin ni manamana ko dan natamin mɔɔilu, a ni wo jɔɔn gbεrε. N ye ai lalɔninna sisen ikomin n ka ai lalɔnin ja mɛn fɔlɔ ko mɔɔ menilu ye ko su woilu kɛla, woilu tε ninyɔrɔ sɔrɔn Alla la mansaya rɔ.

²² Kɔni Nin Seniman ye a den mɛn kɛla mɔɔ jusu kɔndɔ, wo le jin di: kaninteya ni sewa ni jususuma ni mujunnin ni mɔɔ demennin ni jumaya ni lemeniya ²³ ni sabari a ni senjerela. Sariya si tε ko su woilu kanma. ²⁴ Mɔɔ menilu ye Isa Nenematɔmɔnin ta ri, alu ra ie sawonan

koilu ni ie nata juu bailu bεε gbɔngbɔn jiri kan. ²⁵ Ni an da jenemaya kura sɔrɔn Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a ben a la sila ma. ²⁶ An kana jεrɛdabaya kε, an kana sɔsɔli lawuli an ni an jɔɔn tɛma, an kana an jɔɔn kɛleya.

6

Lemeniyamɔɔilu ka kan ka i jɔɔn demen

¹ N badenmailu, ni ai ka mɔɔ do yen kojuu kɛla, ai menilu ye taamala ka a ben Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma rɔ, ka a demen a kɔseyila sila juma kan. Kɔni i ye i janto i jεrε rɔ, sa i fanan kana manɛn ka kojuu wo jɔɔn kε. ² Ai ye i jɔɔn demen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematɔmɔnin na sariya labato a ja ma. ³ Ni mɔɔ mɛn ye a mirila ko ale ye mɔɔ ba ri, ka a tɛrɛn a tε foyi ri, wo tii ye a jεrε le lafilila. ⁴ Mɔɔ kelen kelenna bεε ye a jεrε la kewalilu fεsɛfɛsɛ a ni ka a jεrε bonya. A mako tε a la ka a la kewalilu la mɔɔ gbεrε ta ma. ⁵ Baa bεε ka kan ka a jεrε la kunko ta.

⁶ Karanden mɛn da Alla la kumakan sɔrɔn ka a karan, wo tii ka kan ka a la karanmɔɔ sɔ a la bolofen jumailu rɔ.

⁷ Ai kana ai jεrε lafili. Mɔɔ ti se mɔnɛdona Alla rɔ wala ka a mayɛlɛ. Baa mɔɔilu wa si su su foyi sɛnɛ rɔ, alu ri suman su wo sɔrɔn. ⁸ Jɔn, mɔɔ mɛn wa sɔn a jεrε farikolo nata juu-uilu ma ka kojuu kε, wo tii ri saya sɔrɔn. Kɔni mɔɔ mɛn wa sɔn Nin Seniman diyana koilu

ma ka koɲuma ke, wo tii ri
 ɲenemaya banbali sɔrɔn. ⁹An
 kana kori koɲuma ke rɔ, baa
 ni an ma jiiɛɛ ka a boloka,
 an di a tɔnɔ sɔrɔn a waati
 la. ¹⁰Wo le kosɔn, an wa
 fɛɛɛ sɔrɔn tuma mɛn na, an
 ka kan ka koɲuma ke mɔɔilu
 bɛɛ ye, ka tɛɛ tɛ an badenma
 lemeniyamɔɔilu ma.

Kuma laban

¹¹Nba, ai ye sebeden kunba
 ɲinilu ragbɛ. Nde ye woilu
 sebela n jɛɛɛ bolo le la ka a
 lawa ai ma. ¹²Mɔɔ menilu ye
 a fɛ ka ai diyagboya ko ai ye
 kojiikɛ, alu bɛɛ ye a ɲininna
 ka diya mɔɔilu ye tuun, baa
 alu tɛ a fɛ mɔɔilu ye ie tɔrɔ
 Nenematɔmɔnin faa gbɔngbɔn
 jiri kan wo kosɔn. ¹³Baa mɔɔ
 menilu kojiikɛ la, woilu jɛɛ tɛ
 Nabi Musa la sariya labatola.
 Kɔni alu ye a fɛ ai ye kojiikɛ
 sa alu ri se alu jɛɛbonyala ko
 alu ka a ke kojiikɛ nɔ ra ke ai
 fari ma. ¹⁴Nde kɔni, n tɛna
 n jɛɛbonyala ko si ma, fo an
 na Maari Isa Nenematɔmɔnin
 faa ko gbɔngbɔn jiri kan. A
 la saya kosɔn gbɔngbɔn jiri
 wo kan, dunuɲa koilu ye
 n ɲana ikomin fen menilu
 faani. N fanan ye dunuɲa
 ɲana ikomin fen mɛn faani.
¹⁵Kojiikɛ tɛ foyi ri. Ko-
 jiikebaliya fanan tɛ foyi ri, foo
 a ke danfen kura ri.

¹⁶Menilu ye sila wo taa-
 mala a ni Isirayeli mɔɔilu*
 fanan, Alla ye jususuma di
 wo bɛɛ ma, ka hina ie la.

¹⁷Nba, sisen mɔɔ si kana
 n tɔrɔ butun, baa tɔrɔya nɔ

menilu ye n fari ma, n ka
 woilu sɔrɔn Isa le kosɔn.

¹⁸N badenmailu, an
 Maari Isa Nenematɔmɔnin na
 ɲumaya ye to ai fɛ. Amina.

* **6:16** a la Isirayeli mɔɔilu wo kɔrɔ ye le mɔɔ menilu lemeniyani Maari Isa ma ko
 ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

*Kuma Kan Men ye Kitabu
Nin Kɔndɔ*

Kitabu jin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka jin sebe Yahudiya lemeniyamɔɔilu le ma men ye jensenni jamana gberɛilu kɔndɔ lɔndanya la. Waati wo la, lemeniyamɔɔilu tere ye tɔɔya rɔ. Hali jamana jemɔɔilu tere ye ie tɔɔla. Alla la Nin Senaman jiira Yakuba ma, a ka kuma jin dafɔ damira a ni ka a sebe, ka lemeniyamɔɔilu fanka don sila men ye tuja ri, ka wa Alla ma.

Kitabu jin ye lalili siyaman de dila lemeniyamɔɔilu ma. A ye an karanna Alla tɔɔ fɔ pala an dagbolo la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men te kelen di. Lemeniya ti fɔyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu jin ye jusukolo le karanna a ni ka sila juma laka an jɔɔn fe. A ti se farala.

Kitabu jin ye mɔɔ lalila ja gberɛ ma men ye an jusukolo lola sila berɛ mira la. An ma kan ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ. A ye an maɲininkala ka an ye an jɔɔn demen, an ye an jɔɔn bonya, an ye diya an jɔɔn ye. A ye an maɲininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba fɔto ye. An ye an muɲun an na tɔɔyailu ma. An kana ke mɔɔ mɔnema ri. An kana dunuja

nata diya an ye. An ye an karifa Alla la, an na ko bee rɔ.

Alla ye an bee demen an ye a la sariya bee latelen ikomin a ka kan ka ke ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli rɔ

¹ Sebe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jɔn de a ni Maari Isa men Nenematɔmɔnin na jɔn de ri. N ye a lawala *Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuja fan bee rɔ. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa tɔɔya rɔ

² N badenmailu, tɔɔya su su wa ai sɔɔn, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, ³ baa ai ka a lɔn ko ai la lemeniya wa kɔrɔbɔ, wo ri ke sababu ri do ri la ai la muɲunnin kan. ⁴ Ai ye tɔɔya bee muɲun foo ka a ban, sa ai ri ke mɔɔ dafaninilu ri fewu. Foyi te ai jen butun. ⁵ Kɔni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye mɔɔ bee sɔla ka a wasa. A te alu jalakila fo ka alu sɔ. ⁶ Kɔni mɔɔ wo wa Alla tara, fo a ye ala lemeniya la Alla rɔ, a kana sika. Mɔɔ men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kɔɔji jikuru ba, fɔnɔ ye men namaala kojuuya. ⁷ Wo tii kana a miri ko a ri fen sɔɔn Maari bolo. ⁸ Filankafu le. A te tola kan kelen si kan ala ko si rɔ.

Fantan ni nanfulutii

⁹ Lemeniya mɔɔ men ye fantan di, wo ka kan ka waso

* 1:1 Kuma jin ma fɔ ko mɔɔ wo ye sɔɔnna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fɔnin dunuja mɔɔ bee le ye men lanin Maari Isa la.

bake, baa a ka bonya sɔrɔn Alla la. ¹⁰ Mɛn ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bake, baa a ka dooya sɔrɔn. Mɔɔ wo ri sa ka wa ikomin bin fɛrɛn ye jala ka wa ja mɛn ma. ¹¹ Ni tele bɔra ka a wuyɛ ba labɔ, bin di ja, a fɛrɛilu bɛɛ ri tunun. A dariya bɛɛ ri ban fewu. Nanfulutii fanan bantɔ ten de ka bɔ ala ko ketailu tɛma.

Alla tɛ mɔɔ manɛɛnna

¹² Kunnadiya mɔɔ mɛn ye a muɲunna ala tɔrɔya rɔ, wo mɔɔ wa ban kɔrɔbɔla Alla bolo a ri jɛnemaya banbali sɔrɔn, Alla ka mɛn lahidi ta a kanintemailu ye. ¹³ Kojuu kɛ loo wa mɔɔ mira a tɔrɔya waati rɔ tuma mɛn na, a kana a fɔ ko Alla le ye a manɛɛnna, baa kojuu kɛ loo tɛ Alla mirala. Alla fanan tɛ mɔɔ si manɛɛnna ten. ¹⁴ Mɔɔ bɛɛ ye manɛɛnna a jɛrɛ la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. ¹⁵ Kojuu loo wa an mira tuma mɛn na a ri an kɛ kojuu kɛla ri, a ni kojuu wa fanka sɔrɔn tuma mɛn na, a ri an faa.

¹⁶ Nba, n kaninbailu, ai kana sɔn ai ye lafilu. ¹⁷ Mɔɔ ri fen ɲuma mɛnilu sɔrɔn, a ni fen dafanilu, woilu bɛɛ ye bɔla Alla fɛ san ma, mɛn ka san dɔ kɛnɛbɔlanilu dan. A tɛ yɛlɛmanna ka bɔ a ja ma. Dibi yɔrɔ si tɛ a la. ¹⁸ A ka jɛnemaya kura latɛɛ ka a di an ma ka fara ala kuma la, mɛn ye tɲa ri. A ka wo kɛ, sa a ri lɔdiya fɔlɔ di an ma ala danninfenilu bɛɛ tɛma.

Fo ka Alla la kuma labato

¹⁹ Ai ye hankili bila ɲin dɔ, n kaninbailu, ai ka kan ka

kaliya ka ai tolo malɔ ai ɲɔɔn na, ai kana da lakaliya kuma fɔla, ai kana mɔnɛ jona. ²⁰ Baa mɔɔ wa mɔnɛ, a ti se telenbaya koilu kɛla. ²¹ Wo le kosɔn, ai ye kɔnɔrɔjuuya bɛɛ to ye, ka kojuu bɛɛ boloka. Ai ye ai fanmajii ka sɔn Alla la kuma ma, a ka mɛn don ai jusukun dɔ. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

²² Ai ye ai tolo malɔ Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malɔla a la. Ni wo tɛ, ai ri ai jɛrɛ lafilu. ²³ Baa ni mɔɔ ka a tolo malɔ kuma wo la, kɔni a ma sɔn wo labatola, a ye ikomin mɔɔ mɛn ye a jɛrɛ ɲakɔrɔ ragbɛla dubalen na kosɛbɛ. ²⁴ A wa ban a ɲakɔrɔ ragbɛla ka wa, a ɲakɔrɔ ye ja mɛn ma, a ri ɲina wo ko i kɔrɔ. ²⁵ Sariya dafanin di se mɔɔilu hɔrɔyala. Mɔɔ mɛn wa a raja a karanna tuma bɛɛ, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko ketailu rɔ. Wo ye mɔɔ le ri, mɛn ye kuma wo labatola. A tɛ sɔn ka a tolo malɔ a la gbansan.

²⁶ Ni mɔɔ ye a mirila ko a ye Alla la dina rɔ, ka a tɛrɛn a ti se a nɛn kun marala, wo tii ye a jɛrɛ lafilu. A ye mɛnilu jatela Alla la dina ri, woilu tɛ foyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni cɛsamusoilu dɛmɛn alu la tɔrɔya waati, a ni ka an jɛrɛ mabɔ dunuɲa ko nɔɔilu bɛɛ la, wo ye Alla la dina sɛniman ba le ri an Fa Alla ɲakɔrɔ.

2

Alu kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma

¹ Nba, n badenmailu, ai ra lemɛniya an na Maari

Isa men Nenematomnin ma, gbiliya ba ye men bolo, wo ro ai kana mo do lafisaya mo do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do ro, mo do ri na don ai kan ai la laden diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin juma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumado ai ri jabo faaninjumatii wo la, ka a bonya, ka a fo a ye ko a ye na a sii siifen juma ro yan, koni ai ri a fo fantan ye ko a ye a lo wo ri, ni wo te, ai ri a fo a ye ko a ye a sii duu ma ai sen koru. ⁴ A ye di wo ro? Ni ai ka a ke ten, ai ma mo do lafisaya do ri ai tema wa? Ai ma na ke miriyajuutii ri ai la kitite diya ro wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malo. Dunuja moilu ye menilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lemeniya kosebe. Alla ka alu suwandi fanan, sa alu ri se donna ala mansaya ro, a ka men lahidi ta a kanintemilu ye. ⁶ Koni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le te ai mirala karagbeliya la wa? Alu le te ai mirala ka wa ai ri kitite diya ro wa? ⁷ Ai ye men ta ri, nanfulutii le te wo tanama kuma fo wa?

⁸ A sebeni Alla la kitabu kondu ko: «I ye i siinon kanin ikomin i ye i jere kaninna ja men ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye kojuma kela. ⁹ Koni ni ai ka mo bo mo ro, ai ra kojuu ke. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tjanbailu le ri wo ro. ¹⁰ Ni

mo ka sariya kelen pe tjan ka a toilu be latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya be tjan. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninke ke.» A kan fanan ko: «I kana mo faa.» Awa, ni mo ka mo faa, wo tii ra ke sariya tjanba ri, hali ni a ma kaninke ke. ¹² Alla ri ai la kitite ka a ben sariya le ma, sariya men ye mo horyala. Wo le koson, ai ye ai kuma ni ai taama be ke ka a ben miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kitite ma.

Lemeniyamailu ka kan ka kewalijumailu ke

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni mo do ka fo ko lemeniya ye a bolo, ka a teren a te kewalijumailu kela, a ye di wo ro? A tii ri se kisila wa? ¹⁵ Ni ai badenmace wala ai badenmamuso mako ye feriyabo ni balo la don? ¹⁶ Tumado ai do ri a fo makotii wo ye ko, «Alla ye here ke i ye, ko i ye wa i maja, ka damunun ke ka i fa,» koni ni a ka wo le fo ka a teren a ma fosi di a ma ka a mako ja, wo ye nfen de jala? ¹⁷ Wo ja kelen de ma, ni mo do kan ko a lemeniyani, ka a teren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya te foyi jala a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumado do ri a fo ko: «Lemeniya ye i bolo, koni nde ye kewalijumailu kela.» Nba, ile men te kewalijumailu kela, i ye i la lemeniya yiraka n na ni kewalijumailu te. Nde fanan di n na lemeniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka jini! Hali

jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yeɛyeɛ. ²⁰ Mɔɔkuntan! I ye a fe n ye a yiraka i la wa ko lemeniya te foyi jala ni a ma mɔɔ lo kewalijumailu kɛla? ²¹ Alla ma an benba Ibrahima jate mɔɔ telenni ri ala kewalijumailu le kosɔn wa? Baa a ka a dence Isiyaka la sarakadiya kan ka a ke Alla la sarakafen di. ²² I ka a jayen wa? A lemeniyara Alla ma ka kewalilu ke. A ka kewali menilu ke, woilu le ka ala lemeniya dafa. ²³ Wo le ro, men sebeni Alla la kitabu kondɔ, wo dafanin. A sebeni ko: «Ibrahima lara Alla la kuma la. Wo ro, Alla ka a jate mɔɔ telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Ibrahima kili ko a terice. ²⁴ Ai ka a jayen wo ro ko Alla ri mɔɔ jate mɔɔ telennin di a tii la kewalilu kosɔn, lemeniya ko gbansan te.

²⁵ Wo ja kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mɔɔ telennin di ala kewalijumailu le kosɔn. Baa Isirayelika ce fila menilu wara jamana lakɔɔsi, Rahabu ka woilu ramira kojuma a wara, ka ban ka alu demen sila gberɛ sɔɔnna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin te mɔɔ men faribanku ro, mɔɔ wo sanin de. Wo ja kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemeniyani, ka a teren a te kewalijumailu kɛla, wo tii la lemeniya ye ikomin fen faanin de.

3

Fanka ye mɔɔ nen na

¹ N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke

karanmɔɔilu ri, baa ai ka a lon ko andeilu menilu ye mɔɔilu karanna, an na kiti ri gbeleɛya ka tamin mɔɔ toilu ta la. ² An beɛ ye filila ja siyaman de ma. Ni mɔɔ men te filila a kuma ro fewu, wo tii ye mɔɔ dafanin de ri. A ye senjerela mɔɔ le ri. ³ An wa karafe don so da ro sa a ri wa an sawonan diya ro, so la ko beɛ ri ke andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafene. Alu ka bon kosebe. Fɔɔ ba wa tee, a ri alu ta ka wa alu ri. Kɔni kulun borilan fitini do ye alu la, men ye alu lawala kulunborila sawonan diya beɛ ro. ⁵ Wo ja kelen de ma, nen ye mɔɔ faribanku fen fitini do le ri. Kɔni a ye waso ko bailu fɔla.

A ragbe! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo beɛ janin. ⁶ Mɔɔ nen fanan ye ikomin ta. Foyi te a la ni kojuu gbansan te! A ye mɔɔ faribanku yɔro do le ri, men di mɔɔ faribanku yɔro toilu beɛ lanɔɔ. A ye ikomin jahanama ta le ye a ro. A ri se mɔɔ la dunɔɔratarɛ beɛ ratijanna. ⁷ Adamaden ye nimafen su beɛ kolola: waa ro soboilu wo, kɔnɔilu wo, ji ro fenilu wo, nimafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo beɛ kolo, ⁸ kɔni mɔɔ si ti se a nen kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A keni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari men ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nen de la, kɔni Alla ka mɔɔ menilu dan ka alu ke a jerɛ munuja ri, an ye woilu dankala nen kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu ke a ri dankali fanan ke! N badenmailu, wo

ma kan ka ke de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila be ri se bola ji bo diya kelen do wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toroku ri se a denna olibiyedenilu la wa? Resenju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma te! Nba, ji duman tena bola ji bu yoro ro, kooji ye bola men do.

Famunyali men boni Alla ro

¹³ Nba, moo ye ai tema wa, men ye moo famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama juma ro, a ni ala kewalilu ro, a ye menilu kela fanmajii men boni famunyali ro. ¹⁴ Koni ni keleya ye ai la kojuuya, a ni bensenkolonteya, ai kana ai jere bonya ko ai ye moo famunyanilu le ri. Ni wo te, ai ri wuya fo ka tupa tjan. ¹⁵ Famunyali su wo ma bo Alla ro sankolo ro. A boni dunuwa le ro yan, a ni adamaden ni jina le ro. ¹⁶ Baa keleya ni bensenkolonteya ye yoro men do, sosoli fanan ka siya ye, a ni kewalijuu su bee. ¹⁷ Koni famunyali men boni Alla ro sankolo ro, wo folo ye a tii kela moo seniman de ri, jususuma duman men ye. Wo tii ye moo sabarini de ri, men na ko ma gbelen. Wo ye hinala mooilu la kosebe ka kojumailu ke alu ye. A te moo bola moo ro. Filankafuya te ala ko ro.

¹⁸ Moo men ye jususuma baara kela mooilu tema wo la dunuwarate ri ke telenbaya ri.

4

Ai ye ai madon Alla la

¹ Nba, keke ni sosoli menilu ye ai ni i jooon te, woilu boni mi? Alu ma bo ai la nata juuilu le ro wa, menilu ye keke kela ai la jenemaya ro tuma bee? ² Fen loo ye ai la, koni ai te a soronna. Wo ro, moo faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen do kan, koni ai ti se wo soronna. Wo ro, ai ye i jooon sosoli, ka i jooon keke. Ai ye men fe, wo te ai bolo, baa ai te a tarala Alla la. ³ Ni wo te, ai wa a tara, ai te fen soronna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jere la nata juuilu le nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkelailu! Dunuwa koilu duman men ye, Alla la ko ma di wo tii ye. Ai ma wo lon wa? Nba, moo men ye a fe ka ke dunuwa koilu kaninba ri, wo tii ye a jere kela Alla juu le ri. ⁵ Men foni Alla la kitabu kondoo, ai ye ai mirila le ko wo foni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nin men bila an do, wo duman a ye a ja jere jere ma.»

⁶ Koni Alla ka baraka don an na ko ro haan ka tamin. Wo le koson, a foni Alla la kitabu kondoo ko:

«Alla ye jeredabailu kelela.

Koni a ye baraka donna moo fanmajiinilu ro.»

⁷ Wo le ro, ai ye ai fanmajii Alla ye ka a kan mira. Ai ye ai ban Setana ro. Wo ro, a ri a bori ka a mabo ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo ro, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukelailu, ai ye ai bolo bo kojuu la fewu. Ai filankafuilu, ai ye ai jusukun seniya.

⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye yeε boloka ka a ke kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a ke jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari nakarɔ. Wo rɔ, a ri ai kun nawuli.

Lemeniyamɔɔilu kana i jɔɔn mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i jɔɔn tɔɔjuu fɔ. Mɔɔ mɛn wa a badenma tɔɔjuu fɔ, ka a badenma jii kojuukɛla ri, wo tii ye Alla la sariya le tɔɔjuu fɔla, ka sariya wo jii fen juu ri. Ni mɔɔ don ka sariya jii fen juu ri, wo tii tɛ sariya labatola fo ka a jɛrɛ ke sariya jalakiba ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititɛla ri. Ale le seni mɔɔ kisila, a seni mɔɔ halakila fanan. Kɔni ai mɔɔ gbansan, nfenna ai ye ai mɔɔ jɔɔn jii kojuukɛla ri?

Lemeniyamɔɔilu kana alu jɛrɛdabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa so do kɔndɔ bi, ni wo tɛ sini. An di san kelen ke ye, ka jula ya ke ka tɔnɔ sɔrɔn.» ¹⁴ Ai kan ten, kɔni ai ma wo lɔn mɛn di ke sini. A ye di? Aila dunɔparatɛɛ ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, mɛn di bɔ ka waatini ke, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a fɔ ko: «Ni Maari sɔnda, an kɛndɛ ri to, an di ko jɔɔnlu ke.» ¹⁶ Kɔni sisen, ai ye ai wasola ka jɛrɛrabaya kumailu fɔ. Wo jɔɔn bɛɛ ma ji le! ¹⁷ Wo rɔ, ni mɔɔ mɛn ka a lɔn a ka kan ka kɔjuma mɛn ke, kɔni a ma wo ke, wo tii ra julumun ke.

5

Nanfulutii naninkejuuili

¹ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa tɔrɔya ri na ai sɔrɔn. ² Aila nanfulu ra tɔɔn. Baabaa-nen da don ai la faaninilu rɔ. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbe mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jɛrɛ ye dunɔpa laban waati jin dɔ. ⁴ Ai ja lɔ! Baaraden mɛnilu ka ai la sɛnɛsumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma sɔn alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bɔla ai kanma. Baaradenilu kulekan ra se Maari Sebɛtɛti ma. ⁵ Ai ka ai la dunɔparatɛɛ ke fen duman gbansan de kan, ka ai diyana koilu gbansan de ke. Ai ra ai jɛrɛ ke ikomin nisi tɔlɔnɛlu, mɛnilu ye alu kannatɛɛ lon makɔnɔla. ⁶ Ai ra kiti labe mɔɔ telenni kan ka a faa, mɛn tɛ ai sɔsɔli.

Lemeniyamɔɔilu ye alu muɔn

⁷ Wo le rɔ, n badenmailu, ai ye ai muɔn foo Maari ye na. Ai ma sɛnɛkelailu kɔrɔsi wa? Alu ye suman ka makɔnɔla, alu ri mɛn sɔrɔn alu la sɛnɛ rɔ. Alu ri alu muɔn foo sancɛ ye na, sancɛ fɔlɔ ni sancɛ laban. ⁸ Ai fanan ye ai muɔn, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai jɔɔn kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititɛla le a ri, mɛn ma jan ai la. A ri na i tɔrɔfɛ sisen. ¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la

kuma rɔ, menilu kumara a tɔɔ rɔ. Woilu ka alu muɲun i tɔrɔya kɔrɔ ɲa men ma, ai ye ai muɲun ɲa wo le ma. ¹¹ Ai ɲa lɔ! Mɔɔ menilu ka alu muɲun tɔrɔya rɔ, an ye a fɔla ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a muɲun ɲa men ma, ai ka wo men. Maari ka men ke a ye a laban dɔ, ai ka wo fanan lɔn, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye men magbelɛyala ai ye, wo le ɲin: ai kana ai kali. Ɔɔn, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sɔnda ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɔɔn. Ni ai ma sɔn ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɛɛn. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara rɔ

¹³ Nba, ni tɔrɔbatɔ ye ai tema, wo ye Alla tara. Ni mɔɔ sewanin ye ye, wo ye kaliman bɔ Alla ye ka a tando. ¹⁴ Ni jankarɔto ye alu rɔ, wo ye lemeniyamɔɔilu la dekuru ɲemɔɔilu kili. Alu ye tulu ke a kun na Maari tɔɔ rɔ,

ka Alla tara a ye. ¹⁵ Ni mɔɔ ka ala lemeniya la Alla rɔ ka a matara, jankarɔto ri kendeɣya. Maari ri a lawuli. Ni jankarɔto tun ka kojuu le ke, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le rɔ, ai ra kojuu menilu ke, alu ye woilu fɔ i ɲɔɔn ye, ka Alla tara ai ɲɔɔn ye, sa ai ri kendeɣya. Fanka ye telenba la tarali la a ye ko ɲala kosɛbe.

¹⁷ Nabi Eli fanan tɛɛɛ adamaden de ri ikomin andeilu, kɔni a ka a raja Alla matarala ko sancu kana na. Wo rɔ, sancu ma na san sawa ni karo wɔɔrɔ kɔrɔ. ¹⁸ Wo taminni kɔ rɔ, a ka Alla tara ikɔ ko sancu ye na. Sancu nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumadɔ ai do ri fili ka tuɲa sila bila, kɔni lemeniyamɔɔ do ri wo tii laseyi ka a bila tuɲa sila kan ikɔ. ²⁰ Ni wo kɛra, ai ye la a la ko mɔɔ men ka kojuu kɛla labɔ ala fili sila kan, wo tii ra kojuu kɛla ni kisi saya ma. A fanan di ke sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojuu kɛla wo ma.